

5^η ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΕΡΓΟΥ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2023 - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2024

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ
ΕΦΗΒΩΝ & ΝΕΩΝ
www.psychosocial.gr

Κέντρο Ημέρας Εφήβων • Ξενώνες Εφήβων • Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων

ΠΛόςες

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων του φορέα “Πλόες” ΕΨΥΜΕ υλοποιείται με την υποστήριξη, την εποπτεία και τη χρηματοδότηση της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	1
Εισαγωγή	5
Ο φορέας “Πλόες” Εταιρεία Ψυχοκοινωνικών Μελετών	9
Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων	11
Το Πρόγραμμα ως δίκτυο δομών	11
Το Πρόγραμμα ως πεδίο έρευνας	12
Το Πρόγραμμα ως κοινότητα	12
Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων	14
Πλάνο Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης	15
Επίπεδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης	16
Επίπεδο Α Διπλή Ένταξη (Έφηβοι-ες που φιλοξενούνται στους Ξενώνες Εφήβων του Προγράμματος)	16
Επίπεδο Β Μεταπαρακολούθηση (Έφηβοι-ες που έχουν αποχωρήσει από τους Ξενώνες του Προγράμματος)	17
Επίπεδο Γ Ολοκληρωμένη Κοινωνική Υποστήριξη (Έφηβοι-ες που διαμένουν σε άλλες στεγαστικές δομές ή στην κοινότητα)	17
Επίπεδο Δ Κοινωνική Συμμετοχή (Νεαροί-ες ενήλικοι ή έφηβοι-ες που βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης του προγράμματος)	18
Άξονες Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης	19
Άξονας 1 Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	19
Άξονας 2 Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση	19
Άξονας 3 Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση	20
Άξονας 4 Κοινωνική συμμετοχή	20
Γενικά δεδομένα για τη συμμετοχή των εφήβων στο πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων	22
Εισαγωγικά Στοιχεία	22
Φορείς Παραπομπής	22
Προφίλ συμμετεχόντων-ουσών εφήβων και νέων ενηλίκων	27
Γεωγραφική κατανομή κατοικίας - δομής φιλοξενίας σε ΤΟΨΥΠΕ και καταγωγή	30
Παρεμβάσεις και Ενέργειες Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης του Κέντρου Ημέρας Εφήβων ανά άξονα	35
Άξονας 1 Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	36
Συναντήσεις συμβουλευτικής	36
Ψυχιατρική Υποστήριξη Εφήβων	37
Συμβουλευτική Υγείας	37
Πίνακας 7. Συγκεντρωτικός Πίνακας Δεδομένων Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (Άξονας 1)	38
Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών Άξονας 1: Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	40
Άξονας 2 Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση	44

Πολιτισμικά Εργαστήρια	44
Εκπαιδευτικοί και Ψυχοκοινωνικοί Στόχοι Πολιτισμικών Εργαστηρίων	44
Πεδία Επικέντρωσης και Ανατροφοδότησης των Πολιτισμικών Εργαστηρίων	45
Πίνακας Δεδομένων Πολιτισμικών Εργαστηρίων	46
2ο Φεστιβάλ Πολιτισμικών Εργαστηρίων Κέντρου Ημέρας Εφήβων “ΦΕΣΤΙΛΑΒ 2023”	49
Μαθησιακό πρόγραμμα	50
Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών Άξονας 2: Πολιτισμική Ενίσχυση, Εκπαίδευση, Προεπαγγελματική Κατάρτιση	53
Άξονας 3 Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση	58
Ψυχοκοινωνική έρευνα	59
Κοινωνικές Ψυχοκοινωνικές Παρεμβάσεις	60
Υποστηρικτικές συναντήσεις Εφήβων	60
Κατ’ Οίκον παρεμβάσεις	61
Νομική Υποστήριξη	62
Προγράμματα Αγωγής Υγείας	63
Προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης σε ειδικούς πληθυσμούς	64
Ατομικό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στο Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα και στο Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού	64
Γενικά Δεδομένα για την ανάγκη Κοινωνικής Ολοκληρωμένης Παρέμβασης	65
Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών Άξονας 3: Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση	66
Άξονας 4 Κοινωνική συμμετοχή	67
Ανοιχτός Χώρος Κέντρου Ημέρας Εφήβων	68
Ψηφιακή Κοινότητα Κέντρου Ημέρας Εφήβων (πλατφόρμα Discord)	69
Κοινωνικά Εργαστήρια Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων	70
Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών Άξονας 4: Αυτοδιαχείριση - Αυτοεκπροσώπηση - Συνηγορία	71
Συνολική αποτίμηση παρεμβάσεων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης	72
Πίνακες συμμετοχής σε παρεμβάσεις	72
Ανάλυση γενικών δεδομένων	73
Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων	78
Πιλοτικά-νέα προγράμματα και υπηρεσίες Κέντρου Ημέρας	80
Προγράμματα Αγωγής Κοινότητας και Υγείας σε σχολικές μονάδες	80
Διερεύνηση αναγκών και παραγόντων ασφάλειας σε περιοχές στο κέντρο της Αθήνας που συγκεντρώνονται ανήλικοι και νέοι (streetwork)	81
Ομάδες επαγγελματιών	83
Συνεργασίες - Δικτύωση	84
Εξωτερικές Συνεργασίες και Εθελοντές	87
Οι Ξενώνες Εφήβων (A & B)	88
Προφίλ φιλοξενούμενων εφήβων	89
Παρεμβάσεις και Ενέργειες Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης των Ξενώνων Εφήβων ανά άξονα	

	91
Άξονας 1 Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	91
Ατομικές και Ομαδικές Συναντήσεις με εφήβους και το οικογενειακό - υποστηρικτικό περιβάλλον	91
Παιδοψυχιατρική Παρακολούθηση	93
Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών Άξονας 1: Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	94
Άξονας 2 Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση	98
Μαθησιακό Πρόγραμμα	98
Πολιτισμικό Πρόγραμμα Ξενώνων	101
Εξωτερικές Δράσεις - Εκδρομές - Διακοπές	102
Υποστήριξη από Εξωτερικούς Συνεργάτες, Φορείς και Προγράμματα	103
Άξονας 3 Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση	109
Συμβουλευτική υγείας	109
Ιατρικά Ραντεβού	111
Νομική υποστήριξη	111
Στοχοθεσία για τη μετάβαση των εφήβων σε πλαίσιο οικογενειακής ή εξω-οικογενειακής φροντίδας - Μεταπαρακολούθηση	113
Άξονας 4 Αυτοδιαχείριση - Συνηγορία - Αυτοεκπρόσωπηση	116
Δράσεις αυτονομησης εφήβων (ΔΑΕ)	116
Ομάδα Κοινότητας Εφήβων	117
Πιλοτικά-νέα προγράμματα και υπηρεσίες Ξενώνων	121
Διαδικασία Μετασχηματισμού Ξενώνα σε Κοινότητα Αυτονομησης	121
Περιγραφή του προβλήματος	121
Η αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα ως πεδίο ανάπτυξης και λειτουργίας ρόλων με νόημα	122
Σημασία εμπειρίας της ιδέας και συνδιαμόρφωσης από την κοινότητα	123
Ο ρόλος των επαγγελματιών	123
Συλλογικό όφελος	124
Προβληματισμοί	125
Λοιπά Δεδομένα	125
Ομάδες επαγγελματιών	125
Εκπαίδευση - Διαρκής Συνεκπαίδευση - Έρευνα Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων	127
Εκπαιδευτικά Προγράμματα του ΠΨΚΠΕ	127
Εισαγωγικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του ΠΨΚΠΕ	127
Σεμινάριο Διαρκούς Εκπαίδευσης Επαγγελματιών του ΠΨΚΠΕ	128
Διαρκής συνεκπαίδευση - Ομάδα Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού (ΟΨΚ)	130
Έρευνα - Ομάδα Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού	133
1ο Ετήσιο Εκπαιδευτικό Σεμινάριο Πολιτισμικής Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στη Λέρο	133
Διασφάλιση δικαιωμάτων των εφήβων και των επαγγελματιών	135
Θεραπευτικό Πρωτόκολλο	135

Κώδικας Δεοντολογίας ΠΨΚΠΕ	136
Προβλήματα - Δυσκολίες - Ελλείψεις του Δικτύου Υπηρεσιών Εφήβων	137
Ζητήματα Τυπολογίας Ξενώνων (Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης) Εφήβων	137
Περιγραφή προβλήματος	137
Ελλείμματα στον τρόπο λειτουργίας του υφιστάμενου μοντέλου	138
Εγκύκλιος Μετάβασης, Συγκατάθεση για τη διαμονή και Ανηλικότητα	138
Πρόταση για τη λειτουργία των Ξενώνων Εφήβων “Πλόες” – Ε.ΨΥ.ΜΕ.	139

Εισαγωγή

Η **ετήσια έκθεση αποτίμησης έργου** έχει ως σκοπό την παρουσίαση των πεπραγμένων των τριών μονάδων ψυχικής υγείας που αποτελούν το **Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων** του φορέα **“Πλόες” Εταιρεία Ψυχοκοινωνικών Μελετών**, για την περίοδο **Σεπτέμβριος 2023 - Ιούλιος 2024**. Συγκεκριμένα, στην έκθεση αυτή περιλαμβάνονται:

1. Γενικά στοιχεία για τη λειτουργία των μονάδων του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων, του Κέντρου Ημέρας και των Ξενώνων Εφήβων.
2. Γενικά δεδομένα για τη συμμετοχή των εφήβων στο πρόγραμμα.
3. Ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα των παρεχόμενων υπηρεσιών του προγράμματος.
4. Συσχετίσεις δεδομένων και συμπεράσματα.
5. Πιλοτικά προγράμματα και υπηρεσίες.
6. Συνεργασίες με άλλους φορείς και υπηρεσίες (δικτύωση).
7. Παρουσίαση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των σεμιναρίων των επαγγελματιών.
8. Ζητήματα σχετικά με τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των εφήβων.
9. Ζητήματα που αφορούν σε προβλήματα, ελλείψεις και δυσκολίες του συστήματος παιδικής προστασίας.

Για την περίοδο αυτή, στο Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων εργάστηκαν οι παρακάτω επαγγελματίες:

Για το Κέντρο Ημέρας Εφήβων:

- Φωτεινή Αβδελλή, διοικητικός - εκπαιδευτικός
 - Αλεξάνδρα Αφουξενίδου, κοινωνική λειτουργός
 - Παρασκευή Βόντα, επισκέπτρια υγείας
 - Ελεονώρα Γκουσιάρη, ψυχολόγος, επ. υπεύθυνη Ξενώνων Εφήβων
 - Μαριάννα Ιορδάνου, κοινωνική λειτουργός
 - Κατερίνα Καλαντζή, ειδική παιδαγωγός
 - Σμαρώ Καρκαζή, κοινωνική λειτουργός
 - Εύα Κτενά, επισκέπτρια υγείας
 - Μυρσίνη Κουφίδη, κοινωνιολόγος
 - Κατερίνα Παπανδρέου, ψυχολόγος
 - Μιχάλης Παπαντωνόπουλος, ψυχολόγος, επ. υπεύθυνος Κέντρου Ημέρας Εφήβων
 - Γιάννης Πιστιόλης, ψυχολόγος
 - Γιώργος Τριαντάφυλλος, κοινωνικός λειτουργός
-
- Παναγιώτης Βουτυράκος, μέλος Δ.Σ., ψυχίατρος παιδιών και εφήβων
 - Σοφία Γρεασίδου, πρόεδρος ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη” (ανάληψη από εργαζόμενο του ΚΟΙ.Σ.Π.Ε της καθαριότητας του Κέντρου Ημέρας)

- Σιμέλα Δυναμίδα, Πρόεδρος Δ.Σ., Υπεύθυνη κατά το νόμο - Οικονομικά υπεύθυνη του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων
- Φλώρα Σαρτζετάκη, διοικητικά υπεύθυνη Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων

Εξωτερικοί Συνεργάτες

- Αντρέας Γανίμας, εξ. συνεργάτης, εκπαιδευτικός
- Ευδοκία Δαβίλλα, εξ. συνεργάτης, ψυχίατρος παιδιών και εφήβων
- Νεκταρία Δημοπούλου, εξ. Συνεργάτης, νομικός
- Αθανασία Κατή, εξ. συνεργάτης, επόπτρια μονάδας, ψυχολόγος
- Μαρία Σγούρδα, εξ. συνεργάτης (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”), υπεύθυνη καθαριότητας

Πολιτισμικοί Εκπαιδευτές

- Αντρέας Γανίμας, εξ. συνεργάτης, εκπαιδευτής STEM (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)
- Ελένη Ποζατζίδου, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια χορωδίας (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)
- Σμαράγδα Γκογκολάκη, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια γεωπονίας (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)
- Θωμαΐς Μυτακίδου, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια χορού (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)
- Παναγιώτης Παναγής, εξ. συνεργάτης, αρχιτέκτονας (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)
- Τζοβάννα Χασίμι, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια φωτογραφίας
- Σοφία Ιωαννίδη, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια θεάτρου
- Αναστασία Μπόικου, εξ. συνεργάτης, εκπαιδύτρια φωτογραφίας (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. “Πλώρη”)

Ασκούμενοι/ες πρακτικής

- Γιώργος Κουταβάς, φοιτητής του Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου
- Χριστίνα Κουτσογιάννη μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο ΠΜΣ Εφαρμοσμένης Αναπτυξιακής Ψυχολογίας του ΕΑΠ.
- Ελισάβετ Παπαδοπούλου, φοιτήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας Παντείου Πανεπιστημίου
- Χρυσούλα Παπανικολάου, φοιτήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Εθελοντές/τριες

- Δήμητρα Αντωνιάδου, εθελόντρια, πολιτισμική εκπαιδύτρια
- Άννα Γρηγοριάδη, εθελόντρια, φοιτήτρια ψυχολογίας
- Άρτεμις Καρκάνη, εθελόντρια, ψυχολόγος
- Μάγια Λουγκόλοβα, εθελόντρια, διευθύντρια Βουλγάρικου σχολείου “Βασίλ Λέβσκι”, διαπολιτισμική μεσολαβήτρια, βουλγάρικα
- Χισάμ Ομάρ, εθελοντής, διαπολιτισμικός μεσολαβητής, αραβικά
- Ιορδάνης Παπούλιας, εθελοντής, ψυχολόγος
- Σοφία Πέππα, εθελόντρια, πολιτισμική εκπαιδύτρια
- Νικόλας Πολυχρονάκης, εθελοντής, ψυχολόγος
- Γιόλα Τρουμπούκη, εθελόντρια, πολιτισμική εκπαιδύτρια

Για τους Ξενώνες Εφήβων:

- Σοφία Αθανασάκη, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Κωνσταντίνος Ανδρικόπουλος, φροντιστής Ξενώνα Β'
- Κάτια Ανδρουτσοπούλου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Περικλής Αντωνακάκης, φροντιστής Ξενώνα Β'
- Καρολίνα Αράπογλου, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Λεωνίδας Αρβανιτάκης, ειδικός παιδαγωγός Ξενώνα Β'
- Ελεονώρα Γκουσιάρη, ψυχολόγος, επ. υπεύθυνη Ξενώνων Εφήβων
- Ιωάννα Γραφάκου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Στέλλα Ζιγκόλη, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Ξένια Θεοδώρου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Μαρία - Γεωργία Θεοδωροπούλου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Μαρίνα Ιωαννίδου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Ελευθερία Καλαμάτα - Μαυρίκα, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Μαρία - Ελβίρα Καμίδου, κοινωνική λειτουργός Ξενώνα Α'
- Κλεοπάτρα Καλαμάκη, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Μυρσίνη - Αναστασία Κουφίδη, φροντίστρια Ξενώνα Α
- Δώρα Κόχυλα, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Δήμητρα Μαυριδόγλου, διοικητικός
- Νίκος Μακράκης, φροντιστής Ξενώνα Β'
- Άγγελος Μακρής, κοινωνικός λειτουργός Ξενώνα Β'
- Αγγελική Νάκου, ειδική παιδαγωγός Ξενώνα Α'
- Βασιλική Παναγιώτου, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Ζαχαρώ Παναγοπούλου, ψυχολόγος, συντονίστρια Ξενώνα Β'
- Χριστίνα Παναγοπούλου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Αντρέας Παντελής, φροντιστής Ξενώνα Β'
- Λυδία Παπανδρέου, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Μαρία-Ελένη Παπανίκου, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Μιχάλης Παπαντωνόπουλος, ψυχολόγος, επ. υπεύθυνος Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων
- Νικόλας Πολυχρονάκης, φροντιστής Ξενώνα Β'
- Παναγιώτα (Πένυ) Πλατανίτη, ψυχολόγος, συντονίστρια Ξενώνα Α'
- Ανδριανή (Άντα) Προβατάκη, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Σοφία Ρωμανού, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Λία Σαλωνίκη, φροντίστρια Ξενώνα Α'
- Νίκος Σαπουνάς, διοικητικός
- Θάνος Σαρρής, διοικητικός
- Μαρία Σιώζου, ειδική παιδαγωγός Ξενώνα Β'
- Κατερίνα Τόλια, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Λητώ Τσικριτέα, φροντίστρια Ξενώνα Β'
- Ζωηλένα Φενερλή, επισκέπτρια υγείας Ξενώνα Β'

- Ελένη Χρυσάντζα, φροντίστρια - υπεύθυνη κουζίνας
- Ηλιάνα - Δήμητρα Ψωμαδάκη, επισκέπτρια υγείας Ξενώνα Α'
- Παναγιώτης Βουτυράκος, μέλος Δ.Σ., ψυχίατρος παιδιών και εφήβων
- Σοφία Γρεασίδου, πρόεδρος ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. "Πλώρη" (ανάληψη από εργαζόμενο του ΚΟΙ.Σ.Π.Ε της καθαριότητας των Ξενώνων)
- Σιμέλα Δυναμίδη, Πρόεδρος Δ.Σ., Υπεύθυνη κατά το νόμο - Οικονομικά υπεύθυνη του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων
- Φλώρα Σαρτζετάκη, διοικητικά υπεύθυνη Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων

Για το Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων

- Αντρέας Παντελής, εκπαιδευτής αυτονόμησης-κοινωνικός φροντιστής

Εξωτερικοί Συνεργάτες

- Ευδοκία Δαβίλλα, εξ. συνεργάτης, ψυχίατρος παιδιών και εφήβων
- Νεκταρία Δημοπούλου, εξ. Συνεργάτης, νομικός
- Ολυμπία Καστανιά, εξ. συνεργάτης, επόπτρια μονάδας, ψυχολόγος
- Πέτια Σίμοβα, εξωτερική συνεργάτης (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. "Πλώρη"), υπεύθυνη καθαριότητας
- Ευτυχία Αλεξίου, εξωτερική συνεργάτης (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. "Πλώρη"), γεωπόνος, υπεύθυνη ομάδας κηπουρικής
- Θεόδωρος Διβριώτης, εξωτερικός συνεργάτης (ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. "Πλώρη"), ομάδα κηπουρικής

Υπεύθυνοι συγγραφής έκθεσης

Αντρέας Γανίμας | Ελεονώρα Γκουσιάρη

Μυρσίνη Κουφίδη | Κατερίνα Παπανδρέου | Μιχάλης Παπαντωνόπουλος

Το περιεχόμενο της έκθεσης διαμορφώθηκε από το σύνολο των πολυκλαδικών ομάδων των τεσσάρων δομών. Συγκεκριμένα, το υλικό της αποτίμησης προετοιμάστηκε από υπο-ομάδες επαγγελματιών που συγκροτήθηκαν με αναφορά στους Άξονες Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (Άξονας 1 - Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Άξονας 2 - Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση, Άξονας 3 - Κοινοτική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση, Άξονας 4 - Κοινοτική Συμμετοχή). Το περιεχόμενο συζητήθηκε διεξοδικά σε ανοικτές συναντήσεις απολογισμού, όπου αναδείχθηκαν τα προβλήματα και οι προοπτικές του κάθε άξονα παρέμβασης. Οι υπο-ομάδες των επαγγελματιών (Ομάδες Παρακολούθησης Αξόνων (ΟΠΑΞ) λειτουργούν όχι μόνο απολογιστικά, αλλά και σχεδιαστικά, προτείνοντας και προγραμματίζοντας παρεμβάσεις, δράσεις, προγράμματα και τρόπους λειτουργίας για τον κάθε άξονα, ενισχύοντας τη συλλογική λειτουργία της ομάδας επαγγελματιών των δομών του Προγράμματος.

Ο φορέας “Πλόες” Εταιρεία Ψυχοκοινωνικών Μελετών

Ο φορέας “Πλόες” - Εταιρεία Ψυχοκοινωνικών Μελετών ιδρύθηκε από επαγγελματίες του χώρου ψυχικής υγείας και ειδικής αγωγής το 1998. Δραστηριοποιείται στον τομέα της ψυχικής υγείας και της κοινωνικής ένταξης πολιτών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες (κυρίως ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, νοητική αναπηρία και αυτισμό), με σκοπό την ανάπτυξη προγραμμάτων και δομών που να απαντούν στις πολυεπίπεδες ανάγκες τους.

Η φιλοσοφία του φορέα εκπορεύεται από τις βασικές αρχές της κοινωνικής ψυχιατρικής και συνδέεται με την αντίληψη ότι η ψυχική διαταραχή αποτελεί ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό φαινόμενο. Επομένως, η πρόληψη και η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της από πολύ νεαρή ηλικία με συστηματικό τρόπο, αποτελεσματική μέθοδο και κατάλληλα μέσα μπορεί να περιορίσει τις μελλοντικές συνέπειες που επιφέρει. Η προσέγγιση αυτή διατρέχει το σύνολο των ενεργειών και των δράσεων του φορέα.

Βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη προγραμμάτων και δομών που αντιμετωπίζουν με επιστημονική επάρκεια και μεθοδολογική αποτελεσματικότητα τις ιδιαίτερες, πολυεπίπεδες ανάγκες των συγκεκριμένων ατόμων. Στη βάση αυτή, δραστηριοποιείται στη δημιουργία υπηρεσιών στο πλαίσιο ενός δικτύου που συμβάλλει στην πρόληψη, την ολοκληρωμένη παροχή και το συνεχές της φροντίδας, στην ευρύτερη κοινότητα του Πειραιά.

Μέχρι σήμερα ο φορέας “Πλόες” έχει αναπτύξει αυτοχρηματοδοτούμενες δομές και δράσεις στους τομείς:

- Πρόληψης (σε συνεργασία με ΟΤΑ της περιοχής, Συλλόγους Γονέων και κοινωνικών φορέων που δραστηριοποιούνται στο χώρο και την περιοχή),
- Εκπαίδευσης (στις οποίες δίνεται έμφαση στην εξειδίκευση των επαγγελματιών σε νέες τεχνικές για αποτελεσματική παρέμβαση με αποκορύφωμα το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στις αρχές της δομημένης εκπαίδευσης για τον αυτισμό με υπεύθυνο τον Καθηγητή G. Mesibov),
- Ανάπτυξης παρεμβάσεων και δομών ένταξης, όπως η Κοινωνική Λέσχη «Σχεδία» για άτομα με ψυχικές διαταραχές, νοητικές και άλλες μειονεξίες.
- Ανάπτυξης δομών πρωτοβάθμιας φροντίδας (με Θεραπευτικές Μονάδες που λειτουργούν ήδη σε Πέραμα και Σαλαμίνα),

Παράλληλα οι ΠΛΟΕΣ έχουν αναπτύξει συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ και εθνικούς πόρους δομές και δράσεις όπως:

- Οικοτροφείο Όστρια: απευθύνεται σε 15 νέους και ενήλικες που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού χαμηλής λειτουργικότητας και αυτό εξυπηρέτησης.
- Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων
 - Ξενώνες Εφήβων: για εφήβους 12-18 ετών, και των δύο φύλων.
 - Κέντρο Ημέρας Εφήβων
 - Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων

- Εξειδικευμένο Κέντρο Κοινωνικής και Επαγγελματικής Ένταξης: για άτομα με αναπηρίες, όπου έχουν υλοποιηθεί από το 2004 έως σήμερα.
- Δράσεις Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών: για άτομα με αναπηρίες, όπως η κοινωνική λέσχη ΣΧΕΔΙΑ.
- Υπηρεσίες Ημερήσιας Φροντίδας/Παραμονής για Άτομα με Αυτισμό: για εφήβους και ενήλικες στο φάσμα του αυτισμού.
- Κέντρα Ημέρας για τον Αυτισμό (Κ.Ημ.Α): Μονάδα νηπίων και Μονάδα εφήβων/νέων.
- Κέντρο Δια Βίου Μάθησης «Κατάρτι».
- Κοινωνικής εργασίας: στους Δήμους Περάματος, Κερασινίου (2012-2013).
- Πρόγραμμα Δημέρευσης: παιδιών και ενηλίκων με αναπηρία (αυτισμός, νοητική υστέρηση).

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων¹

Το **Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων** απευθύνεται σε εφήβους-ες που αντιμετωπίζουν ψυχοκοινωνικές δυσκολίες, χωρίς σοβαρές ψυχιατρικές ή αναπτυξιακές διαταραχές, αλλά και στις οικογένειές τους. Μέσω υπηρεσιών ψυχικής υγείας, πολιτισμικών εργαστηρίων και κοινοτικών παρεμβάσεων, προωθείται η κοινοτική ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και η κοινωνική και πολιτισμική ένταξη των εφήβων. Σημαντική μέριμνα του προγράμματος αποτελεί η εξασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας των εφήβων και των οικογενειών τους, μέσα από την κατάρτιση ενός εξατομικευμένου πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, με στόχους που αφορούν:

1. Στην ατομική υποστήριξη των εφήβων (συγκρότηση ταυτότητας, αναπλαισίωση προσωπικής ιστορίας, διερεύνηση προοπτικών).
2. Στην **αποκατάσταση και ενίσχυση των σχέσεων των μελών της οικογένειας**.
3. Στην **ενίσχυση της κοινότητας** (οικογενειακό και υποστηρικτικό πλαίσιο) των εφήβων.
4. Στην ανάπτυξη **ισότιμων και λειτουργικών σχέσεων** με τους άλλους.
5. Στην **αυτονόμηση** των εφήβων.
6. Στη **μαθησιακή ενίσχυση** και την υποστήριξη στην εκπαιδευτική διαδικασία.
7. Στην **πολιτισμική ενίσχυση**.
8. Στην **προεπαγγελματική κατάρτιση**.

Το Πρόγραμμα ως δίκτυο δομών

Το **Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων** περιλαμβάνει τη λειτουργία τεσσάρων δομών, **δυσ Ξενώνων Εφήβων (12-18)**, ενός **Κέντρου Ημέρας Εφήβων (12-18)** με κινητό κλιμάκιο επαγγελματιών και ενός **Προστατευόμενου Διαμερίσματος Νέων Ενηλίκων**. Αποτελούν Μονάδες Ψυχικής Υγείας (του αρ. 11 του Ν.2716/1999) και υπάγονται στον 4ο Τομέα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων, που περιλαμβάνει τους δήμους των νοτίων προαστίων και τις νοτιοανατολικές συνοικίες της Αθήνας, αλλά δύναται να λειτουργούν διατομεακά υποστηρίζοντας εφήβους-ες σε όλη την Αττική.

Οι τέσσερις δομές βρίσκονται σε στενή **λειτουργική διασύνδεση**. Σε πρώτο επίπεδο, οι επαγγελματίες και των τεσσάρων δομών συνεργάζονται μέσα από κοινές ομάδες προσωπικού, κοινές ομάδες εργασίας και στο σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών προγραμμάτων παρέμβασης (κοινοτικά προγράμματα, προγράμματα αγωγής υγείας και αγωγής κοινότητας, πιλοτικά προγράμματα σε ειδικούς πληθυσμούς κα.). Σε δεύτερο επίπεδο, οι επαγγελματίες από διαφορετικές δομές του Προγράμματος συνεργάζονται μέσα από τη συμμετοχή τους στις

¹ Εγκύκλιος με θέμα: «Λειτουργία Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων (Ξενώνες βραχείας παραμονής και Κέντρο Ημέρας με κινητό κλιμάκιο επαγγελματιών για εφήβους με ψυχοκοινωνικά προβλήματα και Προστατευόμενο Διαμέρισμα για νεαρούς ενήλικες με ψυχοκοινωνικά προβλήματα) του φορέα «Πλόδες» Ε.ΨΥ.ΜΕ.» (ΑΔΑ: Ρ7ΕΔ465ΦΥΟ-0Υ0)

εστιασμένες ομάδες των εφήβων (ομάδες προσώπων αναφοράς από διαφορετική δομή), οι οποίες είναι υπεύθυνες για το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης.

Το Πρόγραμμα ως κοινότητα

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων αποτελεί ένα κοινοτικό πλαίσιο, καθώς η ένταξη σε αυτό δεν ταυτίζεται με την ένταξη σε μία από τις στεγαστικές δομές. Η λειτουργία του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων εξασφαλίζει την παραμονή στην κοινότητα του Προγράμματος, η οποία αναπτύσσεται και λειτουργεί:

1. Μέσα από τη λειτουργία των **κοινοτικών ομάδων** των δομών.
2. Μέσα από τη λειτουργία της **ψηφιακής κοινότητας** του προγράμματος.
3. Μέσα από τα **κοινοτικά εργαστήρια**, τα οποία εστιάζουν στην ανάπτυξη κοινωνικής και πολιτικής ενημερότητας (ιδιότητα του πολίτη) και στην ανάπτυξη δεσμών κοινωνικής αλληλεγγύης.
4. Μέσα από την **ολοκληρωμένη κοινοτική υποστήριξη** και την επαναφορά των εφήβων ως ενηλίκων στο πρόγραμμα (πρόγραμμα κοινοτικής αλληλεγγύης νέων ενηλίκων).
5. Μέσα από **κοινοτικές συλλογικές δράσεις**, όπως το φεστιβάλ πολιτισμικών εργαστηρίων (ΦΕΣΤΙΛΑΒ).

Το Πρόγραμμα ως πεδίο έρευνας

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων, ως πλαίσιο στο οποίο σχεδιάζονται και εφαρμόζονται παρεμβάσεις κοινοτικής και πολιτισμικής ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, χρήζει συστηματικής παρατήρησης και ελέγχου των πρακτικών που υλοποιούνται και των υποθέσεων που διατυπώνονται. Η έρευνα εφαρμόζεται σε δύο επίπεδα. Πρώτον, μέσα από την μεταπαρακολούθηση των δεδομένων λειτουργίας του ίδιου του Προγράμματος και των δομών του και, δεύτερον, μέσα από την ανάπτυξη ερευνητικής υποδομής των δεδομένων των ατομικών και ομαδικών ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων.

Η **μεταπαρακολούθηση του Προγράμματος** συνίσταται στο σύνολο ενεργειών σχεδιασμού, υλοποίησης και απολογισμού των παρεμβάσεων και συγκεκριμένα:

1. Στη συλλογική επεξεργασία των Εγχειριδίων Διαδικασιών Λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας, των Ξενώνων και του Προστατευόμενου Διαμερίσματος.
2. Στη συγγραφή μεθοδολογικών οδηγιών των παρεμβάσεων.
3. Στη λειτουργία των Ομάδων Παρακολούθησης Αξόνων (ΟΠΑΞ)
4. Στους συλλογικούς απολογισμούς των δομών
5. Στη συγγραφή της ετήσιας Έκθεσης Αποτίμησης του Προγράμματος

Η αποτελεσματική λειτουργία της μεταπαρακολούθησης του Προγράμματος επιτρέπει την αποτύπωση του ίχνους συνεισφοράς (αποτύπωμα) των δομών σε επίπεδο τομέα ψυχικής υγείας

και περιφέρειας, ενώ μπορεί να διευκολύνει την διασύνδεση, τη δικτύωση και την ανταλλαγή πρακτικών με άλλους φορείς, δομές και υπηρεσίες.

Η **ανάπτυξη της ερευνητικής υποδομής** μέσω της αξιοποίησης των δεδομένων των ατομικών και ομαδικών παρεμβάσεων, δίνει τη δυνατότητα για έλεγχο και αναστοχασμό επί των πρακτικών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Αυτή αφορά στην υιοθέτηση ενός μικτού μεθοδολογικού μοντέλου που βασίζεται στην κοινωνική έρευνα, και συγκεκριμένα δημιουργία μιας βάσης δεδομένων με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες. Μέσα από τη συστηματική παρακολούθηση, διασφαλίζεται η διερεύνηση της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας των πρακτικών, ενώ ευνοείται ένας συνολικότερος αναστοχασμός πάνω στο πρόγραμμα. Η ερευνητική υποδομή των καταγραφών των παρεμβάσεων επιτρέπει και τη συνεργασία με ερευνητικές ομάδες και φορείς (πανεπιστημιακά ιδρύματα).

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων ξεκίνησε τη λειτουργία του τον **Ιούλιο του 2019**, μέσα από την υποστήριξη εφήβων που φιλοξενούνταν στα νοσηλευτικά ιδρύματα παιδών της Αττικής. Αυτή τη στιγμή, λειτουργεί διατομεακά υποδεχόμενο αιτήματα παραπομπής από φορείς των τομέων δικαιοσύνης, παιδείας, πρόνοιας και μετανάστευσης για εφήβους-ες από όλη την Αττική.

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων και Νέων

Το **Κέντρο Ημέρας Εφήβων και Νέων** αποτελεί έναν πολιτισμικό χώρο για εφήβους και έφηβες ανοικτό στην κοινότητα. Περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα υπηρεσιών ψυχικής υγείας, πολιτισμικής ενίσχυσης, μαθησιακής και προεπαγγελματικής υποστήριξης, ολοκληρωμένης κοινοτικής παρέμβασης και αυτονόμησης μέσω της προώθησης της αυτοδιαχείρισης πόρων της κοινότητας, της συνηγορίας και της αυτοεκπροσώπησης των εφήβων και των οικογενειών τους. Το πρόγραμμα αναπτύσσεται μέσα από πολιτισμικά εργαστήρια, ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα, ατομικές, οικογενειακές και ομαδικές συναντήσεις συμβουλευτικής, κοινοτικές ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις και δράσεις αυτονόμησης. Το πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων δεν περιορίζεται στους φιλοξενούμενους-ες των δύο ξενώνων του προγράμματος, απευθύνεται και σε εφήβους-ες από άλλες δομές, αλλά και στην **κοινότητα**.

Η συμμετοχή εφήβων διαφορετικής κοινωνικής και πολιτισμικής προέλευσης και αναγκών, συμβάλλει στη δημιουργία ενός πεδίου συνάντησης και επικοινωνίας που προωθεί την άρση του στίγματος και των αποκλεισμών, το σεβασμό στη διαφορετικότητα και τη διαπολιτισμικότητα.

Ο **χώρος** του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων αποτελεί έναν πυλώνα διασύνδεσης των εφήβων με σημεία κοινωνικού, εκπαιδευτικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος, τόσο στη γειτονιά όσο και στην ευρύτερη περιοχή αναφοράς. Οι **υπηρεσίες ψυχικής υγείας** (συμβουλευτική εφήβων, γονέων, ομάδων και οικογενειών, παιδοψυχιατρική παρακολούθηση κλπ.) διασφαλίζουν την υλοποίηση ενός πλάνου εξατομικευμένης ψυχοκοινωνικής υποστήριξης. Τα **πολιτισμικά εργαστήρια** (ομάδες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης) στοχεύουν στην κοινωνικοποίηση, την ανάληψη ρόλων και την ενίσχυση της ταυτότητας μέσα από τη συνεργασία, την πολιτισμική ενίσχυση και την προεπαγγελματική διερεύνηση. Οι **κοινοτικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις**, μέσω του κινητού κλιμακίου επαγγελματιών, αποκαθιστούν την αποσπασματικότητα που προκύπτει από τις ελλείψεις του δικτύου υπηρεσιών και κοινοτικών πόρων υποστήριξης των ανηλίκων, μέσα από ολοκληρωμένες εξωτερικές παρεμβάσεις ψυχοκοινωνικής υποστήριξης με στόχο την εξασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας. Η προώθηση των διαστάσεων της **αυτοδιαχείρισης** (στέκι εφήβων, διαχείριση ανοικτού χώρου), της **αυτοσυνηγορίας** και της **αυτοεκπροσώπησης** (κοινοτικά εργαστήρια) συμβάλλει στην αυτονόμηση των εφήβων, αλλά και στην ενεργοποίηση ενδογενών πόρων της κοινότητας υποστήριξης.

Η λειτουργία του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων, όπως αναπτύσσεται παρακάτω, βασίζεται στη διάκριση των περιπτώσεων με βάση το **Επίπεδο Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης**, στη διάρθρωση της υποστήριξης με αναφορά στους **Άξονες Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης** και, κυρίως, στην υλοποίηση των αποκαταστασιακών στόχων του **Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης** για κάθε έφηβο και έφηβη και τις οικογένειές τους.

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων και Νέων στελεχώνεται από πολυκλαδική επιστημονική ομάδα (με την ειδικότητα του ψυχολόγου, κοινωνικού λειτουργού, επισκέπτη υγείας, κοινωνιολόγου, πολιτισμικών εκπαιδευτών). Βρίσκεται στην περιοχή “Σούλι” στο Δήμο Αγίου Δημητρίου (Κορυτσάς 33, πλησίον του Μετρό Ηλιούπολης).

Πλάνο Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης

Οι ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις σχεδιάζονται, υλοποιούνται και απολογίζονται εξατομικευμένα, — για κάθε έφηβο-η — μέσα από την κατάρτιση του Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (ΠΨΚΠ). Το ΠΨΚΠ αντιστοιχεί στο ατομικό θεραπευτικό πλάνο, το οποίο αποτελεί, σύμφωνα με το Ν.2716/1999, αλλά σύμφωνα και με τους κανονισμούς οργάνωσης και λειτουργίας των μονάδων ψυχικής υγείας, το κύριο μεθοδολογικό εργαλείο για τον σχεδιασμό των θεραπευτικών και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων, για την αξιοποίηση των διαθέσιμων μέσων και του δικτύου επαγγελματιών, αλλά και για την εξασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας των ασθενών. Το ΠΨΚΠ περιλαμβάνει (α) τους ψυχοκοινωνικούς στόχους που κρίνονται απαραίτητοι, (β) τη διάρκεια των παρεμβάσεων και (γ) τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες.

Στο ΠΨΚΠ διακρίνονται οι ψυχοκοινωνικοί στόχοι σε αποκαταστασιακούς (στόχοι που αφορούν σε ποιοτικά δεδομένα, όπως είναι η ανάπτυξη ισότιμων σχέσεων, η αυτονόμηση, η ενίσχυση της κοινωνικής ταυτότητας, η ενεργοποίηση των κοινοτικών πόρων κα.) και σε λειτουργικούς στόχους (στόχοι που αφορούν στις επιμέρους προγραμματισμένες παρεμβάσεις, όπως είναι οι συναντήσεις συμβουλευτικής, η συμμετοχή στα πολιτισμικά εργαστήρια ή ακόμη και η υποστήριξη για την έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων). Σε κάθε πλάνο προσδιορίζεται το επίπεδο παρέμβασης (βλ. παρακάτω), καθώς και η χρονική διάρκειά του, όπως προσδιορίζεται από τη διάρκεια των λειτουργικών στόχων.

Το ΠΨΚΠ καταρτίζεται, υλοποιείται και απολογίζεται από την εστιασμένη ομάδα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης (πρόσωπα αναφοράς και υπεύθυνοι επαγγελματίες για κάθε έφηβο-η) σε συνεργασία με τον ίδιο τον έφηβο-η και την οικογένειά του (ή τα μέλη του υποστηρικτικού του δικτύου, όπου κρίνεται απαραίτητο). Μηνιαία πραγματοποιούνται συναντήσεις της εστιασμένης ομάδας παρουσία του εφήβου-ης και μέλους του υποστηρικτικού δικτύου με στόχο την παρακολούθηση της πορείας του ΠΨΚΠ.

Πίνακας 1. Ενδεικτική παρουσίαση λειτουργικών και αποκαταστασιακών στόχων

ΑΑ	Αποκαταστασιακοί Στόχοι	Λειτουργικοί Στόχοι
1	Αυτονόμηση	Δράσεις Αυτονόμησης Εφήβων και Νέων Ενηλίκων (πρόγραμμα)
2	Κοινωνικοποίηση	Πολιτισμικά Εργαστήρια
3	Αποκατάσταση σχέσεων με την οικογένεια	Οικογενειακές Συναντήσεις Συμβουλευτικής
4	Διαφοροποίηση	Συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων

5	Πολιτισμική ενίσχυση	Εξωτερικά προγράμματα σε χώρους τέχνης-πολιτισμού
6	Πολιτισμική Ένταξη	Επαφή με την κοινότητα καταγωγής (για πρόσφυγες ή μετανάστες)
7	Προεπαγγελματική κατάρτιση	Πρόγραμμα επαγγελματικής ένταξης

Οι **λειτουργικοί στόχοι** περιγράφουν συγκεκριμένες μεθόδους, δράσεις και προγράμματα υποστήριξης, τα οποία μπορούν να απολογιστούν ποιοτικά και ποσοτικά.

Οι **αποκαταστασιακοί** στόχοι αφορούν σε γενικούς ποιοτικούς στόχους που προωθούν τη διαφοροποίηση, την αυτονομία και την ενίσχυση της κοινωνικής ταυτότητας των εφήβων και των οικογενειών τους.

Επίπεδα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης

Το Πλάνο Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης οργανώνεται σε τέσσερα διακριτά επίπεδα τα οποία αφορούν στη δέσμη, την ένταση και τη διάρκεια των παρεμβάσεων για τον κάθε έφηβο-η, ενώ καθορίζεται από τρεις παράγοντες: (α) από το καθεστώς στέγασης των εφήβων (Ξενώνες Προγράμματος - άλλη στεγαστική δομή - οικογένεια), (β) από τη διάρκεια παρέμβασης και την ηλικία των εφήβων και (γ) από τις ανάγκες υποστήριξης των εφήβων και των οικογενειών τους. Κάθε επίπεδο παρέμβασης συνδέεται με το εξατομικευμένο Πλάνο Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης, στο οποίο αποτυπώνονται αποκαταστασιακοί και λειτουργικοί στόχοι (ενέργειες), ενώ για κάθε πλάνο ορίζεται συγκεκριμένη διάρκεια.

Επίπεδο Α | Διπλή Ένταξη (Έφηβοι-ες που φιλοξενούνται στους Ξενώνες Εφήβων του Προγράμματος)

Το **επίπεδο Α** αφορά στην ψυχοκοινωνική παρέμβαση εφήβων που διαμένουν στον Ξενώνα Α ή στον Ξενώνα Β του προγράμματος οι οποίοι έχουν την ευθύνη για την πραγματική φροντίδα. Η υποστήριξη στο επίπεδο Α σχεδιάζεται και υλοποιείται μέσα από τη συνεργασία των επαγγελματιών των Ξενώνων και του Κέντρου Ημέρας Εφήβων.

Ο σχεδιασμός ενός πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης επιπέδου Α οργανώνεται λαμβάνοντας ως κεντρικό στόχο την **προοπτική μετάβασης των εφήβων**.

Το **επίπεδο Α** αποτελεί ένα επίπεδο αυξημένης υποστήριξης και διαρκεί από 6-12 μήνες (σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο χρόνος αυτός διαμορφώνεται από τη διάρκεια φιλοξενίας του εφήβου-ης).

Ο **απολογισμός** πραγματοποιείται στο τέλος του επιπέδου παρέμβασης (σε περίπτωση παρέμβασης που ξεπερνά το έτος, γίνεται στο τέλος της παρόδου των 12 μηνών).

Επίπεδο Β | Μεταπαρακολούθηση (Έφηβοι-ες που έχουν αποχωρήσει από τους Ξενώνες του Προγράμματος)

Το **επίπεδο Β** αφορά στην ψυχοκοινωνική παρέμβαση εφήβων που βρίσκονται σε διαδικασία μεταπαρακολούθησης μετά τη φιλοξενία στον Ξενώνα Α ή στον Ξενώνα Β του προγράμματος. Η μεταπαρακολούθηση αφορά σε εφήβους που:

1. Έχουν επιστρέψει στην οικογένειά τους, η οποία υποστηρίζεται συνολικά.
2. Έχουν μεταβεί σε άλλη στεγαστική δομή.
3. Έχουν μεταβεί σε πλαίσιο εξωδρυματικής φροντίδας (αναδοχή).

Στο επίπεδο Β οι επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας και, κατά περίπτωση, των Ξενώνων Εφήβων του προγράμματος συνεργάζονται στενά με τους επαγγελματίες ή τους κοινοτικούς πόρους των εφήβων που ασκούν την πραγματική φροντίδα, με σκοπό την αποτελεσματική υποστήριξη των ίδιων και των εφήβων.

Το επίπεδο Β αποτελεί ένα επίπεδο **ενδιάμεσης υποστήριξης** και διαρκεί από **6-12 μήνες**, ανάλογα με τον προτεινόμενο σχεδιασμό της πολυκλαδικής ομάδας. Το ΠΨΚΠ επιπέδου Β ακολουθεί πάντα το ΠΨΚΠ επιπέδου Α.

Το ΠΨΚΠ επιπέδου Β δεσμεύεται στους στόχους μεταπαρακολούθησης, υποστηρίζει κοινοτικά το πλαίσιο μετάβασης του εφήβου-ης, διασφαλίζοντας την ομαλή προσαρμογή των μελών του περιβάλλοντός του.

Ο **απολογισμός** πραγματοποιείται στο τέλος του επιπέδου παρέμβασης (σε περίπτωση παρέμβασης που ξεπερνά το έτος, στο τέλος της παρόδου των 12 μηνών).

Επίπεδο Γ | Ολοκληρωμένη Κοινωνική Υποστήριξη (Έφηβοι-ες που διαμένουν σε άλλες στεγαστικές δομές ή στην κοινότητα)

Το **επίπεδο Γ** αφορά στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη εφήβων που είτε δεν έχουν φιλοξενηθεί ποτέ σε Ξενώνα του προγράμματος, είτε έχει παρέλθει η περίοδος μεταπαρακολούθησης (επίπεδο Β).

Στο επίπεδο Γ οι επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας Εφήβων συνεργάζονται στενά με τους επαγγελματίες ή τους κοινοτικούς πόρους των εφήβων που ασκούν την πραγματική φροντίδα, με σκοπό την αποτελεσματική υποστήριξη των ίδιων και των εφήβων.

Το επίπεδο Γ αποτελεί ένα επίπεδο **λιγότερο αυξημένης υποστήριξης** και διαρκεί από **6 έως 24 μήνες**, ανάλογα με τον προτεινόμενο σχεδιασμό της πολυκλαδικής ομάδας.

Το ΠΨΚΠ επιπέδου Γ οργανώνεται με βάση την ενεργοποίηση των κοινοτικών πόρων για την υποστήριξη της οικογένειας του εφήβου-ης, στοχεύοντας στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στην οικογένεια ή την δομή, την αποκατάσταση των σχέσεων των μελών της οικογένειας με τις υπηρεσίες και τους θεσμούς, ακόμη και, σε πολλές περιπτώσεις, την πρόληψη της απομάκρυνσης του εφήβου-ης από την οικογένεια.

Ο **απολογισμός** πραγματοποιείται στο τέλος του επιπέδου παρέμβασης (σε περίπτωση παρέμβασης που ξεπερνά το έτος, στο τέλος της παρόδου των 12 μηνών).

Επίπεδο Δ | Κοινωνική Συμμετοχή² (Νεαροί-ες ενήλικοι ή έφηβοι-ες που βρίσκονται σε φάση ολοκλήρωσης του προγράμματος)

Το επίπεδο Δ αφορά σε εφήβους-ες ή σε νεαρούς-ες ενήλικους-ες που είτε έχει ολοκληρωθεί η υλοποίηση του πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης των επιπέδων Β ή Γ, είτε έχουν ενηλικιωθεί.

Το επίπεδο Δ περιλαμβάνει μία δέσμη στόχων και ενεργειών που αφορούν κυρίως στην αυτονόμηση των εφήβων ή των νεαρών ενηλίκων και των οικογενειών τους από την υποστήριξη των επιμέρους υπηρεσιών και την ομαλή ένταξη στην κοινότητα.

Το επίπεδο Δ διαρκεί από 6 μήνες έως 3 χρόνια.

Το ΠΨΚΠ επιπέδου Δ επικεντρώνεται στην ενεργοποίηση των ίδιων, των μελών του υποστηρικτικού δικτύου των περιπτώσεων, στην παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες και στην σταδιακή αποδέσμευση των επαγγελματιών του προγράμματος.

Ο **απολογισμός** πραγματοποιείται στο τέλος του επιπέδου παρέμβασης (σε περίπτωση παρέμβασης που ξεπερνά το έτος, στο τέλος της παρόδου των 12 μηνών).

Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητο, ένας έφηβος-η μπορεί να ενταχθεί εκ νέου από το επίπεδο Δ στο επίπεδο Γ, μετά από σύμφωνη γνώμη της πολυκλαδικής ομάδας.

Άξονες Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης

² Το Επίπεδο Δ βασίζεται στην προσέγγιση του «**Μοντέλου Ανάρρωσης**» (Recovery Model), που αποτελεί μία βιοψυχοκοινωνική θεώρηση της αποκατάστασης, που επηρεάζει τη λήψη των υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο. Το Μοντέλο Ανάρρωσης ορίζεται ως η διαδικασία συγκρότησης μιας ικανοποιητικής, με νόημα, ζωής, όπως οι ίδιοι οι άνθρωποι την προσδιορίζουν, ανεξάρτητα από τα συμπτώματα της ψυχικής ή άλλης νόσου.

Το πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων δεν περιορίζεται μόνο στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας που παρέχει, αλλά αναπτύσσεται σε τρεις επιπλέον άξονες που περιλαμβάνουν την πολιτισμική ενίσχυση - εκπαίδευση - προεπαγγελματική κατάρτιση, την κοινοτική ολοκληρωμένη παρέμβαση και την αυτοδιαχείριση (ανοικτός χώρος και στέκι εφήβων).

Άξονας 1 | Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας πρόληψης, έγκαιρης παρέμβασης και ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης περιλαμβάνουν:

1. Ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων
2. Συναντήσεις συμβουλευτικής γονέων
3. Οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής
4. Ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας
5. Παιδοψυχιατρική παρακολούθηση

Άξονας 2 | Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση

Πυρήνα του Άξονα 2 αποτελούν τα **πολιτισμικά εργαστήρια**, τα οποία συγκροτούνται ως ομάδες εφήβων με αντικείμενο την παραγωγή έργων με αναφορά στις τέχνες, τον πολιτισμό και την τεχνολογία. Τα πολιτισμικά εργαστήρια (βιβλιοθήκης, χορού, θεάτρου, φωτογραφίας, κινηματογράφου, γεωπονίας, σκίτσου, stem κα.) συντονίζονται από έναν εκπαιδευτή και έναν επαγγελματία ψυχικής υγείας. Οι στόχοι που τίθενται είναι ταυτόχρονα εκπαιδευτικοί και ψυχοκοινωνικοί. Ζητήματα όπως, (α) η συνεργασία με τους άλλους και η λειτουργία σε ομάδα, (β) η κοινωνική ταυτότητα, (γ) οι σχέσεις με τους συνομηλίκους και τους ενήλικες, (δ) η συμπεριφορά και (ε) η επαφή και η σύνδεση με την κοινότητα, τίθενται στο επίκεντρο των παρεμβάσεων στα πολιτισμικά εργαστήρια. Οι ομάδες εφήβων των πολιτισμικών εργαστηρίων παρουσιάζουν τα έργα τους στην κοινότητα μία φορά το χρόνο, μέσα από τη συμμετοχή τους σε διοργάνωση φεστιβάλ.

Στον άξονα 2 περιλαμβάνεται το μαθησιακό πρόγραμμα (ατομικές - ομαδικές συναντήσεις μαθησιακής ενίσχυσης), καθώς και ειδικά προγράμματα προεπαγγελματικής κατάρτισης.

Άξονας 3 | Κοινοτική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων λειτουργεί ως δομή με κοινοτικό προσανατολισμό, διασφαλίζοντας την άρση της αποσπασματικότητας των παρεμβάσεων, τη συνεργασία μεταξύ φορέων και υπηρεσιών, την ενεργοποίηση της κοινότητας και τη συνέχεια της φροντίδας των εφήβων και των οικογενειών τους. Η κοινοτική ολοκληρωμένη παρέμβαση υλοποιείται, σε ένα μεγάλο μέρος, εκτός της μονάδας, μέσω του κινητού κλιμακίου επαγγελματιών και οχήματος του Κέντρου Ημέρας Εφήβων.

Οι κοινοτικές παρεμβάσεις περιλαμβάνουν:

1. Υποστηρικτικές παρεμβάσεις εφήβων (follow up του ΠΨΚΠ).
2. Διερευνητικές συναντήσεις και επικοινωνίες για την συμπλήρωση της ψυχοκοινωνικής έρευνας.
3. Έκτακτες εξωτερικές παρεμβάσεις.
4. Κατ' οίκον επισκέψεις.
5. Συνοδείες.
6. Προγράμματα αγωγής κοινότητας.
7. Προγράμματα αγωγής υγείας.
8. Παρεμβάσεις σε ειδικούς πληθυσμούς (ανήλικοι κρατούμενοι, πρόσφυγες κα.).
9. Υποστήριξη στην πρόσβαση σε ιατρικές, εκπαιδευτικές κοινωνικές και διοικητικές υπηρεσίες.
10. Νομική συνδρομή.
11. Συναντήσεις δικτύωσης.
12. Streetwork.

Ο άξονας κοινοτικής ολοκληρωμένης παρέμβασης προέκυψε ως ανάγκη (α) για την υλοποίηση του ΠΨΚΠ μέσω δυναμικής ανατροφοδότησης (follow-up), (β) τον συντονισμό του δικτύου υπηρεσιών και φορέων που είναι απαραίτητες για την υλοποίηση των στόχων του ΠΨΚΠ για τον κάθε έφηβο-η, (γ) την έγκαιρη παρέμβαση μέσω έκτακτων υποστηρικτικών συναντήσεων και παρεμβάσεων, (δ) τον προγραμματισμό εξωτερικών παρεμβάσεων και συναντήσεων (κατ' οίκον, σε προσωρινές δομές φιλοξενίας, σε κέντρα κράτησης, (ε) τη διενέργεια παρεμβάσεων στο δρόμο, (στ) την υλοποίηση δράσεων πρόληψης, αλλά και μεταπαρακολούθησης με στόχο την ενίσχυση και υποστήριξη της οικογένειας για την παραμονή των εφήβων εντός του οικογενειακού ιστού, αλλά και συνολικά την υλοποίηση παρεμβάσεων όπου εντοπίζεται κενό υποστήριξης.

Άξονας 4 | Κοινοτική συμμετοχή

Ο χώρος του Κέντρου Ημέρας Εφήβων δεν περιορίζεται σε υπηρεσίες και στο σύνολο του δομημένου προγράμματός του (υπηρεσίες ψυχικής υγείας, μαθησιακό πρόγραμμα, πολιτισμικά εργαστήρια). Βασικός στόχος είναι η δυνατότητα για τη λειτουργία του ανοικτού χώρου ως πεδίου αυτοδιαχείρισης και αυτονόμησης, αλλά και εργαστηρίων που προωθούν την δυνατότητα για την διεκδίκηση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Συγκεκριμένα, ο ανοικτός χώρος αποτελεί ένα πεδίο συνάντησης και επαφής των εφήβων με την κοινότητά τους, μέσα από την αυτοδιαχείριση πόρων του (π.χ. καθαριότητα χώρου), την ευθύνη για τους τρόπους λειτουργίας του (μέσα από τις επιμέρους κοινοτικές ομάδες και τα κοινοτικά εργαστήρια) και τη χρήση των διαθέσιμων μέσων ή χώρων των πολιτισμικών εργαστηρίων (studio ήχου και εικόνας, βιβλιοθήκη, ραδιοφωνικός σταθμός).

Ως πεδίο συνάντησης, συνεργασίας και συνδιαλλαγής αξιοποιείται και η **ψηφιακή κοινότητα** του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων, η οποία επιτρέπει την ισότιμη επικοινωνία των συμμετεχόντων εφήβων.

Ταυτόχρονα, σημαντική διαδικασία του Άξονα 4 αποτελούν τα **κοινοτικά εργαστήρια**, τα οποία στοχεύουν στην επεξεργασία κοινωνικών και πολιτικών θεμάτων (ιστορικά ή επικαιρότητας), σχετικά με τη σημασία της ένταξης των εφήβων στη μεγάλη κοινότητα (ζητήματα ιδιότητας πολίτη, δικαιώματα, κλπ.).

Η σύνδεση των εφήβων με τον ανοικτό χώρο καθορίζει την ποιοτική αποτίμηση της συμμετοχής τους στα εργαστήρια και τις άλλες υπηρεσίες.

Οι παραπάνω άξονες αποτελούν **εργαλεία - μέσα - λειτουργικούς στόχους** για την επίτευξη των αποκαταστασιακών στόχων του πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης.

Γενικά δεδομένα για τη συμμετοχή των εφήβων στο πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων

Εισαγωγικά Στοιχεία

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων, το διάστημα μεταξύ του **Σεπτεμβρίου 2023 και του Ιουλίου 2024** υποστήριξε και υποστηρίζει ογδόντα τέσσερις (**84**) εφήβους και έφηβες (45 εφήβους και 39 έφηβες), που έχουν παραπεμφθεί από Νοσοκομεία Παιδων, από Γενικά Νοσοκομεία και από δομές και υπηρεσίες του συστήματος δικαιοσύνης, του συστήματος παιδείας, της πρόνοιας και του προσφυγικού. Από αυτές τις περιπτώσεις οι σαράντα πέντε (**45**) αποτελούν νέες εντάξεις, οι δώδεκα (**12**) έχουν διακόψει, ενώ για τις είκοσι επτά (**27**) **συνεχίζονται οι ενέργειες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης**.

Το σύνολο των εφήβων που έχουν υποστηριχθεί από την αρχή λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων είναι διακόσιοι δέκα οκτώ (**218**).

Φορείς Παραπομπής

Στον παρακάτω πίνακα, παρουσιάζονται αναλυτικά οι φορείς παραπομπής προς το Κέντρο Ημέρας Εφήβων, για τα διαστήματα:

1. Σεπτέμβριος 2019 - Ιούλιος 2020
2. Σεπτέμβριος 2020 - Ιούλιος 2021
3. Σεπτέμβριος 2021- Ιούλιος 2022
4. Σεπτέμβριος 2022 - Ιούλιος 2023
5. **Σεπτέμβριος 2023 - Ιούλιος 2024**

Πίνακας 2. Φορείς Παραπομπής

ΑΑ	Φορέας Παραπομπής	Αριθμός Εφήβων 2019-2020	Αριθμός Εφήβων 2020-2021	Αριθμός Εφήβων 2021-2022	Αριθμός Εφήβων 2022-2023	Αριθμός Εφήβων 2023-2024
A	Νοσοκομεία	Συν.: 17	Συν.: 12	Συν.: 9	Συν.: 12	Συν.: 9
1	Νοσοκομείο Παιδων Πεντέλης	3	-	-	2	2
2	Νοσοκομείο Παιδων "Π.&Α. Κυριακού"	5	3	1	2	2
3	Νοσοκομείο Παιδων "Η Αγία Σοφία"	5	3	5	2	3

ΑΑ	Φορέας Παραπομπής	Αριθμός Εφήβων 2019-2020	Αριθμός Εφήβων 2020-2021	Αριθμός Εφήβων 2021-2022	Αριθμός Εφήβων 2022-2023	Αριθμός Εφήβων 2023-2024
4	Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αττικών	1	1	-	-	-
5	Γ.Ν. Ασκληπιείο Βούλας	1	-	-	1	-
6	Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Νίκαιας	2	-	-	-	-
7	Γ.Ν. "Τζάνειο"	-	2	1	4	-
8	Γ.Ν.Ν.Θ.Α. "Η Σωτηρία"	-	1	-	1	-
9	Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής "Δρομοκαΐτειο"	-	1	-	-	-
10	Αιγινήτειο Νοσοκομείο, Ιατρείο Οικογένειας	-	1	-	-	-
11	Γενικό Νοσοκομείο Αττικής "Σισμανόγλειο- Αμαλία Φλέμιγκ"	-	-	2	-	2
B	Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων	Συν.: 0	Συν.: 1	Συν.: 7	Συν.:5	Συν.: 2
12	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κορυδαλλού	-	1	-	1	-
13	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Περιστερίου	-	-	2	-	-
14	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Πειραιά	-	-	1	-	-
15	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αγίου Δημητρίου	-	-	1	1	-
16	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αθηναίων	-	-	2	-	-
17	Σχολική Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Νέας Σμύρνης	-	-	1	3	1
18	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Π. Φαλήρου					1
Γ	Στεγαστικές Δομές Ασυνόδευτων Ανηλίκων	Συν.: 11	Συν.: 11	Συν.: 10	Συν.: 2	Συν.: 0

ΑΑ	Φορέας Παραπομπής	Αριθμός Εφήβων 2019-2020	Αριθμός Εφήβων 2020-2021	Αριθμός Εφήβων 2021-2022	Αριθμός Εφήβων 2022-2023	Αριθμός Εφήβων 2023-2024
19	Ξενώνας Ασυνόδευτων Κοριτσιών ΔΟΜ (1λιον)	5	1	2	-	-
20	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Σύλλογος Μερίμνης Ανηλίκων και Νέων	3	-	-	-	-
21	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων ΜΕΤΑδραση	3	1	-	-	-
22	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων "Ιατρική Παρέμβαση"	-	8	3	1	-
23	Ζεύξις, Safe Zone Μαλακάσας	-	1	-	-	-
24	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων "Ευρωπαϊκή Έκφραση	-	-	2	-	-
25	Διεθνές Κέντρο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ICSD)- Εποπτευόμενα Διαμερίσματα για Ασυνόδευτους Ανήλικους 16+	-	-	1	-	-
26	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων "Ζεύξις"	-	-	1	-	-
27	Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων "Νόστος"	-	-	1	-	-
28	ΔΟΜ Κυψέλη 1 Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλίκων				1	-
Δ	Προνοιακές Στεγαστικές Δομές	Συν.: 0	Συν.: 4	Συν.: 5	Συν.: 10	Συν.: 11
29	Στέγη Θηλέων "Ο Άγιος Αλέξανδρος"	-	2	4	1	-
30	Εστία Κοριτσιού "Φιλοθέη η Αθηναία"	-	2	-	-	-
31	ΚΚΠΠΑ - Παράρτημα Προστασίας Παιδιού Αττικής	-	-	1	3	8

ΑΑ	Φορέας Παραπομπής	Αριθμός Εφήβων 2019-2020	Αριθμός Εφήβων 2020-2021	Αριθμός Εφήβων 2021-2022	Αριθμός Εφήβων 2022-2023	Αριθμός Εφήβων 2023-2024
	(Άγιος Αντρέας, Αγία Βαρβάρα)					
32	ΚΚΠΔΜ - Δομή Φλώρινας	-	-	-	1	-
33	Χαμόγελου του Παιδιού - Το Σπίτι του Καρέα	-	-	-	1	-
34	Happy House Μικρολίμανο - Φιλαδέλφεια	-	-	-	2	-
35	Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο Βουλιαγμένης	-	-	-	2	1
36	Παράρτημα Προστασίας Παιδιού Λασιθίου	-	-	-	-	1
37	Παράρτημα Προστασίας Παιδιού Θεσπρωτίας	-	-	-	-	1
Ε	Μονάδες Ψυχικής Αποκατάστασης	Συν.: 0	Συν.: 0	Συν.: 0	Συν.: 0	Συν.: 4
38	Ξενώνας ΠΝΟΕΣ ΨΚΑ Εφήβων "ΕΠΑΨΥ"	-	-	-	-	4
ΣΤ	Δομές Τομέα Παιδείας - Εκπαίδευσης	Συν.: 2	Συν.: 0	Συν.: 4	Συν.: 0	Συν.: 1
39	2ο Λύκειο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού	1	-	-	-	-
40	ΚΕΣΥ Παγκρατίου	1	-	-	-	-
41	1ο ΕΠΑΛ Αμαρουσίου	-	-	1	-	-
42	Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο- Λύκειο Αθήνας	-	-	1	-	-
43	2ο ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Α Αθήνας	-	-	2	-	-
44	4ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	-	-	-	-	1
Ζ	Κοινοτικές Δομές / Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	Συν.: 1	Συν.: 1	Συν.: 1	Συν.: 0	Συν.: 2

ΑΑ	Φορέας Παραπομπής	Αριθμός Εφήβων 2019-2020	Αριθμός Εφήβων 2020-2021	Αριθμός Εφήβων 2021-2022	Αριθμός Εφήβων 2022-2023	Αριθμός Εφήβων 2023-2024
45	Ε.ΚΕ.Ψ.Υ.Ε. - Παράρτημα Πειραιά	1	1	1	-	-
46	ΚΟ.ΚΕ.Ψ.Π.Ε Ν. Σμύρνης	-	-	-	-	2
Η	Δομές / Υπηρεσίες Δικαιοσύνης	Συν.: 7	Συν.: 5	Συν.: 1	Συν.: 2	Συν.: 1
47	Εισαγγελία Ανηλίκων Αθήνας	1	-	-	-	-
48	Εισαγγελία Ανηλίκων Πειραιά	-	1	-	-	-
49	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας	-	-	1	2	1
50	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Πειραιά	1	2	-	-	-
51	Εισαγγελία Πρωτοδικών Αργινίου	-	1	-	-	-
52	Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Περισσού	5	1	-	-	-
Θ	Άλλες Υπηρεσίες	Συν.: 2	Συν.: 1	Συν.: 0	Συν.: 0	Συν.: 1
53	Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού	-	1	-	-	-
54	Δίκτυο Επιτροπείας - ΜΕΤΑδραση	1	-	-	-	-
55	Κέντρο Αλληλεγγύης Αθηνών - Solidarity Now	1	-	-	-	-
56	ΚΕΘΕΑ Πλεύση	-	-	-	-	1
Ι	Κοινότητα	-	8	11	11	12
	Σύνολο νέων εντάξεων:	40	43	48	42	45
	Σύνολο ενεργών περιπτώσεων:	84				

Στον παραπάνω πίνακα παρουσίασης των φορέων παραπομπής, για την περίοδο 2023-2024, παρατηρείται:

1. **Παραμένει σταθερός** ο αριθμός παραπομπών από **προνοιακές στεγαστικές δομές**.
2. **Διατήρηση** του αριθμού των εφήβων που εντάσσονται στο Κέντρο Ημέρας από **την κοινότητα**.
3. **Μικρή μείωση** του αριθμού των εφήβων που παραπέμπονται από **νοσοκομειακές δομές**.
4. **Μείωση** του αριθμού των εφήβων που εντάσσονται στο Κέντρο Ημέρας από **δομές και υπηρεσίες του τομέα εκπαίδευσης**.
5. **Καμία** παραπομπή από στεγαστικές δομές ασυνόδευτων ανηλίκων.
6. Στο αναφερόμενο έτος υπάρχουν παραπομπές από μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης εφήβων, κάτι που δεν συναντάται τα προηγούμενα έτη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η σημαντική **μείωση των εφήβων που προέρχονται από δομές ασυνόδευτων ανηλίκων** πιθανόν σχετίζεται με τη συνολική κατάσταση στο πεδίο υποστήριξης των προσφύγων (κλείσιμο προγραμμάτων, υπηρεσιών και δομών) και με την επικέντρωση των υφιστάμενων υπηρεσιών σε διαδικασίες προώθησης των ασυνόδευτων σε άλλες χώρες.

Η σημαντική **αύξηση των εφήβων που παραπέμπονται από προνοιακές στεγαστικές δομές** φαίνεται να σχετίζεται με την ανάπτυξη σταθερών συνεργασιών του Κέντρου Ημέρας Εφήβων με τις δομές της ευρύτερης περιοχής, ενώ καταδεικνύει την ανάγκη υποστήριξης των ξενώνων από κοινοτικές μη στεγαστικές δομές.

Προφίλ συμμετεχόντων-ουσών εφήβων και νέων ενηλίκων

Οι έφηβοι-ες που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας παρουσιάζουν ετερογένεια ως προς την καταγωγή, την εμπλοκή με το σύστημα δικαιοσύνης, τους λόγους απομάκρυνσης από το οικογενειακό περιβάλλον και άλλα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το **προφίλ των ενεργών περιπτώσεων τον Ιούλιο του 2020, του 2021, του 2022, του 2023 και του 2024**.

Οι δείκτες που έχουν επιλεγεί αφορούν σε χαρακτηριστικά, πρακτικές και ιδιότητες που φαίνεται να επιδρούν στους λόγους παραπομπής και ένταξης στο Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων.

Πίνακας 3. Προφίλ συμμετεχόντων/ουσών

A A	Ιδιότητα - Χαρακτηριστικά - Πρακτικές	Ιούλιος 2020 Ποσοστό %	Ιούλιος 2021 Ποσοστό %	Ιούλιος 2022 Ποσοστό %	Ιούλιος 2023 Ποσοστό %	Ιούλιος 2024 Ποσοστό %
1	Προσφυγικό υπόβαθρο	35%	20%	16,5%	5%	6%
2	Ασυνόδευτα ανήλικα	32,5%	18%	13,5%	5%	2,5%
3	Μεταναστευτικό υπόβαθρο (Μετανάστης δεύτερης γενιάς)	17,5%	25%	20,5%	18%	34,5%
4	Εμπλοκή με το σύστημα δικαιοσύνης	12,5%	15%	17,5%	28%	14%
5	Περιπτώσεις παραμέλησης	75%	36%	59,5%	78%	70%
6	Περιπτώσεις κακοποίησης και παραμέλησης	22,5%	22%	15%	20%	38%
7	Απο μονογονεϊκή οικογένεια	50%	42%	50%	59%	49%
8	Απομάκρυνση από την οικογένεια με εισαγγελική εντολή	50%	45%	50%	62%	66,5%
9	Με διάγνωση ψυχιατρικής διαταραχής	12,5%	24%	35%	38%	44%
10	Με διάγνωση νοητικής υστέρησης	7,5%	9%	13,5%	5%	24%
11	Με διάγνωση αναπτυξιακής διαταραχής	0%	4%	3%	3%	11%
12	Έχει λάβει φαρμακευτική αγωγή	15%	31%	32,5%	45%	34,5%
13	Με εμπειρία αστεγίας	5%	9%	2,7%	13%	15,5%
14	*Με ιστορικό κακοποίησης στην οικογένεια καταγωγής	50%	25%	32,5%	36%	48%
15	*Με ιστορικό ψυχιατρικών διαταραχών στην οικογένεια καταγωγής	30%	33%	21,5%	30%	37%
16	*Με ιστορικό εξαρτήσεων στην οικογένεια καταγωγής	35%	20%	16,5%	25%	39%
17	Περιπτώσεις τεκνοθεσίας -	2,5%	7%	12%	8%	7%

A A	Ιδιότητα - Χαρακτηριστικά - Πρακτικές	Ιούλιος 2020 Ποσοστό %	Ιούλιος 2021 Ποσοστό %	Ιούλιος 2022 Ποσοστό %	Ιούλιος 2023 Ποσοστό %	Ιούλιος 2024 Ποσοστό %
	αναδοχής					
18	Συγκρουσιακές σχέσεις στην οικογένεια	2,5%	20%	19%	55%	65,5%
19	Ιστορικό ψυχιατρικών νοσηλειών	5%	24%	23%	32%	33,5%
20	Ηλικιακό εύρος 12-14 ετών	52,5%	25%	27%	20%	25%
21	Ηλικιακό εύρος 15-18 ετών	47,5%	75%	64,9%	67%	49%
22	Ηλικιακό εύρος 18+	0	0	8,1%	13%	26%

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρείται:

1. **Σημαντική αύξηση** των περιπτώσεων με μεταναστευτικό προφίλ, που πιθανόν οφείλεται στις μειωμένες παραπομπές από κοινοτικές δομές και μονάδες ψυχικής υγείας.
2. **Σημαντική μείωση στην ένταξη εφήβων που έχουν εμπλοκή με το νόμο** (από 28% το προηγούμενο έτος, έχουμε 14%, το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό στο σύνολο των ετών λειτουργίας). Το παραπάνω σχετίζεται με το ότι έχουν μειωθεί οι παραπομπές από δομές/υπηρεσίες δικαιοσύνης, ενώ παράλληλα κάποιες περιπτώσεις που ενηλικιώθηκαν έχουν διακόψει από το πρόγραμμα.
3. **Σημαντική αύξηση στην ένταξη εφήβων που έχουν λάβει διάγνωση ψυχιατρικής διαταραχής** με πιο συχνές τις διαγνώσεις διαταραχής διαγωγής, εναντιωματικής διαταραχής, άγχους, συναισθήματος και ΔΕΠΥ. Το ποσοστό των εφήβων που έχουν νοσηλευτεί σημειώνει μια μικρή αύξηση, αλλά οι έφηβοι-ες που λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή έχουν μειωθεί αρκετά.
4. Το ποσοστό της ένταξης εφήβων με **προσφυγικό υπόβαθρο** παραμένει σχεδόν στα επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο έτος και σταθερά μειωμένο συγκριτικά με τα έτη 2020, 2021 και 2022 (βλ. Παρατηρήσεις προηγ. κεφαλαίου).
5. **Σχετική αύξηση του ποσοστού ένταξης εφήβων με εμπειρία αστεγίας**. Οι περισσότερες περιπτώσεις αφορούν εφήβους-ες που έχουν παραμείνει εκτός στεγαστικού πλαισίου, είτε ύστερα από διαρκείς πολυήμερες φυγές, είτε λόγω θεσμικών κενών στις μεταβάσεις μεταξύ δομών (περιπτώσεις προσφυγικού).
6. **Το ποσοστό των περιπτώσεων που έχουν υποστεί παραμέληση παραμένει σταθερά υψηλό**, παρότι για το υπό εξέταση έτος φαίνεται να σημειώνει μια μικρή μείωση. Αυτό σηματοδοτεί την ανάγκη για εκτενή διερεύνηση του πεδίου της παραμέλησης (ορισμός, κατάσταση, όροι, προϋποθέσεις, προβλεπτικοί παράγοντες κα.). Παράλληλα, **άνοδος** παρουσιάζεται και στις περιπτώσεις κακοποίησης.

7. Ακόμα, οι περιπτώσεις όπου υπάρχουν **συγκρουσιακές σχέσεις** εντός της οικογένειας είναι αυξημένες. Αυτό οφείλεται σε ένα βαθμό στον τρόπο που καταγράφεται ο συγκεκριμένος δείκτης, θεωρούμε όμως ότι σχετίζεται άμεσα με την αύξηση των συναντήσεων οικογενειακής συμβουλευτικής, όπου είναι ο χώρος που αναδεικνύονται τέτοιου είδους ζητήματα.
8. **Το ηλικιακό εύρος των 15-18** παραμένει αυξημένο τονίζοντας την ανάγκη υπηρεσιών για την ύστερη εφηβεία και την πρώτη νεότητα, διατηρώντας την επιφύλαξη πως μπορεί να σχετίζεται με καθυστερήσεις παραπομπών εφήβων σε μονάδες ψυχικής υγείας και παιδικής προστασίας. Η παραπομπή εφήβων στο Κέντρο Ημέρας, ακολουθεί συχνά, τη γραμμή παραπομπής που εμπλέκει τις εισαγγελικές αρχές, τις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων και τις νοσηλευτικές δομές, εμπλέκοντας ενδιάμεσα, πολλές φορές, σχολικές μονάδες, ψυχιατρικές κλινικές ή λοιπές κοινοτικές δομές ψυχικής υγείας.
9. Η σημαντική αύξηση του ποσοστού των νέων ανήλικων **18+**, αφορά σε περιπτώσεις εφήβων που έχουν υποστηριχθεί από το Κέντρο Ημέρας και πλέον έχουν ενηλικιωθεί, αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα για συνέχεια της υποστήριξης κάποιων περιπτώσεων. Επιπροσθέτως, φαίνεται ότι υπάρχει ανάγκη ενός προγράμματος για τους νεαρούς ενήλικους, το οποίο να στοχεύει σε ζητήματα αυτονόμησης και εκπαίδευσης.
10. Τέλος, αναφορικά με τους δείκτες που αποτυπώνουν στοιχεία του ιστορικού της οικογένειας, παρατηρείται ότι είναι **σημαντική η αύξηση** των περιπτώσεων με ιστορικό κακοποίησης, με ιστορικό εξαρτήσεων και ψυχιατρικών διαταραχών στην οικογένεια καταγωγής.

***Οι δείκτες που αφορούν σε στοιχεία του ιστορικού της οικογένειας καταγωγής** παρουσιάζονται προσεγγιστικά, ειδικά λόγω των ελλειπών πληροφοριών από τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού στις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων.

Γεωγραφική κατανομή κατοικίας - δομής φιλοξενίας σε ΤΟΨΥΠΕ και καταγωγή

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η **γεωγραφική κατανομή, όπως διαμορφώνεται από την περιοχή κατοικίας (οικία ή στεγαστική δομή)** των περιπτώσεων που έχουν ενταχθεί στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα δεδομένα για όλες τις περιπτώσεις που έχουν υποστηριχθεί ή υποστηρίζονται από την αρχή λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, με αναφορά στον Τομέα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων.

Πίνακας 4. Γεωγραφική κατανομή στο σύνολο των περιπτώσεων

Γεωγραφική και τομεακή κατανομή όλων των περιπτώσεων εφήβων (2019-2024)				
ΑΑ	Περιοχή κατοικίας - δομής φιλοξενίας	Καταγωγή	Αριθμός Εφήβων	Τομέας ΨΥ Παιδιών Εφήβων
1	Σεπόλια	Ελλάδα	2	3ος Αττικής
2	Αίγινα	Ελλάδα - Αλβανία	1	1ος Αττικής
3	Κολωνός	Βουλγαρία, Αλβανία, Ελλάδα	4	3ος Αττικής
4	Λάρισα	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
5	Ίλιον	Ελλάδα, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ζιμπάμπουε, Συρία, Μπαγκλαντές, Σομαλία	11	2ος Αττικής
6	Αγία Παρασκευή	Αλβανία, Ελλάδα	4	2ος Αττικής
7	Πειραιάς	Ελλάδα, Φιλιππίνες, Κολομβία, Αφγανιστάν, Ελλάδα - Ρωσία	25	1ος Αττικής
8	Σαλαμίνα	Ελλάδα	4	1ος Αττικής
9	Φυλής, Αθήνα	Ελλάδα	3	3ος Αττικής
10	Μενίδι	Ελλάδα, Αλβανία	4	2ος Αττικής
11	Νίκαια	Ελλάδα	3	1ος Αττικής
12	Νέος Κόσμος	Αλβανία, Ελλάδα, Ρουμανία	5	4ος Αττικής
13	Σταθμός Λαρίσης, Αθήνα	Βουλγαρία, Ρωσία, Αφγανιστάν, Πακιστάν, Συρία	9	3ος Αττικής
14	Κυψέλη	Αλβανία, Αφγανιστάν, Συρία, Ιράκ, Φιλιππίνες, Γεωργία	13	3ος Αττικής

Γεωγραφική και τομεακή κατανομή όλων των περιπτώσεων εφήβων (2019-2024)				
ΑΑ	Περιοχή κατοικίας - δομής φιλοξενίας	Καταγωγή	Αριθμός Εφήβων	Τομέας ΨΥ Παιδιών Εφήβων
15	Λήμνος	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
16	Ασπρόπυργος	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
17	Αγρίνιο	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
18	Αργυρούπολη	Ελλάδα	1	4ος Αττικής
19	Αιγάλεω	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
20	Ηλιούπολη	Ελλάδα- Αλβανία	6	4ος Αττικής
21	Γλυφάδα	Ελλάδα, Μαρόκο, Παλαιστίνη	5	4ος Αττικής
22	Πεντέλη	Κονγκό	1	2ος Αττικής
23	Νέα Σμύρνη	Ελλάδα - Νιγηρία, Μαρόκο, Ελλάδα	7	4ος Αττικής
24	Κορυδαλλός	Πολωνία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Αλβανία	6	1ος Αττικής
25	Παγκράτι	Ελλάδα- Σρι Λάνκα	4	4ος Αττικής
26	Περιστέρι	Ελλάδα, Αίγυπτος, Γεωργία	9	1ος Αττικής
27	Άγιος Δημήτριος	Ελλάδα	12	4ος Αττικής
28	Βύρωνας	Ελλάδα	3	3ος Αττικής
29	Νέο Ηράκλειο	Ελλάδα	1	2ος Αττικής
30	Εξάρχεια	Αφγανιστάν, Πακιστάν, Μαρόκο, Κονγκό	9	3ος Αττικής
31	Κόρινθος	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
32	Δάφνη	Ελλάδα, Αλβανία	4	4ος Αττικής
33	Σχιστό	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
34	Μαρούσι	Ελλάδα	4	2ος Αττικής

Γεωγραφική και τομεακή κατανομή όλων των περιπτώσεων εφήβων (2019-2024)				
ΑΑ	Περιοχή κατοικίας - δομής φιλοξενίας	Καταγωγή	Αριθμός Εφήβων	Τομέας ΨΥ Παιδιών Εφήβων
35	Παλαιό Φάληρο	Ελλάδα	8	4ος Αττικής
36	Νέο Φάληρο	Ελλάδα	3	1ος Αττικής
37	Πατήσια	Αίγυπτος, Αλβανία, Μπουρούντι, Ελλάδα	4	3ος Αττικής
38	Αγία Βαρβάρα	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
39	Αμπελόκηποι	Ελλάδα, Μπαγκλαντές, Σομαλία, Σιέρα Λεόνε	5	3ος Αττικής
40	Κάρπαθος	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
41	Πετράλωνα	Λίβανος, Ελλάδα	2	4ος Αττικής
42	Σπάτα	Ελλάδα	1	4ος Αττικής
43	Ιωάννινα	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
44	Χαϊδάρι	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
45	Άλιμος	Ελλάδα	10	4ος Αττικής
46	Καισαριανή	Αλβανία	1	3ος Αττικής
47	Καλλιθέα	Ελλάδα	2	4ος Αττικής
48	Καματερό	Ελλάδα, Ελλάδα - Ρουμανία	2	2ος Αττικής
49	Βουλιαγμένη	Ελλάδα, Ρουμανία	2	4ος Αττικής
50	Άγιος Νικόλαος, Κρήτη	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
51	Μάνδρα	Ελλάδα	1	1ος Αττικής
52	Αγρίνιο	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής
53	Λιβαδειά	Ρουμανία	1	Εκτός Αττικής
54	Θήβα	Αλβανία	1	Εκτός Αττικής
55	Λέρος	Ελλάδα	1	Εκτός Αττικής

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων και Νέων εντάσσεται στον 4ο Τομέα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων. Στον παραπάνω πίνακα αναδεικνύεται η **διατομεακή λειτουργία της δομής**, μιας και η γεωγραφική προέλευση κατοικίας των περισσότερων εντάξεων αφορά σε περιπτώσεις εκτός του τομέα ευθύνης του Κέντρου Ημέρας.

Πίνακας 5. Αριθμός εντάξεων ανά τομέα

Τομέας ΨΥ Παιδιών - Εφήβων Αττικής	Αριθμός Εντάξεων 2021-2022	Αριθμός Εντάξεων 2022-2023	Αριθμός Εντάξεων 2023-2024
1ος Τομέας	38	50	57
2ος Τομέας	20	22	27
3ος Τομέας	41	48	53
4ος Τομέας	27	47	70
Εκτός Αττικής	5	6	11

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Τα σύνολα του αριθμού εντάξεων ανά Τομέα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων της Αττικής, καταδεικνύουν την **ανάγκη για αντίστοιχες υπηρεσίες στον 1ο και στον 3ο τομέα και συγκεκριμένα, στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας και στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά.**

2. Την τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση των εντάξεων από τον τομέα υπαγωγής, κάτι που δηλώνει **ανάπτυξη της κοινοτικής λειτουργίας του προγράμματος.**

Πίνακας 6. Τομείς Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων Αττικής

Τομέας	Υ.ΠΕ.	Περιοχή Κάλυψης
1ος Τομέας Αττικής	2η	Δήμοι Αιγάλεω, Περιστερίου, Χαϊδαρίου, Πετρούπολης, Αγ. Βαρβάρας, Ασπροπύργου, Ελευσίνας, Μάνδρας-Ειδυλλίας, Μεγαρέων (Α' Υποτομέας), Πειραιώς, Κερατσινίου - Δραπετσώνας, Περάματος,

		Κορυδαλλού, Νίκαιας - Ρέντη και Περιφερειακή Ενότητα Νήσων Αττικής (Δήμος Αγκιστριού, Δήμος Αίγινας, Δήμος Κυθήρων, Δήμος Πόρου, Δήμος Σαλαμίνας, Δήμος Σπετσών, Δήμος Τροιζηνίας-Μεθάνων, Δήμος Ύδρας) (Β' Υποτομέας). Περιλαμβάνει 2 Υποτομείς.
2ος Τομέας Αττικής	1η	Δήμοι Αγ. Αναργύρων, Καματερού, Φυλής, Ιλίου (Α' Υποτομέας), Ν. Φιλαδέλφειας, Ν. Χαλκηδόνας, Ν. Ιωνίας, Μεταμόρφωσης, Ν. Ηρακλείου, Λυκόβρυσης-Πεύκης, Αχαρνών- Θρακομακεδόνες (Β' Υποτομέας), Πεντέλης (Μελίσσια-Πεντέλη-Νέα Πεντέλη), Βριλησίων, Χαλανδρίου, Αγ. Παρασκευής, Κηφισιάς, Αμαρουσίου, Διονύσου, Ωρωπού (Γ' Υποτομέας), Μαραθώνα, Παιανίας, Παλλήνης, Ραφήνας-Πικερμίου, Σπάτων-Αρτέμιδος (Δ' Υποτομέας). Περιλαμβάνει 4 Υποτομείς.
3ος Τομέας Αττικής	1η	Δήμος Γαλατσίου, 4ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, που περικλείει τις Δυτικές Συνοικίες (Κολωνός, Ακαδημία Πλάτωνος, Σεπόλια μέχρι Πατήσια), 5ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, που περικλείει τις Βορειοδυτικές Συνοικίες, 6ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, που περικλείει τις Βόρειες Κεντρικές Συνοικίες (Πατήσια, Κυψέλη) (Α' Υποτομέας), Δήμοι Φιλοθέης-Ψυχικού, Παπάγου-Χολαργού, Ζωγράφου, 7ο Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, που περικλείει τις Βορειοανατολικές Συνοικίες (Αμπελόκηποι, Ερυθρός, Πολύγωνο) (Β' Υποτομέας), Δήμοι Βύρωνα, Καισαριανής, Δάφνης-Υμηττού (Γ' Υποτομέας). Περιλαμβάνει 3 Υποτομείς.
4ος Τομέας Αττικής	2η	Δήμοι Ταύρου-Μοσχάτου, Καλλιθέας, Ηλιούπολης, 1ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων που περικλείει το Κέντρο της Αθήνας, 2ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων που περικλείει τις Νοτιοανατολικές Συνοικίες της Αθήνας, 3ο Δημοτικό Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων που περικλείει τις Νοτιοδυτικές Συνοικίες της Αθήνας (Α' Υποτομέας), Δήμοι Π. Φαλήρου, Αγ. Δημητρίου, Ν. Σμύρνης, Ελληνικού-Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας, Βάρης-Βούλας-Βουλαγμένης, Σαρωνικού, Λαυρεωτικής, Κρωπίας, Μαρκόπουλου (Β' Υποτομέας). Περιλαμβάνει δύο Υποτομείς.

Παρεμβάσεις Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων ανά άξονα

Στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων και Νέων την περίοδο **μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2023 και του Αυγούστου 2024** πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις που αφορούν σε όλους τους άξονες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, όπως περιγράφηκαν παραπάνω, περιλαμβάνοντας: (α) ατομικές συναντήσεις με εφήβους και έφηβες, (β) ατομικές και ομαδικές παρεμβάσεις στον ανοιχτό χώρο, σε εξωτερικούς χώρους και στους Ξενώνες του προγράμματος, (γ) συναντήσεις μαθησιακής υποστήριξης (δ) ενημερωτικές συναντήσεις και συνεδρίες συμβουλευτικής με γονείς και οικογενειακό-υποστηρικτικό περιβάλλον, (ε) κατ' οίκον επισκέψεις (στ) πολιτισμικά εργαστήρια και (ζ) κοινοτικά εργαστήρια.

Επίσης, καθόλη τη διάρκεια της περιόδου πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις (α) σε εφήβους-ες που διαμένουν στους ξενώνες του προγράμματος, (β) σε εφήβους-ες που φιλοξενούνταν στους ξενώνες αλλά έχουν μεταβεί, είτε στην οικογένεια, είτε σε άλλη στεγαστική δομή (μεταπαρακολούθηση), (γ) σε εφήβους-ες που φιλοξενούνται σε λοιπές στεγαστικές δομές, (δ) σε εφήβους-ες από την κοινότητα, (ε) σε εφήβους-ες που βρίσκονταν σε αστεγία, σε φυγή ή σε προστατευτική φύλαξη και (στ) σε νέους-ες ενηλίκους-ες ως συνέχεια της υποστήριξης με στόχο την αυτονόμηση και την κοινωνική ενδυνάμωση και (στ) σε νέους-ες ενηλίκους-ες που διαμένουν στο προστατευόμενο διαμέρισμα του προγράμματος.

Εκτός από το φυσικό χώρο του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και Νέων οι παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν και σε (α) σχολεία, (β) στεγαστικές δομές, (γ) νοσηλευτικά ιδρύματα, (δ) δικαστικές υπηρεσίες, (ε) καταστήματα κράτησης και σε (στ) εξωτερικούς χώρους (δρόμοι, πλατείες, κλπ.).

Η διαδικασία απολογισμού πραγματοποιήθηκε σε δύο επίπεδα-στάδια. Αρχικά, ορίστηκε μία ομάδα επαγγελματιών για τον κάθε άξονα (υπηρεσίες ψυχικής υγείας - πολιτισμική ενίσχυση - κοινοτικές παρεμβάσεις - κοινοτική συμμετοχή) η οποία συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε τα δεδομένα των παρεμβάσεων της περιόδου 2023-2024 καταλήγοντας σε παρατηρήσεις και προτάσεις για τον κάθε άξονα. Έπειτα, παρουσιάστηκαν τα παραπάνω στην ολομέλεια, όπου και ολοκληρώθηκε η διαδικασία απολογισμού με συνολικές παρατηρήσεις και προτάσεις.

Άξονας 1 | Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Συναντήσεις συμβουλευτικής

Στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων παρέχονται υπηρεσίες συμβουλευτικής εφήβων, συμβουλευτικής γονέων και οικογενειακής συμβουλευτικής. Οι συναντήσεις αυτές υλοποιούνται προγραμματισμένα, σε τακτική βάση και συντονίζονται από εκπαιδευμένους επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Η στοχοθεσία και ο απολογισμός των συναντήσεων και των παρεμβάσεων γίνεται **εξατομικευμένα**, λαμβάνοντας υπόψη τα αιτήματα, τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περίπτωσης και κάθε οικογένειας. Οι συναντήσεις γονέων και οι οικογενειακές συναντήσεις υλοποιούνται σε διακριτό χώρο.

Σκοπός των **συναντήσεων συμβουλευτικής με τους εφήβους-ες** είναι η υποστήριξη σε ζητήματα που αφορούν στην αυτοεικόνα τους, στη διαχείριση αλλαγών που σχετίζονται με την εφηβεία, αλλά και γενικότερα τη συμπεριφορά, τη συναισθηματική κατάσταση και τη σχέση και επαφή με το οικογενειακό περιβάλλον.

Οι **συναντήσεις συμβουλευτικής με το οικογενειακό - υποστηρικτικό περιβάλλον** των εφήβων θέτουν ως στόχο την ενδυνάμωση του γονεϊκού - υποστηρικτικού ρόλου, την αποκατάσταση της σχέσης με τους εφήβους-ες, την ανίχνευση και αποκατάσταση σημαντικών ζητημάτων που αφορούν στους ίδιους-ες, αλλά και τη διαρκή διερεύνηση των συνθηκών του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Οι **κοινές οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής** με τη συμμετοχή των εφήβων και των μελών του οικογενειακού-υποστηρικτικού δικτύου έχουν ως στόχο την εύρεση λειτουργικών τρόπων επικοινωνίας μεταξύ των μελών του συστήματος, την ανάδειξη και τον επανακαθορισμό των ρόλων και των “προβληματικών θέσεων” στην οικογένεια, αλλά και τη συνεργασία για την αποκατάσταση των κοινά συμφωνημένων ζητημάτων.

Ψυχιατρική Υποστήριξη Εφήβων

Η ομάδα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων στελεχώνεται από ψυχίατρο παιδιών και εφήβων παρέχοντας ψυχιατρική εκτίμηση και παρακολούθηση, στις περιπτώσεις που κρίνεται

απαραίτητο. Στις συναντήσεις πραγματοποιείται ρύθμιση της φαρμακευτικής αγωγής των εφήβων, διερεύνηση των συμπτωμάτων και των παραγόντων επικινδυνότητας και συνολική υποστήριξη.

Η ψυχίατρος παιδιών και εφήβων συμμετέχει σε συναντήσεις προσωπικού, σε εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης και σε ομάδες εργασίας.

Συμβουλευτική Υγείας

Οι συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας υλοποιούνται προγραμματισμένα ή έκτακτα, ενώ προσανατολίζονται τόσο στους εφήβους-ες, όσο και στο οικογενειακό ή το υποστηρικτικό τους πλαίσιο.

Η στοχοθεσία και η διάρκεια των συναντήσεων συμβουλευτικής υγείας συμφωνείται από κοινού με τον επαγγελματία, τον έφηβο-η και την οικογένεια του-της και μπορεί να αφορούν (α) σε θέματα εφηβείας, (β) εκπαίδευσης σε θέματα αγωγής υγείας (π.χ. εμβολιαστική κάλυψη, σεξουαλική αγωγή, διατροφή, ατομική υγιεινή, υγιεινή κατοικίας) (γ) στη διασύνδεση και την αξιοποίηση των υπηρεσιών υγείας.

Ο απολογισμός των συναντήσεων και των παρεμβάσεων γίνεται **εξατομικευμένα**, λαμβάνοντας υπόψη τα αιτήματα, τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περίπτωσης και κάθε οικογένειας.

Για κάθε συνάντηση συμβουλευτικής, ψυχιατρικής παρακολούθησης και συμβουλευτικής υγείας **τηρείται εξατομικευμένο αρχείο καταγραφής**. Οι καταγραφές αξιοποιούνται και ως ερευνητικά δεδομένα (α) για την αξιολόγηση της πορείας μιας περίπτωσης (σε επίπεδο εστιασμένης ομάδας), (β) για την μεταπαρακολούθηση του προγράμματος (ετήσια έκθεση αποτίμησης).

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρεται **ο αριθμός εφήβων που συμμετέχουν (οι ίδιοι-ες ή οι οικογένειές τους) σε ατομικές συναντήσεις με επαγγελματία ψυχικής υγείας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, την περίοδο από το Σεπτέμβριο του 2021 έως και τον Ιούλιο του 2024.**

Πίνακας 7. Συγκεντρωτικός Πίνακας Δεδομένων Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (Άξονας 1)

A	Κατηγορία	Αριθμός Περιπτώσεων 2020-2021	Αριθμός Συναντήσεων 2020-2021	Αριθμός Περιπτώσεων 2021-2022	Αριθμός Συναντήσεων 2021-2022	Αριθμός Περιπτώσεων 2022-2023	Αριθμός Συναντήσεων 2022-2023	Αριθμός Περιπτώσεων 2023-2024	Αριθμός Συναντήσεων 2023-2024
1	*Έφηβοι-ες που έχουν ενταχθεί σε ατομικές	7	76	22	138	17	106	36	234

A A	Κατηγορία	Αριθμός Περιπτώσεων 2020-2021	Αριθμός Συναντήσεων 2020-2021	Αριθμός Περιπτώσεων 2021-2022	Αριθμός Συναντήσεων 2021-2022	Αριθμός Περιπτώσεων 2022-2023	Αριθμός Συναντήσεων 2022-2023	Αριθμός Περιπτώσεων 2023-2024	Αριθμός Συναντήσεων 2023-2024
	συναντήσεις συμβουλευτικής ή προγραμματισμένες υποστηρικτικές συναντήσεις								
2	Γονείς ή συγγενείς που έχουν ενταχθεί σε συναντήσεις συμβουλευτικής	24	235	30	195	27	111	26	82
3	Οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής (Κοινές συναντήσεις εφήβων και μελών της οικογένειας)	8	22	21	60	18	65	29	136
4	**Εφηβοι-ες που λαμβάνουν ψυχιατρικές υπηρεσίες	5	20	8	64	14	108	14	81
5	***Εφηβοι-ες και μέλη των οικογενειών τους που έχουν παρακολουθήσει συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας	-	-	-	-	27	65	27	67
6	**** Γονείς και υποστηρικτικό δίκτυο που έχουν	-	-	-	-	-	-	16	22

A A	Κατηγορία	Αριθμός Περιπτώσεων 2020-2021	Αριθμός Συναντήσεων 2020-2021	Αριθμός Περιπτώσεων 2021-2022	Αριθμός Συναντήσεων 2021-2022	Αριθμός Περιπτώσεων 2022-2023	Αριθμός Συναντήσεων 2022-2023	Αριθμός Περιπτώσεων 2023-2024	Αριθμός Συναντήσεων 2023-2024
	παρακολουθήσει συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας								

* Για την περίοδο 2023- 2024 τα δεδομένα αφορούν αποκλειστικά σε συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων. Οι υποστηρικτικές συναντήσεις παρουσιάζονται και απολογίζονται παρακάτω, στον Άξονα 3.

** Αφορά σε περιπτώσεις εφήβων που λαμβάνουν ψυχιατρικές υπηρεσίες από το Κέντρο Ημέρας Εφήβων.

*** Δεν υπάρχει συλλογή δεδομένων για τις προηγούμενες περιόδους.

****Ο δείκτης αφορά μόνο στην περίοδο 2023- 2024. Συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας γονέων πραγματοποιούνται σε όλα τα έτη, όπως αποτυπώνεται στον παραπάνω πίνακα, αλλά αναγράφονται μαζί με τις “συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας εφήβων”. Κρίθηκε σημαντικό στο εξής να καταμετρώνται ξεχωριστά.

Πίνακας 8. Μέσοι όροι αριθμού συναντήσεων υπηρεσιών ψυχικής υγείας 2023-2024

AA	Κατηγορία	Μέσος όρος	Διακύμανση
1	Συμβουλευτική εφήβων	6.5	1-27
2	Συμβουλευτική γονέων	3	1-9
3	Οικογενειακή συμβουλευτική	5	1-14
4	Συμβουλευτική υγείας εφήβων	2,5	1-7
5	Συμβουλευτική υγείας γονέων	1	1-3
6	Ψυχιατρική υποστήριξη	7	1-15

Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών | Άξονας 1: Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σημεία - πεδία που επικεντρώθηκε η ομάδα εργασίας για τον Άξονα 1, καθώς και συνολικά, η ομάδα επαγγελματιών του Κέντρου Ημέρας Εφήβων.

Για τη συμβουλευτική εφήβων, γονέων και οικογένειας:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Κρίνεται σημαντική η συνεργασία των επαγγελματιών που υλοποιούν συναντήσεις συμβουλευτικής, μέσα από τη **συμμετοχή τους στην Ομάδα Συζήτησης Περιπτώσεων (ΟΣΠ)**, η οποία πραγματοποιείται κάθε 15 ημέρες, με τη μορφή της εποπτείας ομοτίμων.
2. Την περίοδο 2023-2024 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση του αριθμού συναντήσεων οικογενειακής συμβουλευτικής -συμμετείχαν **29** οικογένειες και πραγματοποιήθηκαν **136** συναντήσεις συνολικά, με ποσοστό συνέπειας **81%**. Σημαντικά αυξήθηκαν και οι συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων -**36** έφηβοι-ες και νέοι-ες ενήλικοι σε σύνολο **234** συναντήσεων, με ποσοστό συνέπειας **82%**. Ταυτόχρονα, παρατηρείται μείωση του αριθμού των συναντήσεων συμβουλευτικής γονέων.
Τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι εάν σκοπός, μεταξύ άλλων, των συναντήσεων συμβουλευτικής εφήβων και γονέων είναι η προετοιμασία για την ένταξή τους σε οικογενειακές συναντήσεις, **ο χρόνος και η διάρκεια των πρώτων συναντήσεων φαίνεται να έχει επιδράσει θετικά προς την κατεύθυνση της συμμετοχής σε συναντήσεις οικογενειακής συμβουλευτικής**. Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνεται και από τη μείωση των συναντήσεων συμβουλευτικής γονέων, η οποία και ερμηνεύεται ως μετατόπιση της υποστήριξης περισσότερο στις οικογενειακές συναντήσεις.
3. Σχετικά με τις ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων (**36 άτομα σε σύνολο 234 συναντήσεων** -17 έφηβοι/ες και 106 συναντήσεις το προηγούμενο έτος) φαίνεται ότι η σημαντική αυτή αύξηση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έμφαση που δίνεται από πλευράς επαγγελματιών για υποστήριξη των εφήβων σε αυτό το επίπεδο, καθώς οι ατομικές συναντήσεις συχνά λειτουργούν ως προετοιμασία για την εκκίνηση οικογενειακών συναντήσεων συμβουλευτικής. **Οι ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της συναισθηματικής τους έκφρασης, όταν επεξεργάζονται θέματα και περιεχόμενα των οικογενειακών συναντήσεων.**
Ακόμα, οι ατομικές συναντήσεις κρίνονται σημαντικές καθώς οι έφηβοι/ες συχνά ανοίγουν ζητήματα που αφορούν τους/τις ίδιες ή/και τις οικογένειες τους σε επίπεδο εργαστηρίων, τα οποία αποτελούν υλικό αναγκαίο να συζητηθεί ατομικά. Τέλος, ρόλο στην αύξηση αυτή παίζει η συστηματικοποίηση της εργασίας και οι καλύτερες υποδομές που διευκολύνουν περισσότερες συναντήσεις ταυτόχρονα.
4. Φαίνεται ότι **οι οικογενειακές συναντήσεις**, στις περιπτώσεις όπου υλοποιούνται με τακτικότητα, **αποτελούν κίνητρο για τους εφήβους-ες να εκφράσουν ανοικτά σκέψεις και τα συναισθήματα** για τους ίδιους-ες και για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.
5. Παρουσιάζονται δυσκολίες στις συναντήσεις συμβουλευτικής και ειδικότερα στη δημιουργία ενός κοινού συμβολαίου συνεργασίας, οι οποίες μπορεί να σχετίζονται (α) με τις συγκρουσιακές σχέσεις των μελών της οικογένειας, (β) την εμπλοκή τρίτων (εισαγγελικές αρχές, λοιπές υπηρεσίες και φορείς) και (γ) τη δυσκολία διατύπωσης από

πλευράς των μελών της οικογένειας “καθαρού” αιτήματος, μιας και τις περισσότερες φορές η ένταξη προκύπτει από παραπομπή (ακόμη και αναγκαστική) και όχι από επιλογή, ενώ ακόμη και στις περιπτώσεις που προσεγγίζουν οι ίδιοι τις υπηρεσίες διατηρούν τη θέση “του παραπονούμενου”³.

6. Η εστίαση του Άξονα 1 στις οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής συνδέεται αφενός με τη σημασία ανάδειξης της οικογένειας ως τον πυρήνα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (επικέντρωση στον έφηβο-η εντός του κοινοτικού του πλαισίου και όχι στον έφηβο-η μεμονωμένα) και αφετέρου στις κρίσεις που διαπιστώνονται στον ίδιο τον οικογενειακό θεσμό (οικονομική κρίση - φτωχοποίηση, υγειονομική κρίση, μονοδιάστατη ανάπτυξη συστήματος παιδικής προστασίας κλπ.)

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Προτείνεται η τήρηση αρχείου πρακτικών των συναντήσεων της ΟΣΠ, καθώς και η αξιοποίηση του υλικού που παράγεται σε αυτές τις συναντήσεις από τους επαγγελματίες, ενώ οι συναντήσεις πρέπει να διατηρούν την τακτικότητά τους και τη μεθοδολογία τους (συζήτηση περιπτώσεων συμβουλευτικής και όχι συνολική συζήτηση για την πορεία του εφήβου-ης στο πρόγραμμα).

Για τη συμβουλευτική υγείας:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Σημαντική κρίνεται η συμπλήρωση και η τήρηση του **εντύπου ιστορικού υγείας** της οικογένειας, καθώς μπορεί να δώσει στους-τις επαγγελματίες μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του κοινωνικού ιστορικού. Αφορά αφενός στην ανάδειξη διαστάσεων που σχετίζονται με την υγεία και τη φροντίδα (αλλά και της διερεύνησης των παραμέτρων παραμέλησης, που στις περισσότερες περιπτώσεις σχετίζονται με τις αποφάσεις απομάκρυνσης των εφήβων από την οικογένεια), αφετέρου φαίνεται να κινητοποιεί τα μέλη των οικογενειών, αποσαφηνίζοντας τις ανάγκες φροντίδας και οργανώνοντας πρακτικά ζητήματα της καθημερινότητας (θέματα υγείας, υγιεινής κ.λ.π.).
2. Από την καταγραφή και ανάλυση των συναντήσεων εφηβιατρικής συμβουλευτικής και συμβουλευτικής υγείας γονέων (μελών οικογενειών) φαίνεται ότι αρκετές οικογένειες είχαν ως αίτημα την υποστήριξή τους σε ζητήματα υγείας. Μέσα από τις συναντήσεις έγινε κατανοητό ότι τόσο οι ανήλικοι όσοι και οι γονείς, αφενός δεν γνώριζαν τις δημόσιες

³ Η θέση του “παραπονούμενου” φαίνεται να συνδέεται με τον ίδιο το ρόλο του “ωφελούμενου”. Με δεδομένη τη σχέση της ορολογίας με την ιδεολογία και την κοινωνική πρακτική και λαμβάνοντας υπόψη ότι το “παραπόνο” αφορά στην μη αξιοποίηση ενός προσδοκώμενου “οφέλους”, είναι σημαντικό να παραδεχθούμε την προβληματική, στατική και παθητική σχέση που αναπαράγουν οι ίδιες οι δομές μεταξύ της “υπηρεσίας” και “αυτού που ωφελείται από αυτή”.

υπηρεσίες υγείας στις οποίες θα μπορούσαν να απευθυνθούν και να αξιοποιήσουν, αφετέρου παρατηρήθηκε ότι οικογένειες από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα αντιμετωπίζουν επιπρόσθετες δυσκολίες, που σχετίζονται με την πρόσβαση στις υπηρεσίες (π.χ. οικονομική δυσκολία αγοράς εισιτηρίου ΜΜΜ ή κάρτας στο κινητό). Ακόμα, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των υποστηριζόμενων (εφήβων και οικογενειών) δεν έχει την κουλτούρα της πρόληψης σε ζητήματα υγείας.

3. Σχετικά με την εφηβιατρική, παρατηρείται η δυσκολία των γονέων να κατανοήσουν τις ανάγκες των παιδιών τους και να απαντήσουν σε ερωτήματα που αυτά έχουν (πιο σύνθητες παράδειγμα είναι ζητήματα που αφορούν στην σεξουαλική αγωγή). Φαίνεται ότι σε περιπτώσεις που εντοπίζετα δυσκολία ή/και άγνοια των γονέων, η ανάληψη εκπαιδευτικού ρόλου εκ μέρους των επαγγελματιών τους ανακουφίζει και διευκολύνει τη συζήτηση μεταξύ των μελών της οικογένειας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Κατά το αναφερόμενο έτος έχει παρατηρηθεί ότι η χρήση του **Ιστορικού Υγείας** έχει συστηματοποιηθεί και λειτουργεί ως βασικό εργαλείο σε επίπεδο καθημερινής πρακτικής. Δίνει τη δυνατότητα πιο ολοκληρωμένης εικόνας και βοηθά τους επαγγελματίες να αναγνωρίσουν τις ανάγκες των ατόμων και να καταρτίσουν ένα πιο πλήρες εξατομικευμένο πλάνο υποστήριξης. Παρότι αναγνωρίζεται πως έχει υπάρξει μια σημαντική αύξηση ττοιου τύπου συναντήσεων, είναι αναγκαίο να επαναπροσδιορίζουμε τις πρακτικές και τα εργαλεία μας ώστε να παρέχεται συμβουλευτική υγείας σε εφήβους-ες, αλλά και η διεύρυνσή της στα μέλη της οικογένειας που έχουν ή πρόκειται να αναλάβουν φροντιστικούς ρόλους.

Για την ψυχιατρική υποστήριξη εφήβων:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Από τη συλλογή των δεδομένων φαίνεται ότι 14 έφηβοι-ες υποστηρίχθηκαν με συναντήσεις. Σε σχέση με το προηγούμενο έτος βλέπουμε ότι ο αριθμός των υποστηριζόμενων παραμένει ο ίδιος, αλλά το σύνολο των συναντήσεων έχει μειωθεί.
2. Σημασία της συνεργασίας των προσώπων αναφοράς με την ψυχίατρο παιδιών και εφήβων, μέσω της τήρησης του αντίστοιχου αρχείου (Έντυπο Ψυχιατρικής Παρακολούθησης), στο οποίο γίνεται η καταγραφή και η παρακολούθηση της πορείας του εφήβου-ης και συγκεκριμένα της φαρμακευτικής αγωγής, του θεραπευτικού πλάνου, ενώ αποτυπώνονται και οι στόχοι της κάθε συνάντησης.
3. Λόγω της παρατηρούμενης αύξησης του αριθμού των εφήβων που λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή, είναι σημαντικό όλοι οι επαγγελματίες να είναι ενήμεροι για τυχόν παρενέργειες και αντενδείξεις που μπορεί να προκύψουν από τη λήψη της αγωγής,

καθώς και για αλλαγές στη διάθεση και στην εικόνα των εφήβων. Για το λόγο αυτό η ψυχίατρος παιδιών και εφήβων που συνεργάζεται με το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων, σχεδίασε έναν ενημερωτικό οδηγό για επαγγελματίες με τίτλο: **“Φαρμακευτικά σκευάσματα για την αντιμετώπιση ψυχιατρικών διαταραχών σε παιδιά και εφήβους-ες”**.

Άξονας 2 | Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση

Πολιτισμικά Εργαστήρια

Η πολιτισμική ενίσχυση αποτελεί βασικό αποκαταστασιακό στόχο του προγράμματος ψυχοκοινωνικής παρέμβασης εφήβων, λαμβάνοντας υπόψη το φαινόμενο της πολιτισμικής και κοινωνικής αποστέρησης, την οποία αντιμετωπίζουν έφηβοι και έφηβες από φτωχοποιημένα περιβάλλοντα. Πυρήνα του άξονα 2 αποτελούν τα πολιτισμικά εργαστήρια του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, στα οποία συμμετέχουν έφηβοι-ες σε μικρές ομάδες (4-10 ατόμων), με στόχο την παραγωγή πολιτισμικών έργων (πολιτισμικά παραγόμενα).

Τα πεδία ανάπτυξης των πολιτισμικών εργαστηρίων αφορούν στον πολιτισμό, τις τέχνες και την τεχνολογία και ειδικότερα στα θεματικά αντικείμενα του βιβλίου, του κινηματογράφου, του χορού, των εικαστικών (ζωγραφική, σκίτσο, κολάζ, κόμικ), της φωτογραφίας, του θεάτρου, της μουσικής παραγωγής, των STEM, των ψηφιακών παιχνιδιών, της γεωπονίας.

Εκπαιδευτικοί και Ψυχοκοινωνικοί Στόχοι Πολιτισμικών Εργαστηρίων

Τα πολιτισμικά εργαστήρια συντονίζονται από δύο επαγγελματίες-ρόλους: ένα **πολιτισμικό εκπαιδευτή** που είναι υπεύθυνος για τους εκπαιδευτικούς στόχους και από έναν **επαγγελματία ψυχικής υγείας** που θέτει τους ψυχοκοινωνικούς στόχους της ομάδας.

Οι **εκπαιδευτικοί στόχοι** αφορούν:

1. **Στην εξοικείωση με το αντικείμενο του εργαστηρίου.** Η εμπλοκή των συμμετεχόντων σε εντελώς άγνωστα αντικείμενα δίνει τη δυνατότητα για **νέες ευκαιρίες εμπλοκής στη μάθηση** (αντιμετώπιση δυσκολιών προσαρμογής σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα), **λειτουργώντας αποκαταστασιακά σε προηγούμενες εκπαιδευτικές εμπειρίες.**
2. Στην λειτουργία τους ως **πύλη επανεισόδου για εφήβους-ες** που έχουν βρεθεί εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας.
3. Στη **δυνατότητα για συνεργατική μάθηση και αλληλοδιδασκτική** μέσα από την εναλλαγή ρόλων μεταξύ του “εκπαιδευτή” και του “εκπαιδευόμενου”.
4. **Στην επαφή με το κείμενο** και στην ενίσχυση **του γλωσσικού πλούτου** των συμμετεχόντων.
5. Στην **πολιτισμική ενίσχυση** των συμμετεχόντων, μέσα από την επαφή με την τέχνη, την τεχνολογία και τον πολιτισμό, καθώς και μέσα από την επίσκεψη σε πολιτιστικά ιδρύματα κλπ.
6. Στη **διερεύνηση των ενδιαφερόντων** τους.
7. Στη **γνωριμία με επαγγελματικές ειδικότητες.** Στο εργαστήριο βιβλιοθήκης οι συμμετέχοντες μπορούν να γνωρίσουν εκδότες, βιβλιοθηκονόμους, τυπογράφους, συγγραφείς, εικονογράφους κλπ.

Οι **ψυχοκοινωνικοί στόχοι** αφορούν:

1. Στη **συμμετοχή σε ομάδες συνομηλίκων** και στη δυνατότητα για συνεργασία, πάνω σε ομαδικά έργα. Μέσα στην ομάδα αναδεικνύονται δυναμικές που δεν είναι ορατές σε δυαδικές σχέσεις.
2. Στη **διερεύνηση της σχέσης των συμμετεχόντων με συνομηλίκους** και σε παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη ισότιμων και ειλικρινών σχέσεων μεταξύ τους.
3. Στην **ενίσχυση της εικόνας του εαυτού και της κοινωνικής ταυτότητας**, μέσα από τη δυνατότητα για την ενασχόληση και την παραγωγή πολιτισμικών έργων με αξία για τους ίδιους-ες.
4. Σε **εξατομικευμένους στόχους** που σχετίζονται με τα Πλάνα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης και μπορεί να αφορούν σε:
 - Βίαιες ή επιθετικές συμπεριφορές.
 - Απόσυρση ή παραίτηση.
 - Διαχείριση κρίσεων.
 - Εμπιστοσύνη.
 - Υπερεμπλοκή.

Πεδία Επικέντρωσης και Ανατροφοδότησης των Πολιτισμικών Εργαστηρίων

Η μεθοδολογία των πολιτισμικών εργαστηρίων βασίζεται σε συγκεκριμένα πεδία, τα οποία οργανώνουν τη δομή και τη διάρθρωση των συναντήσεων καθορίζοντας τους τρόπους για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων. Συγκεκριμένα, οι συντονιστές καλούνται, σε κάθε συνάντηση να αξιοποιήσουν:

1. Τη δημιουργία εκπαιδευτικής συνθήκης (προσδιορισμός εκπαιδευτικού αντικειμένου και εκπαιδευτικής διαδικασίας).
2. Τη συνεργασία των μελών της ομάδας σε μικρές ομάδες και σε ζευγάρια.
3. Τη συνεργασία των μελών της ομάδας στην ολομέλεια.
4. Την ενεργητική διερεύνηση πολλαπλών πηγών (διαδίκτυο, βιβλιοθήκες).
5. Την ενίσχυση της διανοητικής και συναισθηματικής έκφρασης.
6. Την λειτουργία των μελών μέσα από τη θέση τους ως μέλη μιας ομάδας με στόχους, όρους και κανόνες λειτουργίας (που πολλούς από αυτούς τους συνδιαμορφώνουν).
7. Τη διαρκή επαφή και ενημερότητα με το **παραγόμενο έργο**, το οποίο ενισχύει:
 - a. Την ανάληψη σημαντικού ρόλου στην ομάδα.
 - b. Τη δέσμευση στην ομάδα.
 - c. Την ιδιοποίηση ενός συλλογικού έργου.
 - d. Την προοπτική επαφής/συνάντησης με την κοινότητα.
 - e. Το τέλος ως επιστροφή σε μία αρχή (επανέρχομαι έχοντας στο νου μου από την αρχή το παραγόμενο).

Οι επαγγελματίες που συντονίζουν τα πολιτισμικά εργαστήρια (πολιτισμικός εκπαιδευτής και επαγγελματίας ψυχικής υγείας) συνεργάζονται στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον

απολογισμό των συναντήσεων, ενώ τηρούν από κοινού το **Ημερολόγιο του Πολιτισμικού Εργαστηρίου**.

Οι πολιτισμικοί εκπαιδευτές μπορεί να είναι μέλη της ομάδας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, εξωτερικοί συνεργάτες, φοιτητές πρακτικής ή εθελοντές. Υποστηρίζονται και εποπτεύονται από το **Συντονιστή των Πολιτισμικών Εργαστηρίων**.

Τα πολιτισμικά εργαστήρια μπορούν να αναπτύξουν προγράμματα και συγκεκριμένα:

1. Ατομικά προγράμματα
2. Εξωτερικά προγράμματα
3. Προγράμματα προεπαγγελματικής κατάρτισης

Πίνακας Δεδομένων Πολιτισμικών Εργαστηρίων

Το διάστημα μεταξύ του Σεπτεμβρίου του 2023 και του Ιουλίου του 2024 υλοποιήθηκαν στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων έντεκα (11) τακτικά και δύο (2) pop up πολιτισμικά εργαστήρια, το συντονισμό των οποίων ανέλαβαν **επαγγελματίες ψυχικής υγείας** της πολυκλαδικής ομάδας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, **εξωτερικοί συνεργάτες - πολιτισμικοί εκπαιδευτές⁴, έφηβοι/ες και νέοι ενήλικες** που υποστηρίζονται από το Κέντρο Ημέρας.

Πίνακας 9. Συνοπτική παρουσίαση εργαστηρίων

ΑΑ	Τίτλος Εργαστηρίου	Αρ. Συν.	Μ.Ο. Συμμετεχόντων	Παραγόμενο
1	Βιβλιοθήκης	35	5	Οργάνωση Εφηβικής Δανειστικής Βιβλιοθήκης του ΚΗ, σχολική βιβλιοθήκη ΕΠΑΛ Αγ. Δημητρίου. Καθημερινή χρήση και αξιοποίηση των πηγών της βιβλιοθήκης από ους/τις εφήβους/ες, τους επαγγελματίες και την κοινότητα του ΚΗ. Παρουσίαση των εργασιών στο Festilab.
2	Γεωπονίας	27	7	Δημιουργία λαχανόκηπου σε συνεργασία με το Δήμο Αγ. Δημητρίου, αναπαραγωγή λαχανικών και καλλωπιστικών φυτών, αναπαραγωγή παχύφυτων, περιποίηση και μεταφύτευση φυτών, κοστολόγηση και καταγραφές πληροφοριών για τα φυτά (προετοιμασία για το φεστιβάλ).
3	Θεάτρου	32	5	Ασκήσεις αυτοσχεδιασμού, Παρουσίαση Θεατρικού έργου.

⁴ Η συμμετοχή των πολιτισμικών εκπαιδευτών στα πολιτισμικά εργαστήρια πραγματοποιήθηκε, στο μεγαλύτερο βαθμό, μέσα από τη συνεργασία με το **Πρόγραμμα Πολιτισμικής Εκπαίδευσης του ΚοιΣΠΕ “Πλώρη”**.

4	Κινηματογράφου	30	7	Ταινία μικρού μήκους.
5	STEM	23	2	Συναρμολόγηση και προγραμματισμός ενός κυκλώματος arduino, εκτύπωση στο 3D Printer.
6	Φωτογραφίας	25	5	Photobooks, Αφίσες, Αυτοκόλλητα, Επεξεργασία φωτογραφιών.
7	Χορού	22	2	Δημιουργία χορογραφιών - αυτοσχεδιασμού. Εξοικείωση με το σώμα, γνωριμία με πολλά είδη χορού, συμμετοχή στο Festilab.
8	Μουσικής Παραγωγής	30	6	Παραγωγή τραγουδιού (συγγραφή στίχων, ηχογράφηση και επεξεργασία μέσω προγράμματος στον Η/Υ).
9	Σκίτσου	29	8	T-shirt με στάμπες από σχέδια εφήβων, αφίσες, card postal.
10	POP UP	3	4	Εργαστήριο κατασκευής χαρταετού. Εργαστήριο κατασκευής χριστουγεννιάτικων στολιδιών.
11	Φιλαναγνωσίας (θερινό πρόγραμμα)	6	2	Μεγαλόφωνη ανάγνωση, ανάλυση κειμένου, συγγραφή κειμένου. Συνεργασία με την Ανοικτή Παιδική Βιβλιοθήκη και παρουσίαση της ιστορίας σε ευρωπαϊκό πρόγραμμα.
12	Καλλιτεχνικών Κατασκευών "Τρίτο Μάτι" (θερινό πρόγραμμα)	6	3	Παραγωγή κοσμημάτων και καλλιτεχνικών κατασκευών.
13	Post production (θερινό πρόγραμμα)	3	2	Εκμάθηση προγράμματος Photoshop και δημιουργία αφίσας.
14	Ιταλικών (θερινό πρόγραμμα)	7	4 (επαγγελματίες και έφηβοι)	Εκμάθηση βασικών όρων και λέξεων στην Ιταλική γλώσσα.

Τον Σεπτέμβριο του 2024 πραγματοποιήθηκε **παρουσίαση του προγράμματος των πολιτισμικών εργαστηρίων (Open Day) στην κοινότητα των εφήβων**. Οι εκπαιδευτές όλων των πολιτισμικών εργαστηρίων συγκεντρώθηκαν στους χώρους του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, δίνοντας την ευκαιρία τόσο σε εφήβους-ες που συμμετέχουν ήδη στο πρόγραμμα, όσο και σε εφήβους-ες από την κοινότητα να ενημερωθούν για τα πολιτισμικά εργαστήρια, να περιηγηθούν

στους χώρους του Κέντρου Ημέρας Εφήβων και να επιλέξουν το εργαστήριο, το οποίο επιθυμούν να παρακολουθήσουν, συμπληρώνοντας την αντίστοιχη φόρμα εγγραφής.

Συνολικά, στα πολιτισμικά εργαστήρια του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, συμμετείχαν κατά μέσο όρο 6-7 έφηβοι/ες και νέοι/ες και περίπου το $\frac{1}{3}$ των συμμετεχόντων-ουσών φαίνεται να παρακολουθούν δύο και περισσότερα εργαστήρια. Η προσέλευση των εφήβων σε αρκετές περιπτώσεις ήταν αποσπασματική, καθιστώντας ως πρόκληση τη δημιουργία σταθερής ομάδας εφήβων και την εδραίωση της μεταξύ τους συνεργασίας. Για το λόγο αυτό, τα εργαστήρια ανέλαβαν κατά βάση μικρά project, τα οποία ολοκληρώνονταν σε μικρό αριθμό συναντήσεων και οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τα παραγόμενα έργα σε συνομηλίκους και στην κοινότητα (σχολείο, οικογένεια, εκδηλώσεις, ΦέστιΛab).

Εδώ να σημειώσουμε ότι στο θερινό πρόγραμμα τα εργαστήρια έχουν λίγες συναντήσεις και σχετικά χαμηλή συμμετοχή.

Στις περιπτώσεις εφήβων με ενεργή εμπλοκή στα εργαστήρια, παρατηρήθηκε σημαντική διαφορά στους τρόπους συσχέτισης με τους συνομηλίκους (με θετική επίδραση την ανάπτυξη ισχυρότερων και ισότιμων σχέσεων). Οι έφηβοι με σταθερή παρουσία στα πολιτισμικά εργαστήρια φαίνεται να επινόησαν νέους τρόπους να συστήνονται στους άλλους, αναπτύσσοντας μια “θετική ταυτότητα” ως μέλη ομάδων, κάτι που επέδρασε στην αυτοεικόνα τους. Ταυτόχρονα, σε όλα τα εργαστήρια παρατηρήθηκαν διάφορες μορφές ελεύθερης έκφρασης (συναισθηματικής και διανοητικής), όπως ιδέες για πρότζεκτ που προέκυψαν εντός της ομάδας και σκέψεις που σχετιζόταν με το παραγόμενο, αλλά και αναφορές σε αναμνήσεις και κομμάτια της ιστορίας των εφήβων -κυρίως στο εργαστήριο θεάτρου- και έκφραση αναφορικά με την ταυτότητα φύλου.

Επιπλέον, η επαφή μέσα από τα πολιτισμικά εργαστήρια με διαφορετικές επαγγελματικές ειδικότητες και κατηγορίες και η σύνδεση των παραγόμενων έργων με πεδία προεπαγγελματικής κατάρτισης, έδωσε την ευκαιρία στους εφήβους να ανακαλύψουν νέα ενδιαφέροντα και να σκεφτούν τους εαυτούς τους ως μελλοντικούς επαγγελματίες. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρήθηκε πως παλαιότερα μέλη των εργαστηρίων, έπαιρναν συχνά το ρόλο του “συν-συντονιστή”, αναλαμβάνοντας οργανωτικούς ρόλους και ενημερώνοντας τα νέα μέλη σχετικά με τη λειτουργία των εργαστηρίων και τα project που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε διαδικασία υλοποίησης.

Παράλληλα, υπήρξαν περιπτώσεις εφήβων που ανέλαβαν την πρωτοβουλία να σχεδιάσουν και να συντονίσουν πρότζεκτ εκτός των εργαστηρίων -με θέματα που σχετίζονται με το εργαστήριο- σε χώρους της κοινότητάς τους (σχολείο, στεγαστική δομή). Επιπλέον, έφηβη που συμμετείχε ως μέλος πολιτισμικού εργαστηρίου, μετά την ενηλικίωσή της ως εργαζόμενη, πολιτισμική εκπαιδεύτρια του ΚΟΙΣΠΕ Πλώρη, οργάνωσε και συντόνισε ένα πολιτισμικό εργαστήριο.

Ακόμα, σε όλα τα εργαστήρια φαίνεται να υπάρχει επαφή και εξοικείωση με νέες τεχνολογίες (χρήση Η/Υ, προγραμμάτων, αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο κλπ.), αλλά και με δεξιότητες που σχετίζονται με τη μαθησιακή διαδικασία (π.χ. συγκρότηση κειμένου, προετοιμασία έρευνας και παρουσίαση πληροφοριών, εξοικείωση με την αγγλική γλώσσα κ.ά).

2ο Φεστιβάλ Πολιτισμικών Εργαστηρίων Κέντρου Ημέρας Εφήβων “ΦΕΣΤΙΛΑΒ 2024”

Τα παραγόμενα έργα των πολιτισμικών εργαστηρίων παρουσιάστηκαν σε φεστιβάλ που διοργανώθηκε με τη συνεργασία των επαγγελματιών και των εφήβων σε ανοικτό χώρο (πλατεία) του Δήμου Αγίου Δημητρίου, στις 31 Μαΐου 2024.

Το πρόγραμμα του φεστιβάλ (festilab.gr)

περιείχε την παρουσίαση των έργων των εφήβων που παράχθηκαν μέσα από τα πολιτισμικά εργαστήρια και συγκεκριμένα:

1. Έκθεση έργων Σκίτσου (καρτ ποστάλ, μπλούζες, αφίσες)
2. Προβολή πλάνων από τα γυρίσματα ταινίας μικρού μήκους.
3. Προβολές video dance και αποσπάσματα από θεατρικό παιχνίδι.
4. Photobooks.
5. Έκθεση STEM.
6. Ανθοκομική έκθεση.
7. Δανειστική εφηβική βιβλιοθήκη.
8. Εργαστήριο φιλιαναγνωσίας

Ακόμα, συμμετείχε ο ΚΟΙΣΠΕ Πλώρη και πραγματοποιήθηκε συναυλία.

**2ο
Φεστιβάλ**
Πολιτισμικών Εργαστηρίων
Κέντρου Ημέρας Εφήβων

**ΦΕΣΤΙ
LAB. 2024**

Παρασκευή 31 Μαΐου
18:00

Πλατεία Αλ. Παναγούλη,
Άγιος Δημήτριος (Μετρό Αγίου Δημητρίου)

Photo by
Alex Shuper
on Unsplash

www.festilab.gr

Οι προβολές πραγματοποιήθηκαν με τη συσκευή LightBOX (<https://www.alphapivita.gr/projects/lightbox/>) της **Ανοικτής Παιδικής Βιβλιοθήκης**, η οποία αποτελεί μία κινητή διάταξη προβολής και ταυτόχρονα ένα πρόγραμμα μη-τυπικής εκπαίδευσης που απευθύνεται σε παιδιά με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο. Το LightBOX επιτρέπει την προβολή οπτικοακουστικού υλικού με την παρουσία υποτίτλων σε μέχρι 8 διαφορετικές γλώσσες.

[Αυτοκόλλητα πολιτισμικών εργαστηρίων]

Μαθησιακό πρόγραμμα

Την περίοδο μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2023 και του Ιουλίου 2024, υλοποιήθηκε το πρόγραμμα μαθησιακής υποστήριξης του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, το οποίο περιλαμβάνει:

- (α) Μαθήματα ελληνικών ως δεύτερη γλώσσα.
- (β) Μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας.
- (γ) Μαθήματα αγγλικών.
- (δ) Εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχολικής διασύνδεσης και επανένταξης στη σχολική διαδικασία.
- (ε) Κοινωνική υποστήριξη, μέσω συνοδίων και παραμονής στο σχολικό περιβάλλον, σε περιπτώσεις εφήβων που παρουσιάζουν δυσκολίες σχολικής προσαρμογής.⁵

Το μαθησιακό πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας πραγματοποιήθηκε από τους ειδικούς παιδαγωγούς των Ξενώνων, καθώς και από ειδικό παιδαγωγό, εξωτερικό συνεργάτη του προγράμματος για μαθήματα θετικών και τεχνολογικών επιστημών.

Στο μαθησιακό πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας έχουν ενταχθεί **12 έφηβοι και έφηβες**. Τα αιτήματα για συμμετοχή μπορεί να προέρχονται από τους/τις ίδιους-ες τους εφήβους-ες, από τη στεγαστική δομή -ή τις κοινωνικές υπηρεσίες που παραπέμπουν τους εφήβους- ή από την οικογένεια. Το αναφερόμενο διάστημα πραγματοποιήθηκαν **99 συναντήσεις μαθησιακής υποστήριξης**.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται το μαθησιακό προφίλ των ενεργών περιπτώσεων τον Ιούλιο του 2023 και τον Ιούλιο του 2024.

Πίνακας 10. Μαθησιακό προφίλ ενεργών περιπτώσεων

ΑΑ	Κατηγορία	Ιούλιος 2020 Ποσοστ ό %	Ιούλιος 2021 Ποσοστ ό %	Ιούλιος 2022 Ποσοστ ό %	Ιούλιος 2023 Ποσοστ ό %	Ιούλιος 2024 Ποσοστ ό %
1	Αναλφάβητοι-ες έφηβοι-ες (πλήρως ή μερικώς)	12,5%	13%	12,1%	5,4%	3%
2	Έφηβοι-ες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	7,5%	5%	72,8%	37%	68%
3	Σε συστηματική σχολική διαρροή	10%	29%	51,5%	14%	20%
4	Παιδιά και έφηβοι-ες στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	17,5%	15%	13,6%	2%	0%
5	Έφηβοι-ες στη δευτεροβάθμια	82,5%	85%	86,4%	56,5%	77,6%

⁵ Η κοινωνική μαθησιακή υποστήριξη συνδέεται και εντάσσεται και στον Άξονα 3: Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση.

	εκπαίδευση					
6	Με ανάγκη υποστήριξης από εργοθεραπευτή ή λογοθεραπευτή	10%	7%	16,6%	22%	17%

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, φαίνεται, την περίοδο 2023-2024, να έχει αυξηθεί το ποσοστό των εφήβων που εμφανίζουν σχολική διαρροή, σε σχέση με το προηγούμενο έτος, παραμένει όμως μειωμένη σε σχέση με το ποσοστό του 2022. Η μείωση του ποσοστού των εφήβων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες φαίνεται να οφείλεται στη μείωση των εντάξεων εφήβων με προσφυγικό προφίλ, λόγω της συχνής διαγνωστικής συσχέτισης της προσφυγικής εμπειρίας με σύνθετες γνωστικές συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες.

Πίνακας 11. Κατανομή εγγραφών εφήβων στη σχολική τυπολογία στο σύνολο των ενεργών περιπτώσεων την περίοδο 2022-2023*

ΑΑ	Κατηγορία	Ιούλιος 2024 Ποσοστό %
1	Γενικό Σχολείο	54%
2	Ειδικό Σχολείο	0%
3	ΕΝΕΕΓΥΛ	6%
4	Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ)	13%
5	Επαγγελματική Σχολή (ΕΠΑΣ)	3%
6	Εσπερινό Γυμνάσιο	12%
7	ΙΕΚ - Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	0%
8	Εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας**	22%

*Ο πίνακας παρουσιάζει τα ποσοστά εγγραφών σε εκπαιδευτικά πλαίσια.

**Για λόγους που σχετίζονται με αστεγία και διαρκείς μετακινήσεις - μεταβάσεις, με την ενηλικίωση ή/και την ένταξη στην αγορά εργασίας

Το ποσοστό εγγραφών εφήβων σε Εσπερινά Γυμνάσια, δεν σχετίζεται με λόγους εργασίας ή ηλικιακούς, αλλά με την πρόβλεψη της διάταξης του Ν4610/2019 (ΦΕΚ 70/Α/2019), σύμφωνα με την οποία δημιουργείται μία νέα κατηγορία μαθητών που χρήζουν εξειδικευμένης ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων.

Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών | Άξονας 2: Πολιτισμική Ενίσχυση, Εκπαίδευση, Προεπαγγελματική Κατάρτιση

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σημεία - πεδία που επικεντρώθηκε η ομάδα εργασίας για τον Άξονα 2, καθώς και συνολικά, η ομάδα επαγγελματιών του Κέντρου Ημέρας Εφήβων. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι την περίοδο 2023-2024 δεν υπήρξε διακριτό πρόγραμμα προεπαγγελματικής κατάρτισης, παρότι πραγματοποιήθηκε σύνδεση των μελών των Πολιτισμικών Εργαστηρίων με επαγγελματίες και επαγγελματικά πεδία. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η επαφή με διαφορετικές επαγγελματικές ειδικότητες μέσα από τα εργαστήρια επέτρεψε στους εφήβους και νέους/ες ενηλίκους να εξερευνήσουν επαγγελματικούς ορίζοντες και να διαμορφώσουν μια πιο ολοκληρωμένη αντίληψη για τις μελλοντικές τους επαγγελματικές προοπτικές.

Για τα πολιτισμικά εργαστήρια:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Το **ποσοστό συμμετοχής των εφήβων στα πολιτισμικά εργαστήρια** είναι **66%**, από το σύνολο των ενεργών περιπτώσεων.
2. Στις περιπτώσεις που κάποιος έφηβος παρακολουθεί πολλά εργαστήρια, παρατηρείται σταδιακή απόσυρση και μη δέσμευση στις ομάδες.
3. Σε περιπτώσεις απόσυρσης μελών από τα εργαστήρια, μια πρακτική που φαίνεται να ήταν προωθητική ήταν η επίκληση στο ρόλο που κατέχει το άτομο εντός της ομάδας και στη σημασία του έργου. Ακόμα, έγιναν συστηματικές προσπάθειες από τους-τις συντονιστές-τριες των εργαστηρίων, συχνά με την υποστήριξη επαγγελματιών από τις εστιασμένες ομάδες των εφήβων.
4. Εξετάζοντας τον **παράγοντα της “εμπιστοσύνης”** μεταξύ των μελών της ομάδας, παρατηρείται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης και εκφράζεται φόβος απέναντι στην κριτική. Τα παλιά μέλη των εργαστηρίων τείνουν να έχουν πιο στενούς δεσμούς και να εμπιστεύονται περισσότερο ο ένας τον άλλο. Ακόμα, φαίνεται ότι οι ομάδες γίνονται πιο συνεργατικές και τα μέλη δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη μετά από αρκετούς μήνες συνεργασίας. Συχνά οι αξίες αυτές συνδέονται με το κοινό έργο, το παραγόμενο του κάθε εργαστηρίου και εκφράζονται ως αλληλοβοήθεια μεταξύ των εφήβων.
5. Αναφορικά με το **συμβόλαιο συνεργασίας** της κάθε ομάδας, βλέπουμε ότι ως πρακτική δεν υιοθετήθηκε από όλα τα εργαστήρια ή σε κάποια ήρθε προς συζήτηση με αφορμή συγκεκριμένο περιστατικό (π.χ. επιθετικής συμπεριφοράς), όπου και χρειάστηκε να γίνει υπενθύμιση στους κανόνες λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας. Εξετάζοντας περιπτωσιολογικά κάποια εργαστήρια που είχαν εξ αρχής συγκροτήσει τυπικά ή άτυπα συμβόλαιο συνεργασίας (άτυπη συμφωνία σε κανόνες), παρατηρούμε ότι βοήθησε στην καλλιέργεια εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών. Με βάση το παραπάνω μπορούμε να υποθέσουμε ότι η από κοινού συζήτηση και αποδοχή κάποιων κανόνων δύναται να έχει συγκροτητικό χαρακτήρα για την ομάδα, να δημιουργεί μια αναγκαία και θεμιτή οριοθέτηση ως προς τα άτομα, ενώ ταυτόχρονα να αφαιρεί την “ευθύνη” επαναφοράς

του πλαισίου από τους επαγγελματίες.

6. Παρατηρήθηκε, σε ορισμένες περιπτώσεις, **αποσπασματικότητα στη μορφή και περιεχόμενο των ημερολογίων των πολιτισμικών εργαστηρίων**. Η ελλειμματικότητα στην καταγραφή δεν επιτρέπει την παρακολούθηση των ατομικών -- περισσότερο -- αλλά και των ομαδικών παρεμβάσεων, ενώ δεν διευκολύνει τη σύνδεση των στόχων του πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης με τις ενέργειες που υλοποιούνται στα εργαστήρια. Για να ξεπεραστεί αυτή η προβληματική δημιουργήθηκε φόρμα απολογισμού για κάθε εργαστήριο σε μορφή ερωτηματολογίου. Τόσο τα ερωτήματα που τέθηκαν όσο και οι απαντήσεις αξιοποιήθηκαν ως δεδομένα για την παραγωγή συμπερασμάτων.
7. **Ο προσδιορισμός -- εξαρχής -- του παραγόμενου έργου (project) των πολιτισμικών εργαστηρίων φάνηκε να ενισχύει τη δέσμευση των μελών της ομάδας στους στόχους της**. Το παραγόμενο έργο φαίνεται προσφέρει τη δυνατότητα για την ανάληψη οργανικών ρόλων, ενώ ενισχύει τη συνολική αίσθηση του ανήκειν στην ομάδα. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις που οι έφηβοι-ες συμμετείχαν στις αποφάσεις για τη μορφή του παραγόμενου έργου (πχ. Photobook που θα παρουσιαστεί σε έκθεση στο φεστιβάλ των πολιτισμικών εργαστηρίων), ο βαθμός εμπλοκή τους ήταν αυξημένος.
8. Παρατηρήθηκε ότι **η μαζική προσέλευση εφήβων από στεγαστικές δομές στο ίδιο πολιτισμικό εργαστήριο** δεν επιτρέπει την επαφή τους με άλλα μέλη της ομάδας, καθώς φαίνεται να αναπαράγει το περιβάλλον του πλαισίου ενώ δεν περιορίζονται ιδρυματικά χαρακτηριστικά (αδράνεια, απόσυρση, έλλειψη κινήτρου). Επιπλέον, η μαζική προσέλευση δεν λαμβάνει υπόψη τα ειδικά ενδιαφέροντα των εφήβων, τα οποία μπορούν να έχουν απομοιογενοποιητικό ρόλο στην καθημερινότητά τους.
9. Συνολικά, υπάρχει **ανάγκη συντονισμού και διαρκούς εκπαίδευσης των συντονιστών των πολιτισμικών εργαστηρίων** (εκπαιδευτές και επαγγελματίες ψυχικής υγείας), καθώς φαίνεται ότι δεν αξιοποιείται στο σύνολο η συλλογική εμπειρία, η μεθοδολογία και τα εργαλεία που έχουν παραχθεί από τα τελευταία χρόνια, σχεδιασμού, υλοποίησης, απολογισμού και καταγραφών (πεδία επικέντρωσης και ανατροφοδότησης -- βλ. παραπάνω -- ψυχοκοινωνικοί και εκπαιδευτικοί στόχοι και άλλα).
10. Σε σχέση με το **φεστιβάλ των πολιτισμικών εργαστηρίων ΦΕΣΤΙΛΑΒ** παρατηρήθηκε ότι:
 - a. Κατά την περίοδο της προετοιμασίας του φεστιβάλ, οι έφηβοι-ες συμμετείχαν σε ομάδες της οργανωτικής επιτροπής, μαζί με επαγγελματίες, καθώς και στον ανοιχτό απολογισμό στο τέλος του φεστιβάλ.
 - b. Οι έφηβοι-ες φαίνεται να απέφυγαν την άμεση "παρουσίαση" στο κοινό επιλέγοντας να παρουσιάσουν τα παραγόμενα έργα μέσω οπτικοακουστικού υλικού (βλ. παραστατικά εργαστήρια χορού, θεάτρου).
 - c. Στα εργαστήρια όπου το παραγόμενο παρουσιαζόταν με την μορφή έκθεσης (εργαστήριο γεωπονίας, εργαστήριο φωτογραφίας κα.) οι έφηβοι-ες ανέλαβαν περισσότερες οργανωτικές θέσεις.

- Προτείνεται η διαρκής εμπλοκή των μελών (εφήβων) των εργαστηρίων σε όλες τις

φάσεις σχεδιασμού, υλοποίησης και απολογισμού των πολιτισμικών εργαστηρίων, ακόμη και στη δημιουργία κανόνων λειτουργίας (συμβόλαιο της ομάδας) του κάθε εργαστηρίου.

- Κρίνεται απαραίτητη η καταγραφή πρακτικών όχι μόνο για τον απολογισμό, αλλά και για το σχεδιασμό κάθε συνάντησης του εργαστηρίου (περιγραφή βημάτων - σταδίων συνάντησης, προτεινόμενη σύνθεση υπο-ομάδων κλπ.)
- Κρίνεται σημαντική η ενίσχυση της επαφής των ομάδων των εργαστηρίων με την κοινότητα, μέσα από τη συμμετοχή τους σε εξωτερικά φεστιβάλ και εκδηλώσεις, αλλά και με επισκέψεις και συνεργασίες με εξωτερικούς χώρους που σχετίζονται με το αντικείμενο του κάθε εργαστηρίου και επαφή με αντίστοιχες ειδικότητες.
- Προτείνεται ο σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος συγκεκριμένων συναντήσεων με αντικείμενο (α) τη μεθοδολογία υλοποίησης των πολιτισμικών εργαστηρίων, (β) τη δεοντολογία του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και (γ) την καταγραφή του ημερολογίου. Ταυτόχρονα, κρίνεται σημαντική η ανταλλαγή πρακτικών, μέσω της αλληλεπίδρασης των πολιτισμικών εκπαιδευτών και της δυνατότητας συμμετοχής τους άπαξ σε εναλλακτικό εργαστήριο.
- Ταυτόχρονα, κρίνεται σημαντικός ο ρόλος του συντονιστή των εργαστηρίων, καθώς και οι συναντήσεις της Ομάδας Συζήτησης Πολιτισμικών Εργαστηρίων (ΟΣΠΕ) να αποκτήσουν συντονιστικό χαρακτήρα σε σχέση με την παρακολούθηση της πορείας των παραγόμενων έργων των εργαστηρίων και της παρουσίας τους στην κοινότητα, μέσα από το φεστιβάλ και άλλες διοργανώσεις.
- Τέλος, αναπτύχθηκαν εργαλεία που δίνουν τη δυνατότητα να παρακολουθούνται καλύτερα οι πρακτικές εντός των εργαστηρίων (σχεδιασμός-υλοποίηση-απολογισμός). Δημιουργήθηκε μια **φόρμα απολογισμού** για κάθε εργαστήριο, η οποία έχει τη μορφή ερωτηματολογίου και συμπληρώνεται από κοινού από τον-την πολιτισμικό-η εκπαιδευτή-τρια, όσο και από τον-την επαγγελματία ψυχοκοινωνικής παρέμβασης. Παράλληλα, κατά την προετοιμασία του ΦΕΣΤΙΛΑΒ, συγκροτήθηκε **κείμενο-οδηγός** που περιγράφει τα στάδια οργάνωσης και διεξαγωγής του φεστιβάλ. Η οργάνωση και παρουσίαση της διαδικασίας κατά αυτόν τον τρόπο, φαίνεται να διευκολύνει τη συμμετοχή των εφήβων και νέων ενηλίκων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Προτείνεται η διαρκής εμπλοκή των μελών (εφήβων) των εργαστηρίων σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού, υλοποίησης και απολογισμού των πολιτισμικών εργαστηρίων, ακόμη και στη δημιουργία κανόνων λειτουργίας (συμβόλαιο της ομάδας) του κάθε

εργαστηρίου.

- Κρίνεται απαραίτητη η καταγραφή πρακτικών όχι μόνο για τον απολογισμό, αλλά και για το σχεδιασμό κάθε συνάντησης του εργαστηρίου (περιγραφή βημάτων - σταδίων συνάντησης, προτεινόμενη σύνθεση υπο-ομάδων κλπ.)
- Κρίνεται σημαντική η ενίσχυση της επαφής των ομάδων των εργαστηρίων με την κοινότητα, μέσα από τη συμμετοχή τους σε εξωτερικά φεστιβάλ και εκδηλώσεις, αλλά και με επισκέψεις και συνεργασίες με εξωτερικούς χώρους που σχετίζονται με το αντικείμενο του κάθε εργαστηρίου και επαφή με αντίστοιχες ειδικότητες.
- Προτείνεται ο σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος συγκεκριμένων συναντήσεων με αντικείμενο (α) τη μεθοδολογία υλοποίησης των πολιτισμικών εργαστηρίων, (β) τη δεοντολογία του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και (γ) την καταγραφή του ημερολογίου. Ταυτόχρονα, κρίνεται σημαντική η ανταλλαγή πρακτικών, μέσω της αλληλεπίδρασης των πολιτισμικών εκπαιδευτών και της δυνατότητας συμμετοχής τους άπαξ σε εναλλακτικό εργαστήριο.
- Ταυτόχρονα, κρίνεται σημαντικός ο ρόλος του συντονιστή των εργαστηρίων, καθώς και οι συναντήσεις της Ομάδας Συζήτησης Πολιτισμικών Εργαστηρίων (ΟΣΠΕ) να αποκτήσουν συντονιστικό χαρακτήρα σε σχέση με την παρακολούθηση της πορείας των παραγόμενων έργων των εργαστηρίων και της παρουσιάσής τους στην κοινότητα, μέσα από το φεστιβάλ και άλλες διοργανώσεις.
- Τέλος, αναπτύχθηκαν εργαλεία που δίνουν τη δυνατότητα να παρακολουθούνται καλύτερα οι πρακτικές εντός των εργαστηρίων (σχεδιασμός-υλοποίηση-απολογισμός). Δημιουργήθηκε μια **φόρμα απολογισμού** για κάθε εργαστήριο, η οποία έχει τη μορφή ερωτηματολογίου και συμπληρώνεται από κοινού από τον-την πολιτισμικό-η εκπαιδευτή-τρια, όσο και από τον-την επαγγελματία ψυχοκοινωνικής παρέμβασης. Παράλληλα, κατά την προετοιμασία του ΦΕΣΤΙΛΑΒ, συγκροτήθηκε **κείμενο-οδηγός** που περιγράφει τα στάδια οργάνωσης και διεξαγωγής του φεστιβάλ. Η οργάνωση και παρουσίαση της διαδικασίας κατά αυτόν τον τρόπο, φαίνεται να διευκολύνει τη συμμετοχή των εφήβων και νέων ενηλίκων.

Για το μαθησιακό πρόγραμμα:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Απο την υλοποίηση του μαθησιακού προγράμματος, παρατηρήθηκαν τα εξής:

1. Η συνεχής επιβράβευση και η υπενθύμιση των στόχων που απορρέουν από τη συμμετοχή των εφήβων στο μαθησιακό πρόγραμμα λειτούργησαν προωθητικά στην κινητοποίηση των εφήβων και στη συστηματική τους παρουσία.
2. Η χρήση ηλεκτρονικών μέσων ενίσχυσε την εκμάθηση ορθογραφίας και την ανάγνωση.

Κρίνεται σημαντικό να αναφερθεί πως πολλοί απο τους εφήβους που συμμετείχαν στο μαθησιακό πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, είχαν λάβει διάγνωση Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ), αντιμετώπιζαν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (δυσορθογραφία, δυσγραφία, ελλείμματα στην αναγνωστική κατανόηση, δυσλεξία).

3. Η αξιοποίηση της προσέγγισης της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας, βάσει της οποίας, οι μαθητές ανάλογα με την ηλικία και το εξελικτικό στάδιο στο οποίο βρίσκονται, συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και την αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, κρίθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική.

- Προτείνεται η **ενθάρρυνση και αποδοχή της αυτονομίας των μαθητών-τριών** ενώ, η αξιοποίηση ερωτήσεων ανοικτού τύπου φαίνεται να ενισχύουν την κριτική σκέψη των μαθητών.
- Η **επιβράβευση της προσπάθειας και η ενεργή συμμετοχή των μαθητών-τριών** στην εκπαιδευτική διαδικασία, ενισχύουν το κίνητρο για παρακολούθηση.

Άξονας 3 | Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση

Ο άξονας της κοινωνικής ολοκληρωμένης παρέμβασης προωθεί το σχεδιασμό και την υλοποίηση των παρεμβάσεων, μέσω της εφαρμογής των στόχων του Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης με τρόπο δυναμικό, εξασφαλίζοντας τη συνέχεια στη φροντίδα και δίνοντας τη δυνατότητα στην εστιασμένη ομάδα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης (πρόσωπα αναφοράς του εφήβου-ης) να λειτουργήσει ως κέντρο δικτύου των υπηρεσιών υποστήριξης.

Ταυτόχρονα, προσφέρει ευελιξία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων ως προς το χώρο και τον χρόνο. Η κοινωνική ολοκληρωμένη παρέμβαση διευκολύνει την ψυχοκοινωνική και θεσμική υποστήριξη παιδιών και εφήβων που βρίσκονται σε **καθεστώς αστεγίας**, σε **προστατευτική φύλαξη**, σε **φυγή** από οικογενειακό ή από ιδρυματικό περιβάλλον, σε **επισφαλείς συνθήκες** λόγω ακαταλληλότητας του πλαισίου και σε διαδικασία **απομάκρυνσης** από τις οικογένειές τους.

Συγκεκριμένα, μέσω του Άξονα 3 και ειδικά μέσα από τις παρεμβάσεις και τις δράσεις του **outreach** και του **streetwork**, δίνεται η δυνατότητα για:

1. Παρεμβάσεις, σε συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων και με τις εισαγγελικές υπηρεσίες ανηλίκων, **στις περιπτώσεις οικογενειών, όπου υπάρχουν αναφορές για παραμέληση ή κακομεταχείριση, πριν την εκκίνηση των διαδικασιών απομάκρυνσης.**
2. Υποστήριξη, σε συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες, **εφήβους-ες με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, που φιλοξενούνται προσωρινά σε νοσηλευτικά ιδρύματα, μέχρι τη μετάβασή τους σε καταλληλότερο περιβάλλον.**
3. Υποστηρίζουν σε συνεργασία με τα εκπαιδευτικά πλαίσια, **εφήβους-ες που είτε βρίσκονται σε σχολική άρνηση, είτε παρουσιάζουν ανησυχητική εικόνα (επιθετικότητα, παραβατικότητα κ.α.) στη σχολική κοινότητα.**
4. Υποστήριξη, σε περιπτώσεις κρίσεων, **εφήβους-ες που διαμένουν σε μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και στεγαστικές δομές και, συγκεκριμένα, εφήβους-ες που συμμετέχουν ήδη στο πρόγραμμα του Κέντρου Ημέρας.**
5. Έκτακτες παρεμβάσεις ψυχοκοινωνικής υποστήριξης σε εφήβους που βρίσκονται **σε καθεστώς αστεγίας και σε επισφαλείς συνθήκες.** Οι έκτακτες παρεμβάσεις αφορούν στην αναζήτηση εφήβων που βρίσκονται σε φυγή, στην ενεργοποίηση της διαδικασίας ψυχιατρικής περίθαλψης, στη διαδικασία προστατευτικής κράτησης εφήβων που βρίσκονται σε καθεστώς αστεγίας και στην υποστήριξη εφήβων σε αστυνομικά τμήματα.

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αναφορές για παραμέληση, κακομεταχείριση και ελλιπούς φροντίδας παιδιών και εφήβων από τις οικογένειές τους, παρατηρείται σημαντικό έλλειμμα στις κοινωνικές παρεμβάσεις υποστήριξης της οικογένειας από τις υφιστάμενες δομές, παρεμβάσεις που θα μπορούσαν να αποτρέψουν την απομάκρυνση των ανηλίκων από το οικογενειακό πλαίσιο και την μετάβασή τους σε στεγαστικές δομές και ιδρύματα.

Η λειτουργία κινητού κλιμακίου επαγγελματιών στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων, δίνει τη δυνατότητα κοινοτικής ολοκληρωμένης υποστήριξης των εφήβων εντός του οικογενειακού πλαισίου, είτε μετά την επανένωση (ύστερα από παραμονή σε ίδρυμα), είτε για την πρόληψη της απομάκρυνσης (μετά από εισαγγελική παρέμβαση).

Ο άξονας της κοινοτικής ολοκληρωμένης παρέμβασης περιλαμβάνει:

1. Τη συστηματική ψυχοκοινωνική διερεύνηση μέσω της διενέργειας **ψυχοκοινωνικής έρευνας**
2. Τις **κοινοτικές ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις**:
 - a. Υποστηρικτικές συναντήσεις.
 - b. Κατ' οίκον παρεμβάσεις.
 - c. Συνοδείες.
 - d. Έκτακτες ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις (αναζήτηση εφήβων σε φυγή, απομακρυσμένες παρεμβάσεις για την αποκλιμάκωση εντάσεων).
 - e. Πρόγραμμα αυτονόμησης εφήβων (δημιουργία βιογραφικού σημειώματος, υποστήριξη στην αναζήτηση εργασίας, εκπαίδευση στη μετακίνηση και στην επαφή με υπηρεσίες κα.)⁶.
 - f. Συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες τοπικής αυτοδιοίκησης.
 - g. Συνεργασία με εκπαιδευτικά πλαίσια.
 - h. Δια ζώσης υποστήριξη εφήβων που βρίσκονται σε ψυχιατρική - παιδιατρική νοσηλεία.
 - i. Παρεμβάσεις streetwork.
 - j. Συνεργασία με άλλες δομές φιλοξενίας εφήβων.
3. Τη **νομική υποστήριξη** (υποστήριξη κατά την ποινική εμπλοκή των εφήβων, έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων κα.)..
4. Τα **προγράμματα αγωγής κοινότητας**.
5. Τα **προγράμματα αγωγής υγείας**.
6. Τα **προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης σε ειδικούς πληθυσμούς**.

Ψυχοκοινωνική έρευνα

Η **ψυχοκοινωνική έρευνα** εκκινεί κατά την ένταξη του εφήβου-ης στο πρόγραμμα, ενώ περιλαμβάνει τη διερεύνηση του κοινωνικού - ιατρικού - αναπτυξιακού - εκπαιδευτικού - οικογενειακού, αλλά και του συνολικού ιστορικού υποστήριξης του εφήβου-ης και των μελών της οικογένειας από φορείς και υπηρεσίες. Η έρευνα πραγματοποιείται σε συνεργασία με τις υπηρεσίες που έχουν εμπλακεί στην υπόθεση του εφήβου-ης, καθώς και με σημαντικούς πόρους του οικογενειακού και υποστηρικτικού του δικτύου. Στόχος της έρευνας είναι η συστηματική

⁶ Βλ. Δράσεις Αυτονόμησης Εφήβων (Δ.Α.Ε.) στην ενότητα αποτίμησης των Ξενώνων Εφήβων.

διερεύνηση, η ανίχνευση υποστηρικτικών πόρων, η αποσαφήνιση των στόχων των ίδιων των εφήβων και των μελών της οικογένειας και, στις περιπτώσεις διπλής ένταξης (ένταξη στο κέντρο ημέρας και σε ξενώνα), τις προοπτικές μετάβασης.

Συγκεκριμένα, στην ψυχοκοινωνική έρευνα περιλαμβάνεται η επικοινωνία και η συνεργασία με:

1. **Κοινωνικές υπηρεσίες** που έχουν εμπλακεί με την περίπτωση του εφήβου-ης (κοινωνική υπηρεσία Δήμων, κοινωνική υπηρεσία νοσηλευτικών ιδρυμάτων κλπ.).
2. **Υπηρεσίες ψυχικής υγείας** που έχουν υποστηρίξει ή υποστηρίζουν τον έφηβο-η και την οικογένειά του-της (ΚΟΚΕΨΥΠΕ, ψυχιατρικές κλινικές, δομές απεξάρτησης κλπ.).
3. **Φορείς και υπηρεσίες του τομέα εκπαίδευσης** (σχολεία, Δ/νσεις πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ΚΕΔΑΣΥ κλπ.).
4. Λοιπές υπηρεσίες (**Αστυνομία, εισαγγελίες, υπηρεσία επιμελητών ανηλίκων, φορείς άτυπης εκπαίδευσης, φορείς υποστήριξης κρατουμένων** κλπ.).
5. Μέλη του οικογενειακού και υποστηρικτικού δικτύου του εφήβου-ης (**διερευνητική κατ'οίκον συνάντηση, επικοινωνία με μέλη της οικογένειας** κλπ.).

Τα δεδομένα της ψυχοκοινωνικής έρευνας καταγράφονται σε ειδικό έντυπο. Η ψυχοκοινωνική έρευνα ολοκληρώνεται σε διάστημα ενός μήνα, ωστόσο δύναται να ενημερώνεται. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διενέργεια της ψυχοκοινωνικής έρευνας αποτελεί η έγγραφη συγκατάθεση του ασκούντα την επιμέλεια, η οποία λαμβάνεται μέσω εντύπου εξουσιοδότησης, κατά τη λήψη του κοινωνικού ιστορικού.

Κοινοτικές Ψυχοκοινωνικές Παρεμβάσεις

Υποστηρικτικές συναντήσεις Εφήβων

Οι υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων αφορούν στις τακτικές παρεμβάσεις των επαγγελματιών της εστιασμένης ομάδας ψυχοκοινωνικής παρέμβασης (πρόσωπα αναφοράς εφήβου-ης) με τον έφηβο-η και τον-ην νέο-α ενήλικο-η, στις οποίες η ατζέντα περιλαμβάνει:

1. Σχεδιασμό, παρακολούθηση και απολογισμό των στόχων του εξατομικευμένου πλάνου ψυχοκοινωνικής παρέμβασης.
2. Συζήτηση/παρεμβάσεις αναφορικά με έκτακτα συμβάντα.
3. Ενημερώσεις για την πορεία ζητημάτων που τους-τις αφορούν (πχ. πορεία έκδοσης νομιμοποιητικών εγγράφων).
4. Συζήτηση για θέματα που απασχολούν τους εφήβους-ες και νέους -ες.

Οι υποστηρικτικές συναντήσεις δίνουν τη δυνατότητα για την ενεργή συμμετοχή των εφήβων στο πλάνο παρέμβασης που τους αφορά.

Κατ' Οίκον παρεμβάσεις

Οι κατ'οίκον παρεμβάσεις αφορούν σε: (α) οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής που λαμβάνουν χώρα στην οικία της οικογένειας, (β) σε διερευνητικές συναντήσεις κατά τη διενέργεια της ψυχοκοινωνικής έρευνας, (γ) σε συναντήσεις υποστήριξης της οικογένειας (follow

υρ) κατά το στάδιο της μεταπαρακολούθησης (γ) σε ειδικές ψυχοεκπαιδευτικές παρεμβάσεις (ζητήματα υγιεινής, φροντίδας του χώρου κα.).

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι συνολικές κοινοτικές παρεμβάσεις ψυχοκοινωνικής υποστήριξης:

Πίνακας 12. Κοινοτικές Παρεμβάσεις

ΑΑ	Κατηγορία	Αριθμός 2020-2021	Αριθμός 2021-2022	Αριθμός 2022-2023	Αριθμός 2023-2024
1	Υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων	62	75	162	Σε 35 περιπτώσεις 142
2	Ενέργειες Ψυχοκοινωνικής Έρευνας (διερευνητικές συναντήσεις με οικογενειακό - υποστηρικτικό περιβάλλον	29	25	45	Σε 20 περιπτώσεις 56
3	Κατ'οίκον παρεμβάσεις	32	77	43	58
4	Συνοδείες (από/σε νοσηλευτικά ιδρύματα, στεγαστικές δομές)	33	112	281	161
5	Έκτακτες κοινοτικές παρεμβάσεις	*	12	64	21
6	Πρόγραμμα αυτονόμησης εφήβων (δημιουργία βιογραφικού σημειώματος, υποστήριξη στην αναζήτηση εργασίας, εκπαίδευση στη μετακίνηση κα.)	*	*	42	45
7	Συναντήσεις με Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων για συνεργασία υποστήριξης των εφήβων και των οικογενειών τους	*	8	22	43
8	Συναντήσεις με εκπαιδευτικά πλαίσια για την υποστήριξη εφήβων μαθητών	*	10	21	51
9	Δια ζώσης υποστήριξη εφήβων που βρίσκονται σε ψυχιατρική ή παιδιατρική νοσηλεία	*	8	5	10
10	Παρεμβάσεις Streetwork	6	13	15	8

11	Επισκέψεις σε δομές φιλοξενίας εφήβων	13	7	12	10
----	---------------------------------------	----	---	----	----

*Δεν υπάρχουν ακριβή δεδομένα.

Νομική Υποστήριξη

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης **στελεχώνεται από εξωτερικό συνεργάτη νομικό με σκοπό:**

1. Την υποστήριξη σε στρατηγικά ζητήματα λειτουργίας (ζητήματα επιμέλειας, φροντίδας, διαχειριστικές πράξεις, διευκόλυνση διαδικασίας αναδοχής, προσωρινή ανάθεση άσκησης λειτουργικού δικαιώματος επιμέλειας κα.)
2. Πρακτικά ζητήματα (έγγραφα ταυτοπροσωπίας και νομιμοποιητικά έγγραφα, εργασία ανηλίκων μέσω μαθητείας κα.)
3. Τη συμβολή της νομικής συνδρομής στην ψυχοκοινωνική παρέμβαση (ενθάρρυνση και υποστήριξη γονέων για τη διαχείριση νομικών υποθέσεων, νομική εκπροσώπηση κα.)

Την περίοδο μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2023 και Αυγούστου 2024 **υποστηρίχθηκαν νομικά 12 έφηβοι και οι οικογένειές τους και 6 επαγγελματίες** του Κέντρου Ημέρας Εφήβων.

Η φύση των ατομικών υποθέσεων των εφήβων, για την περίοδο Σεπτέμβριος 2023 - Αύγουστος 2024, αφορούσε σε:

1. Ενημέρωση από Εισαγγελικές αρχές για πορεία κοινωνικών φακέλων.
2. Έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων.
3. Διαδικασία έκδοσης ΑΦΜ.
4. Συμβουλευτική σε ζητήματα γενετήσιας ελευθερίας και τα σχετικά αδικήματα.
5. Έφεση κατά απόφασης Ειρηνοδικείου περί διόρθωσης ληξιαρχικών πράξεων γέννησης εφήβων.
6. Υπόθεση ποινικού δικαστηρίου.
7. Επικοινωνία με επιμελητές ανηλίκων για πορεία κοινωνικών φακέλων.
8. Πορεία ποινικών δικαστηρίων εφήβων (μεταπαρακολούθηση)
9. Διαδικασία έκδοσης άδειας κυκλοφορίας μοτοποδηλάτου.

Η φύση των γενικών υποθέσεων, για την περίοδο Σεπτέμβριος 2023 - Αύγουστος 2024, αφορούσε σε:

1. Έρευνα περί των προϋποθέσεων επιλεξιμότητας πληθυσμού στα διαμερίσματα ημιαυτόνομης διαβίωσης/προστατευόμενα διαμερίσματα.
2. Συμβουλευτική περί των καταθέσεων επαγγελματιών σε ΑΤ και εν γένει προανακριτικές αρχές-ζητήματα επαγγελματικού απορρήτου.

3. Ζητήματα οικογενειακού δικαίου (γονική μέριμνα, συνεπιμέλεια, τέκνο γεννημένο εντός και εκτός γάμου, κακή άσκηση γονικής μέριμνας, εισαγγελική διάταξη απομάκρυνσης, εκούσια αναγνώριση).
4. Γενικά ζητήματα περί προστασίας προσωπικών δεδομένων (GDPR).
5. Θεσμικό πλαίσιο εισαγγελικών εντολών.

Προγράμματα Αγωγής Υγείας

Η **προαγωγή της υγείας** αποτελεί μια ολοκληρωμένη κοινωνική και πολιτική διαδικασία, η οποία όχι μόνο περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων των ατόμων, αλλά και δράσεις που αποσκοπούν στην αλλαγή των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών συνθηκών, ώστε να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις τους στη δημόσια και ατομική υγεία.

Ένα εργαλείο της προαγωγής της υγείας είναι τα **προγράμματα αγωγής υγείας**, τα οποία περιλαμβάνουν:

- Παροχή πληροφοριών
- Διερεύνηση αξιών και στάσεων
- Λήψη αποφάσεων για την υγεία
- Απόκτηση δεξιοτήτων για αλλαγή συμπεριφοράς

Σκοπός των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας είναι η προάσπιση, η βελτίωση, και η προαγωγή της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας των εφήβων με την ενδυνάμωση της προσωπικότητάς τους και με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντός τους. Η Αγωγή Υγείας αποτελεί ενδεδειγμένη προληπτική προσέγγιση στην αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν για παράδειγμα την ατομική υγιεινή, τη διατροφή, τη σεξουαλική υγεία κ.α.

Το αναφερόμενο διάστημα πραγματοποιήθηκαν **προγράμματα αγωγής υγείας** από τις επισκέπτριες υγείας του Κέντρου Ημέρας, σε εφήβους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Οι θεματικές αφορούσαν (α) σε ζητήματα σεξουαλικής αγωγής, (β) σε θέματα διατροφής και (γ) σε συνολικά ζητήματα της εφηβείας. Τα προγράμματα υλοποιήθηκαν είτε ατομικά, είτε σε μικρές ομάδες εφήβων.

Πίνακας 13. Προγράμματα Αγωγής Υγείας

A/A	Τίτλος	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	"Love, Sex & Consent" (Σεξουαλική αγωγή για έφηβες)	6	6
2	"Μεγαλώνοντας αλλάζω, τι μου	2	2

	συμβαίνει;" (Σεξουαλική αγωγή και ζητήματα εφηβείας για εφήβους)		
3	"Μεγαλώνοντας αλλάζω, τι μου συμβαίνει;" (Ζητήματα εφηβείας για έφηβες)	5	5
4	Πρόγραμμα ατομικής υγιεινής	2	2

Προγράμματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης σε ειδικούς πληθυσμούς

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων, μέσω του Άξονα 3 και του κινητού κλιμακίου επαγγελματιών σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις σε ειδικούς πληθυσμούς. Μέχρι σήμερα έχουν καταρτιστεί και υλοποιηθεί προγράμματα (α) σε ανήλικους κρατούμενους στο Κατάστημα Κράτησης Κορίνθου⁷, (β) σε ασυνόδευτους ανήλικους πρόσφυγες και (γ) σε εφήβους-ες με αυξημένες ανάγκες κοινοτικής ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, για τους οποίους-ες προτείνεται η παραμονή σε κλειστό πλαίσιο, για λόγους εκδήλωσης παραβατικών συμπεριφορών ή συστηματικών φυγών (πρόληψη νοσηλείας / κράτησης).

Ατομικό Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στο Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα και στο Ψυχιατρείο Κρατούμενων Κορυδαλλού

Την περίοδο Φεβρουάριος - Αύγουστος 2024 πραγματοποιήθηκαν **συναντήσεις συμβουλευτικής, καθώς και υποστηρικτικές συναντήσεις σε νεαρό ενήλικο κρατούμενο στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα και στο Ψυχιατρείο Κρατούμενων Κορυδαλλού**. Στόχος των συναντήσεων ήταν: (α) η ψυχοσυναισθηματική υποστήριξη του νεαρού ενήλικου κατά την περίοδο της κράτησης μέσα από την ενίσχυση υγιών και λειτουργικών πτυχών, με μέριμνα την αποφυγή της επικέντρωσης στη διάσταση της "κοινωνικής ταυτότητας του κρατούμενου", (β) η ενθάρρυνση του να συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης στο κατάστημα κράτησης, καθώς και η παρακολούθηση προγράμματος απεξάρτησης, (γ) η κατανόηση των λόγων που οδήγησαν εκ νέου στην κράτησή του, (δ) ο από κοινού σχεδιασμός του πλάνου ζωής μετά την αποφυλάκιση, μέσα από την οργάνωση και την προετοιμασία των θεσμικών και κοινοτικών πόρων (νομιμοποιητικά έγγραφα, ζητήματα διαμονής, εκπαίδευσης και εργασίας) και η διασύνδεσή του με υπηρεσίες, (ε) η νομική ενημέρωση και υποστήριξη για τις ποινικές του εκκρεμότητες και (στ) η συνεργασία με την ψυχοκοινωνική υπηρεσία των Καταστημάτων.

Κατά την περίοδο υλοποίησης του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν:

- Πάνω από 4 συναντήσεις με τον νεαρό ενήλικο στο Ειδικό Κατάστημα Κράτησης Νέων Αυλώνα.

- 2 συναντήσεις με τον νεαρό ενήλικο κατά τη διάρκεια νοσηλείας του στο Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού.
- Τακτικές επικοινωνίες με τις κοινωνικές υπηρεσίες των καταστημάτων.
- Υποστήριξη του νεαρού ενήλικου στην εκδίκαση ποινικών του εκκρεμοτήτων.

Γενικά Δεδομένα για την ανάγκη Κοινοτικής Ολοκληρωμένης Παρέμβασης

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται ο αριθμός των εφήβων που υποστηρίζονται κοινοτικά εντός οικογενειακού πλαισίου.

Πίνακας 14. Έφηβοι που υποστηρίζονται εντός οικογενειακού πλαισίου

ΑΑ	Κατηγορία	Αριθμός 2020-2021	Αριθμός 2021-2022	Αριθμός 2022-2023	Αριθμός 2023-2024
1	Έφηβοι-ες που υποστηρίζονται εντός οικογενειακού πλαισίου	26	25	14	21
2	Έφηβοι-ες που υποστηρίζονται εντός οικογενειακού πλαισίου (μεταπαρακολούθηση μετά από επανένωση λόγω παραμονής σε ίδρυμα)	4	12	19	16
3	Έφηβοι-ες που υποστηρίζονται εντός οικογενειακού πλαισίου (μετά από εισαγγελική εντολή για πρόληψη απομάκρυνσης)	6	10	8	6

Συνολικά **22 περιπτώσεις εφήβων** που, αρχικά, προτάθηκε η παραμονή σε στεγαστική δομή διαμένουν με τις οικογένειές τους, υποστηριζόμενοι με κοινοτικές παρεμβάσεις πρόληψης ή μεταπαρακολούθησης, αριθμός που αντιστοιχεί στη **δυναμικότητα σχεδόν 2 στεγαστικών δομών εφήβων**. Φαίνεται να λειτουργεί καλύτερα η πρόληψη με δεδομένο το ότι παρατηρείται αύξηση των παραπομπών περιπτώσεων πριν εκκινήσουν διαδικασίες απομάκρυνσης.

Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών | Άξονας 3: Κοινοτική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση

Η κοινοτική ολοκληρωμένη παρέμβαση αναφέρεται στο σύνολο των παρεμβάσεων και των ενεργειών που αφορούν στις περιπτώσεις που συμμετέχουν στο πρόγραμμα του Κέντρου

Ημέρας Εφήβων και του οικογενειακού- υποστηρικτικού τους δικτύου. Η συστηματοποίηση των ενεργειών που υλοποιούνται στο στάδιο της ψυχοκοινωνικής έρευνας (**βλ. παραπάνω**) ενίσχυσαν την εμπλοκή του ευρύτερου οικογενειακού δικτύου των εφήβων ενώ, συνέβαλαν στη διεύρυνση της αναζήτησης νέων υποστηρικτικών πόρων. Το παραπάνω, επιβεβαιώνεται και από την αύξηση των διερευνητικών συναντήσεων με το υποστηρικτικό και ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο, από **25 (το διάστημα 2021-2022)** σε **45 (το διάστημα 2022-2023)** και σε **56 για το τρέχον έτος (2023-2024)**. Επιπλέον, για το διάστημα **2023-2024**, διενεργήθηκαν **58** κατ οίκον επισκέψεις.

Οι έκτακτες παρεμβάσεις, περιελάμβαναν, μη προγραμματισμένες παρεμβάσεις, που αφορούσαν εφήβους που βρίσκονταν σε κίνδυνο. Πιο συγκεκριμένα, οι έκτακτες παρεμβάσεις σκοπεύουν στην αποτελεσματικότερη ψυχοκοινωνική και θεσμική υποστήριξη εφήβων που βρίσκονται σε καθεστώς αστεγίας, σε προστατευτική φύλαξη, σε φυγή από οικογενειακό ή απο ιδρυματικό περιβάλλον, σε επισφαλείς συνθήκες ή σε διαδικασία απομάκρυνσης από τις οικογένειες της. Να αναφέρουμε ότι οι “έκτακτες παρεμβάσεις” ως μεταβλητή, είναι δύσκολο να καταγραφεί ποσοτικά και θεωρούμε πως γίνονται σχεδόν καθημερινά τέτοιου τύπου παρεμβάσεις που αφορούν στην υποστήριξη του πληθυσμού.

Συμπληρωματικά να αναφέρουμε ότι πραγματοποιήθηκαν **161** συνοδείες, αρκετά μειωμένες σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Να σημειώσουμε ότι, η πλειοψηφία των συνοδειών, αφορούσαν στη μετακίνηση εφήβων από και προς στεγαστικές δομές στον χώρο του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, για τη συμμετοχή τους στις ομάδες Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης- Πολιτισμικά Εργαστήρια του Κέντρου Ημέρας Εφήβων. Το γεγονός αυτό, έρχεται σε αντίθεση με την προσπάθεια εγκαθίδρυσης ενός προγράμματος αυτονόμησης των εφήβων, που περιλαμβάνει την εξοικείωση των εφήβων με τη χρήση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς.

Επιπλέον, παρατηρήθηκε πως ο αριθμός υποστηρικτικών συναντήσεων εφήβων και νέων ενηλίκων που πραγματοποιήθηκαν το διάστημα Σεπτέμβριος 2023 έως Αύγουστος 2024, είναι σημαντικά αυξημένος, καθώς καταγράφηκαν **183 συναντήσεις**, που αφορούν σε **36 περιπτώσεις**. Ταυτόχρονα και ο αριθμός διερευνητικών συναντήσεων, το ίδιο διάστημα, φαίνεται να είναι σχετικά αυξημένος με **52** συναντήσεις για **35** περιπτώσεις.

Τέλος, σημαντικό κρίνεται να αναφέρουμε ότι από το τρέχον έτος ξεκίνησε η συστηματική καταγραφή των ιατρικών ραντεβού (αναφέρεται στις περιπτώσεις που υπάρχει συνοδεία-παρουσία επαγγελματία για την καλύτερη υποστήριξη του-της εφήβου-ης), όπου καταγράφηκαν **56** ραντεβού και αφορούν σε **21** άτομα.

Προέκυψε η ανάγκη διαμόρφωσης ενός αρχείου καταγραφής εκτάκτων αλλά και τακτικών παρεμβάσεων. Επιπλέον, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό οι κοινοτικές παρεμβάσεις να τοποθετούνται σε έναν ετήσιο προγραμματισμό αλλά και να εδραιωθεί μια ομάδα επαγγελματιών που θα αναστοχάζεται στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση, αυτών. Στη βάση αυτή, προτείνεται και η δημιουργία μιας διαδικασίας για τους εφήβους που βρίσκονται σε φυγή.

Άξονας 4 | Κοινωνική συμμετοχή

Ο Άξονας 4 αφορά στο σύνολο δράσεων που μπορεί να επιτρέψει στους εφήβους-ες και τους νεαρούς-ες ενηλίκους να οργανωθούν ατομικά και συλλογικά, αμφισβητώντας τους πολιτικούς, ιστορικούς και πολιτισμικούς φραγμούς των κοινωνικών θέσεων που κατέχουν εντός της μεγάλης κοινότητας. Οι δράσεις αυτές εντοπίζονται στις διαστάσεις (α) της **αυτοδιαχείρισης** των πόρων της κοινότητας που συμμετέχουν, (β) της **συνηγορίας** και (γ) της **αυτοεκπροσώπησης**.

Η **αυτοδιαχείριση** επικεντρώνεται στην ευκαιρία για ισότιμη συμμετοχή στις ομάδες και τις κοινότητες που συμμετέχουν οι έφηβοι-ες και συγκεκριμένα, στα πολιτισμικά εργαστήρια και στους ανοικτούς χώρους του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, στις στεγαστικές δομές, στο σχολικό περιβάλλον και στη γειτονιά. Η αυτοδιαχείριση προϋποθέτει τη δυνατότητα για εμπλοκή στις αποφάσεις που αφορούν στους κανόνες και στη λειτουργία των ομάδων, ειδικά στις περιπτώσεις που οργανώνονται εντός του φυσικού χώρου (πολιτισμικό στέκι, χώρος εργαστηρίου, τάξη-σχολείο, ξενώνας).

Η **συνηγορία** αφορά στο σύνολο των πόρων και λειτουργιών υποστήριξης που οι έφηβοι-ες δικαιούνται να απολαμβάνουν, ώστε να εξασφαλιστεί ότι εκπροσωπούνται και λαμβάνουν ισότιμες ευκαιρίες πρόσβασης σε κάθε κοινωνικό αγαθό. Στόχος της συνηγορίας είναι (α) η ενημέρωση, (β) η ενδυνάμωση, (γ) η ισότητα στα δικαιώματα, (δ) η νομική προστασία όπου χρειάζεται. Οι διαδικασίες συνηγορίας λειτουργούν ως σημαντικό στάδιο για την ανάληψη δράσεων αυτοεκπροσώπησης.

Η **αυτοεκπροσώπηση** είναι το δικαίωμα να αποφασίζουν οι έφηβοι-ες τι είναι το καλύτερο για εκείνους-ες, σε όλους τους τομείς της ζωής τους, εφόσον έχουν λάβει τα εφόδια που χρειάζονται: “Να μιλάς δηλαδή για λογαριασμό σου χωρίς την παρέμβαση κάποιου άλλου”. Η αυτοεκπροσώπηση συνδέεται με το σεβασμό προς τα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε ανθρώπου για (α) αυτοπροσδιορισμό, (β) αυτονομία, (γ) αξιοπρέπεια και (δ) ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνία. Βασικός στόχος της αυτοεκπροσώπησης είναι να ακούγεται η φωνή των ανθρώπων σε θέματα καθημερινότητας, αλλά και στη διαμόρφωση αποφάσεων που σχεδιάζονται για τους ίδιους και τους αφορούν. **Οι έφηβοι-ες έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται και να αξιολογούν τις υπηρεσίες φροντίδας που λαμβάνουν.**

Οι διαστάσεις του Άξονα 4 προωθούνται μέσα από (α) τη **συλλογική διαχείριση των φυσικών χώρων (ανοιχτός χώρος)**, (β) την ανάπτυξη **δυσνητικών χώρων (ψηφιακή κοινότητα) του Κέντρου Ημέρας Εφήβων** και (γ) τα **κοινωνικά εργαστήρια (ομάδα κοινότητας) του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων**.

Ανοιχτός Χώρος Κέντρου Ημέρας Εφήβων

Ο ανοιχτός χώρος αποτελεί σημαντικό πεδίο της παρέμβασης, που υλοποιείται στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων, καθώς λειτουργεί ως **σημείο συνάντησης των εφήβων**, πριν και μετά από τη συμμετοχή τους στο δομημένο πρόγραμμα, αλλά και σε περιόδους διακοπών. Στον ανοιχτό χώρο μπορεί κανείς να συζητήσει, να συνεργαστεί σε μικρά εγχειρήματα, να παίξει επιτραπέζια παιχνίδια, να αναζητήσει πληροφορίες στο διαδίκτυο, να προετοιμαστεί για το σχολείο, να παίξει ring-ronng, να δανειστεί και να διαβάσει ένα λογοτεχνικό βιβλίο ή να προτείνει μία παρέμβαση στο χώρο. Από την έναρξη της λειτουργίας μέχρι τώρα έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση στη χρήση του ανοιχτού χώρου από τους-τις εφήβους-ες, γεγονός που φαίνεται να δηλώνει τη **σταδιακή οικειοποίηση του χώρου του Κέντρου Ημέρας Εφήβων**. Η χρήση του ανοικτού χώρου φαίνεται να αυξήθηκε λίγο πριν την περίοδο των σχολικών εξετάσεων, καθώς αρκετοί έφηβοι αξιοποίησαν τον ανοικτό χώρο προκειμένου να διαβάσουν και να προετοιμαστούν για τις εξετάσεις τους.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται αριθμητικά η συμμετοχή των εφήβων στον ανοιχτό χώρο καθόλη τη διάρκεια του εξεταζόμενου έτους. Να σημειωθεί ότι τις περισσότερες φορές οι έφηβοι/ες αξιοποιούν τον ανοιχτό χώρο πριν ή/και μετά τη συμμετοχή τους στα εργαστήρια, αλλά αυτό δεν αποτυπώνεται πάντοτε στον πίνακα καταγραφής ως “δράση-ενέργεια” στον ανοιχτό χώρο. Αυτό σημαίνει δηλαδή, ότι η πραγματική συμμετοχή και αξιοποίηση του χώρου σε επίπεδο καθημερινότητας, είναι σαφώς πιο συχνή και λαμβάνει πολλές και διαφορετικές μορφές.

Πίνακας 15. Αριθμός συμμετεχόντων-ουσών / μήνα

Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος	Αύγουστος	Μ.Ο συμμετεχόντων
21	45	62	53	36	45	52	42	48	30	39	8	40

Κατά μέσο όρο **καθημερινά 10-12 έφηβοι και έφηβες** αξιοποιούν τον ανοιχτό χώρο. Την περίοδο 2023-2024 υλοποιήθηκαν δράσεις στον ανοιχτό χώρο με περίπου **60 εφήβους-ες**, που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και με **εφήβους-ες, που προσήλθαν μετά από πρόσκληση των εγγεγραμμένων εφήβων**, για να γνωρίσουν το χώρο.

Επιπλέον, ορισμένοι-ες έφηβοι-ες έχουν εμπλακεί ενεργά με τη λειτουργία του χώρου, συμμετέχοντας τόσο στην καθημερινή φροντίδα και την καθαριότητά του, όσο και στην επαναφορά του χώρου, μετά την υλοποίηση των πολιτισμικών εργαστηρίων. Σε αρκετές περιπτώσεις οι έφηβοι-ες που αξιοποιούν τον ανοιχτό χώρο, συμμετέχουν στη διαδικασία υποδοχής και ξενάγησης νέων εφήβων, στη λογική της αυτοδιαχείρισης, δίνοντάς του χαρακτηριστικά κοινωνικού χώρου (λέσχης). Η επαφή των εφήβων και των νέων ενηλίκων με τον ανοικτό χώρο του Κέντρου Ημέρας φαίνεται να διευκολύνει την εμπλοκή τους στους άλλους

άξονες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, καθώς παρατηρείται άμεση σύνδεση με την αύξηση της συμμετοχής στις συναντήσεις και στα πολιτισμικά εργαστήρια.

Ψηφιακή Κοινότητα Κέντρου Ημέρας Εφήβων (πλατφόρμα Discord)

Τα τελευταία χρόνια λειτουργεί η ψηφιακή κοινότητα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων με τη χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας Discord, η οποία επιτρέπει την επικοινωνία σε διακριτά κανάλια, τα οποία αντιστοιχούν στις ομάδες των πολιτισμικών εργαστηρίων, σε ομάδες εργασίας, αλλά και στο συνολικό κανάλι όλης της κοινότητας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων.

Σε κάθε κανάλι συμμετέχουν οι έφηβοι-ες που εμπλέκονται στη δράση, αλλά και υπεύθυνοι επαγγελματίες. Η χρήση της ψηφιακής πλατφόρμας γίνεται από τους επαγγελματίες στις ώρες λειτουργίας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων (9:00-20:00) εκτός από τις ώρες σχολείου. Για την χρήση της πλατφόρμας υπάρχουν βασικοί κανόνες (βλ. παρακάτω), ωστόσο οι έφηβοι-ες σε κάθε κανάλι συνδιαμορφώνουν τον κανονισμό λειτουργίας της κοινότητας.

Βασικοί Κανόνες Ψηφιακής Κοινότητας Κέντρου Ημέρας Εφήβων

Δεν υπάρχει λόγος για αυστηρούς κανόνες συμπεριφοράς, αρκεί να συμπεριφερόμαστε με σεβασμό και ευγένεια προς τους άλλους. Οι διαχειριστές της κοινότητας διατηρούν το δικαίωμα να αποκλείσουν όποιο λογαριασμό χρήστη ή σχόλιο οποιαδήποτε στιγμή και για όποιο λόγο κρίνουν πως αντιτίθεται με τους κανόνες του διαλόγου και του κανονισμού λειτουργίας του κέντρου ημέρας εφήβων.

Κάποιες συμπεριφορές δεν θα γίνονται ανεκτές:

- Προσβλητικά, ρατσιστικά, σεξιστικά ή ομοφοβικά σχόλια.
- Παρενόχληση ή προσπάθεια εκμετάλλευσης άλλων μελών είτε δημόσια, είτε μέσω προσωπικών μηνυμάτων.
- Η ανάρτηση υπερσυνδέσμων για διαφημιστικό σκοπό, ή προς ιστοτόπους τρίτων με παράνομο ή προσβλητικό περιεχόμενο.
- Οι διαχειριστές της κοινότητας είναι υποχρεωμένοι και οι ίδιοι να επιδεικνύουν την αρμόζουσα συμπεριφορά.

Μέσα από την ψηφιακή πλατφόρμα η κοινότητα των εφήβων ενημερώνεται για δράσεις και εκδηλώσεις του Κέντρου Ημέρας Εφήβων αλλά και για εξωτερικές δράσεις. Ταυτόχρονα, οι έφηβοι-ες έχουν την ευκαιρία να προτείνουν οι ίδιοι-ες δράσεις προς τα μέλη της κοινότητας. Ακόμη, τα ψηφιακά κανάλια επιτρέπουν τη διαρκή συνεργασία των ομάδων εργασίας και των μελών των πολιτισμικών εργαστηρίων, σε θέματα που αφορούν στο εκάστοτε παραγόμενο έργο.

Μέχρι στιγμής έχουν εγγραφεί και συμμετάσχει στις συλλογικές λειτουργίες και αποφάσεις της ψηφιακής κοινότητας **πάνω από 40 έφηβοι και έφηβες.**

Κοινοτικά Εργαστήρια Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων

Τα κοινοτικά εργαστήρια αποτελούν το σημείο συνάντησης όλων των μελών της κοινότητας του Κέντρου Ημέρας, δηλαδή έφηβοι-ες, νέοι-ες, επαγγελματίες, φοιτητές-τριες πρακτικής άσκησης, εθελοντές-τριες. Στη συγκεκριμένη ομάδα γίνεται προσπάθεια τα μέλη που συμμετέχουν να έχουν όσο πιο ισότιμη θέση γίνεται μεταξύ τους -αναγνωρίζοντας ότι οι επαγγελματίες από το ρόλο τους φέρουν εξουσία έναντι των υποστηριζόμενων ατόμων.

Βασικός στόχος των κοινοτικών εργαστηρίων είναι η διανοητική και βιωματική επεξεργασία ζητημάτων που αφορούν (α) σε συλλογικές διεκδικήσεις, στα δικαιώματά τους και στα δικαιώματα των μειονοτήτων (ιδιότητα του πολίτη, έννοια της ευαλωτότητας κ.ά.), (β) σε ζητήματα ένταξης και αποκλεισμού και (γ) σε λοιπά κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα (ρατσισμός, βία, εξαρτήσεις, ψυχική υγεία, έμφυλες διακρίσεις κ.ά.).

Μέσα από τη συμμετοχή στα κοινοτικά εργαστήρια, οι συμμετέχοντες-ουσες έχουν την ευκαιρία (α) να εκφράσουν ελεύθερα και δημοκρατικά τις απόψεις τους, (β) να επιχειρηματολογήσουν και να διαφωνήσουν, (γ) να σκεφτούν και να δράσουν συλλογικά, σχεδιάζοντας παρεμβάσεις, (δ) να ευαισθητοποιηθούν και να συνδεθούν βιωματικά με κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, διαμορφώνοντας και εμπλουτίζοντας την κοινωνική τους ταυτότητα.

Ακόμη, τα κοινοτικά εργαστήρια, έχουν ως στόχο (α) την έμπρακτη κατανόηση του όρου της κοινότητας και την ενίσχυση της συμμετοχής των εφήβων στις άλλες κοινότητες που εντάσσονται (σχολική κοινότητα, κοινότητες στεγαστικών δομών κ.ά.), (β) τη διεύρυνση της κοινωνικής τους σκέψης και τον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους και (γ) την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, μέσα από την ανάληψη σημαντικών ρόλων και τη συμμετοχή σε μικτές ομάδες (κοινωνικοποίηση).

Τα κοινοτικά εργαστήρια συντονίζονται από ομάδα επαγγελματιών του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (Κέντρο Ημέρας Εφήβων) και από ομάδα νέων ενηλίκων. Ωστόσο, ο σχεδιασμός και η επιλογή των θεμάτων γίνεται από την ολομέλεια, της οποίας η συμμετοχή είναι ανοιχτή σε όλα τα μέλη της κοινότητας (εφήβους-ες, νέους-ες, επαγγελματίες). Κατά τη διάρκεια των κοινοτικών εργαστηρίων τηρούνται πρακτικά, τα οποία σε κάποιες περιπτώσεις αξιοποιήθηκαν

για τη συγγραφή κειμένων. Ακόμα, συχνά συγκροτούνται υπο-ομάδες εργασίας, οι οποίες αναλαμβάνουν την προεργασία που χρειάζεται να γίνει για την επόμενη συνάντηση.

Τα συμπεράσματα και οι προβληματισμοί που προκύπτουν από τα κοινοτικά εργαστήρια δύναται

να παρουσιάζονται σε ειδικές ημερίδες και εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα, μέλη των κοινοτικών εργαστηρίων -επαγγελματίες και νέοι-ες ενήλικοι- συμμετείχαν ως εκπρόσωποι της ολομέλειας στο 2ο Σεμινάριο Πολιτισμικής Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στη Λέρο τον Σεπτέμβριο του 2024. Για τους σκοπούς της συμμετοχής είχαν προηγηθεί δύο συναντήσεις της ολομέλειας όπου συζητήθηκαν οι θεματικές του σεμιναρίου και μετά οι συμμετέχουσες-οντες έκαναν επιμέρους επεξεργασίες πάνω στις θεματικές της ψυχικής υγείας, του προσφυγικού και της ιστορίας.

Κατά την αναφερόμενη περίοδο πραγματοποιήθηκαν 14 συναντήσεις με κατά μέσο όρο 15 συμμετέχοντες-ουσες. Τα θέματα που αναπτύχθηκαν αφορούσαν:

- Στην βία και κάποιες από τις μορφές της (αστυνομική βία, αστυνομική αυθαιρεσία, ρατσιστική βία), όπου για να εξεταστεί συνολικά το φαινόμενο πραγματοποιήθηκαν δύο εξωτερικές δράσεις-συναντήσεις στο Τμήμα Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας της ΓΑΔΑ και στο Τμήμα Εσωτερικών Υποθέσεων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Από τα πρακτικά της συζήτησης της ολομέλειας προέκυψε ενημερωτικό κείμενο πάνω σε κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα.
- Στη χρήση ουσιών μέσα από την παρουσίαση μελέτης περίπτωσης και σχετικής αρθρογραφίας.
- Στην έννοια της ευαλωτότητας και των μειονοτικών ομάδων.
- Στην σωματική και νοητική αναπηρία
- Στα δικαιώματα και στην καθημερινότητα των τρανς στην Ελλάδα.
- Στην έννοια της κοινότητας και της ταυτότητας της ομάδας

Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών | Άξονας 4: Αυτοδιαχείριση - Αυτοεκπροσώπηση - Συνηγορία

Για τον ανοιχτό χώρο του Κέντρου Ημέρας Εφήβων:

Ο μέσος όρος εφήβων που αξιοποίησαν τον ανοιχτό χώρο το υπό μελέτη διάστημα, ήταν αρκετά ικανοποιητικός. Φαίνεται πως οι έφηβοι αξιοποιούν τον ανοιχτό χώρο ως τόπο συνάντησης και συναναστροφής με συνομηλίκους. Ωστόσο, ανέκυψαν ζητήματα που αφορούσαν κατα βάση στο αρχείο καταγραφής του ανοιχτού χώρου το οποίο συμπληρώνεται από τους επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας Εφήβων. Πιο συγκεκριμένα, κρίνεται βοηθητικό να δημιουργηθούν φίλτρα, στο ήδη υπάρχον αρχείο, μέσω των οποίων θα επιτυγχάνεται η αυτοματοποιημένη καταμέτρηση στατιστικών για κάθε έφηβο, διακριτά. Επιπλέον, προτείνεται η διαμόρφωση δεικτών ώστε να απογίξεται η εμπλοκή των εφήβων στον ανοιχτό χώρο. Η εμπλοκή αφορά τόσο στην διαμόρφωση του χώρου όσο και στην παρουσία των εφήβων και νέων σε αυτόν. Ακόμα, προβληματισμοί ανακύπτουν αναφορικά με το πεδίο καταγραφής παρατηρήσεων, το οποίο τις περισσότερες φορές δεν συμπληρώνεται από τους επαγγελματίες και ως προς άλλα ποιοτικά δεδομένα, τα οποία δεν καταγράφονται επαρκώς και εντοπίζεται δυσκολία κατά τον απολογισμό τους.

Για την ψηφιακή κοινότητα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων:

Η χρήση της ψηφιακής κοινότητας του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική και βοηθητική κυρίως για την πιο άμεση επικοινωνία των μελών των εκάστοτε πολιτισμικών εργαστηρίων, μεταξύ τους αλλά με τους συντονιστές και τους επαγγελματίες που τα πλαισιώνουν. Ωστόσο, το κανάλι και η χρήση του δεν είναι ακόμη διαδεδομένο στην κοινότητα των εφήβων, παρότι η επιλογή της συγκεκριμένης εφαρμογής (Discord) έγινε λόγω της δημοφιλίας⁸ της στην κοινότητα των εφήβων και νέων.

Η χρήση της πλατφόρμας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στο συντονισμό των Κοινοτικών Εργαστηρίων. Συγκεκριμένα συνέβαλε στη βελτίωση της επικοινωνίας, στην καλύτερη οργάνωση των των επιμέρους ομάδων και τελικά στη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας και της επίτευξης των στόχων των Κοινοτικών Εργαστηρίων.

Για τα κοινοτικά εργαστήρια:

Τα κοινοτικά εργαστήρια που υλοποιήθηκαν στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων, έδωσαν την ευκαιρία σε εφήβους που δε συμμετείχαν στις ομάδες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης- πολιτισμικά εργαστήρια του Κέντρου Ημέρας Εφήβων- να εμπλακούν πιο ενεργά. Αναφορικά με τη διαδικασία, φάνηκε ότι η προσέλευση των μελών δεν ήταν σταθερή σε κάθε συνάντηση και υπήρχαν αυξομειώσεις. Παρόλα αυτά, δημιουργήθηκε ένας σταθερός πυρήνας 6-7 εφήβων και νέων ενηλίκων που είχαν σταθερή παρουσία σε όλες τις συναντήσεις.

Μέσα από την εμπλοκή τους στην συγκεκριμένη ομάδα τα μέλη φάνηκε να καλλιεργείται η κουλτούρα γύρω από την έννοια της κοινότητας και ένας δημοκρατικός τρόπος διαλόγου. Αρκετοί/ες συμμετέχοντες απέκτησαν μεγαλύτερη άνεση ως προς την έκθεση των ιδεών τους στο δημόσιο χώρο, αλλά και μέσω του γραπτού λόγου. Κατανόησαν σημαντικά κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα της περιόδου και ανέδειξαν τις θεματικές που τους/τις προβληματίζουν περισσότερο στην καθημερινότητά τους. Τέλος, έγινε αισθητό ότι οι εξωτερικές δράσεις και η εργασία σε υπο-ομάδες είχε θετικό αντίκτυπο, καθώς έδωσε τη δυνατότητα επεξεργασίας επιμέρους θεματικών παράλληλα.

Συνολική αποτίμηση παρεμβάσεων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης

⁸ Η ψηφιακή πλατφόρμα discord είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην κοινότητα των παικτών ψηφιακών παιχνιδιών και των προγραμματιστών.

Πίνακας συμμετοχής σε παρεμβάσεις

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται αναλυτικά οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν από τον Σεπτέμβριο του 2023 έως και τον Αύγουστο του 2024.

Πίνακας 16. Συνολικά Δεδομένα Παρεμβάσεων

ΑΑ	Κατηγορία Ενέργειας	Αριθμός 2019-2020	Αριθμός 2020-2021	Αριθμός 2021-2022	Αριθμός 2022-2023	Αριθμός 2023-2024
1	Ατομικές Συναντήσεις με έφηβο-η	25	76	138	106	203
2	Υποστηρικτικές συναντήσεις με έφηβο-η	33	62	75	162	142
3	Ατομικές-Ομαδικές Παρεμβάσεις σε εξωτερικό χώρο	40	71	62	64	60
4	Συναντήσεις συμβουλευτικής με γονείς	46	234	195	111	82
5	Ενημερωτικές συναντήσεις με οικογενειακό/υποστηρικτικό πλαίσιο	*	29	25	45	52
6	Απομακρυσμένες συναντήσεις υποστήριξης εφήβων ή/ και υποστηρικτικού πλαισίου	*	102	120	135	*
7	Συναντήσεις για λήψη Κοινωνικού Ιστορικού	*	16	32	51	45
8	Επισκέψεις κατ'οίκον	15	32	77	43	57
9	Επισκέψεις σε δομές φιλοξενίας εφήβων	5	13	7	4	6
10	Συνοδείες από και προς νοσηλευτικά ιδρύματα	107	33	112	181	21
11	Συναντήσεις για ψυχιατρική παρακολούθηση εφήβων	*	20	64	108	81
12	Περιπτώσεις εφήβων σε μεταπαρακολούθηση (είτε λόγω οικογενειακής επανένωσης, είτε λόγω μετάβασης σε άλλη στεγαστική δομή)	*	10	14	22	16
13	Προγράμματα αγωγής υγείας	*	3	5	5	5
14	Συνολικές συναντήσεις εργαστηρίων	73	223	241	277	280

* Δεν υπάρχει καταγραφή για τη συγκεκριμένη περίοδο.

** Δεν υλοποιήθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο.

Ανάλυση γενικών δεδομένων⁹

Με βάση τους παρακάτω πίνακες βλέπουμε ότι οι περιπτώσεις που βρίσκονται ή έχουν βρεθεί σε καθεστώς παραμέλησης είναι μια σημαντική πλειοψηφία. Από τις **ογδόντα τέσσερις (84)** περιπτώσεις που αφορούν στην υπό εξέταση περίοδο, οι **εξήντα (60)** προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα με παραμέληση. Αντιστοίχως, βλέπουμε ότι **τριάντα δύο (32)** από τους **ογδόντα τέσσερις (84)** έχουν δεχτεί κακοποίηση, σαφώς μικρότερο ποσοστό σε σχέση με τον προηγούμενο δείκτη, παραμένει όμως αρκετά υψηλό, αν το δούμε συγκριτικά με το σύνολο των περιπτώσεων.

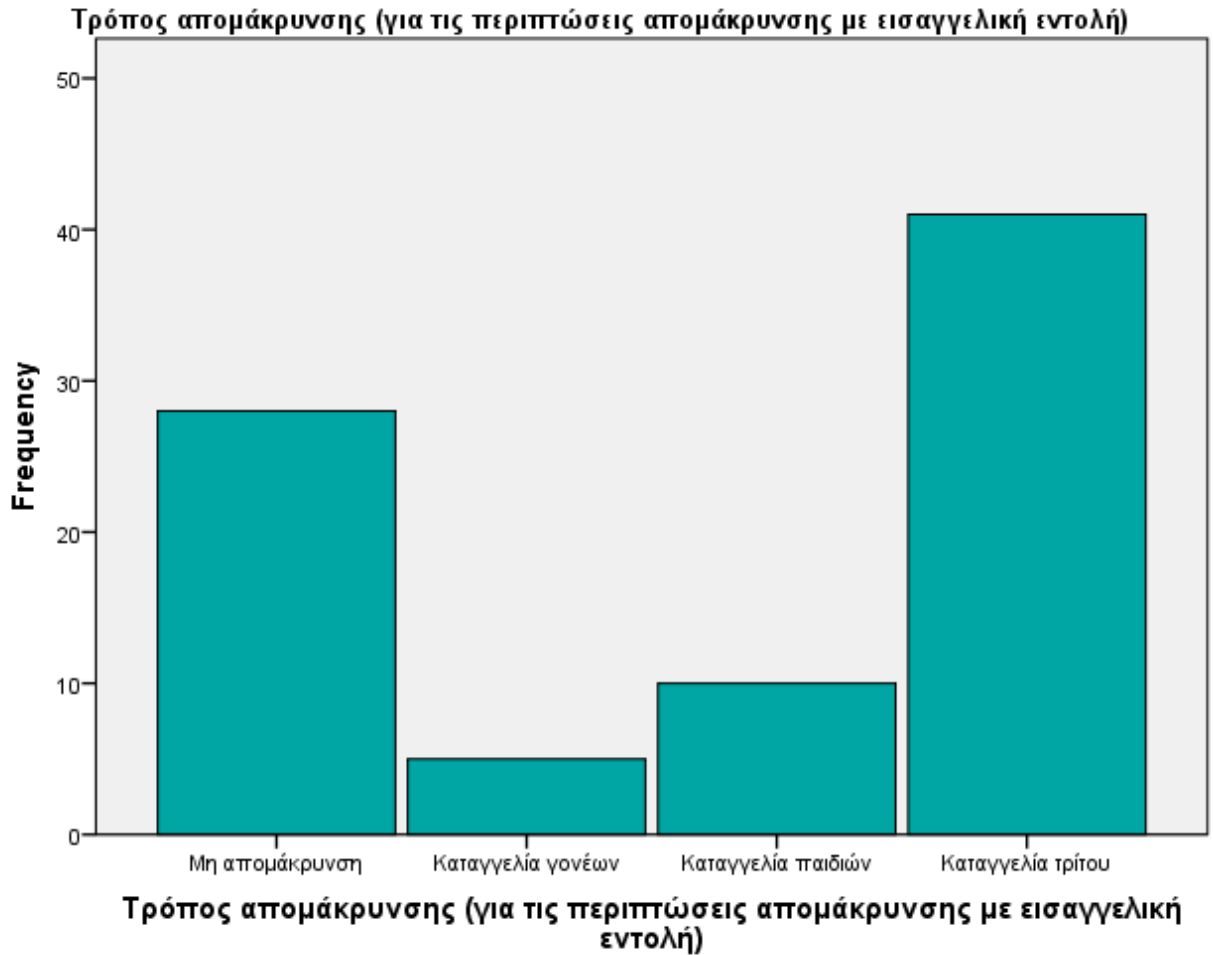
Πίνακας 17. Παραμέληση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	OXI	24	28.6	28.6	28.6
	NAI	60	71.4	71.4	100.0
	Total	84	100.0	100.0	

Πίνακας 18. Κακοποίηση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	OXI	52	61.9	61.9	61.9
	NAI	32	38.1	38.1	100.0
	Total	84	100.0	100.0	

⁹ Η ανάλυση αφορά σε δεδομένα των συμμετεχόντων εφήβων στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων. Σε αυτούς-ες περιλαμβάνονται και οι έφηβοι-ες που φιλοξενούνται στους Ξενώνες Εφήβων.

Γράφημα 1. Τρόπος απομάκρυνσης

Στο Γράφημα 1 απεικονίζεται ο **τρόπος απομάκρυνσης**, για περιπτώσεις όπου πραγματοποιήθηκε απομάκρυνση με εισαγγελική εντολή, αποτυπώνονται και οι περιπτώσεις μη απομάκρυνσης δίνοντας μια συνολική εικόνα του πληθυσμού. Παρατηρούμε λοιπόν, πως **πενήντα έξι (56)** από τις **ογδόντα τέσσερις (84)** περιπτώσεις εφήβων έχουν απομακρυνθεί από το οικογενειακό πλαίσιο και διαμένουν -ή διέμεναν κάποια στιγμή εντός του έτους εξέτασης- σε στεγαστικές δομές. Όπως είναι εύκολα διακριτό, η απομάκρυνση προέκυψε κατόπιν καταγγελίας τρίτου στις περισσότερες περιπτώσεις (**41**), ενώ **δέκα (10)** μετά από καταγγελία του/της εφήβου και **πέντε (5)** από καταγγελία των ίδιων των γονέων.

Με βάση τα δεδομένα μπορούμε να πούμε με σχετική ασφάλεια ότι θα περιμέναμε το μεγαλύτερο μέρος των περιπτώσεων να αφορούν σε καταγγελία τρίτου. βλεπουμε όλο και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σε ζητήματα παραμέλησης ή/και κακοποίησης, από πλευράς κοινότητας (π.χ. γειτονιά) και συγγενικού-υποστηρικτικού πλαισίου της οικογένειας. Παράλληλα, θεσμοί όπως το σχολείο είναι καλύτερα καταρτισμένοι να εντοπίζουν τέτοιου τύπου περιπτώσεις με αποτέλεσμα να γίνεται συχνότερα παραπομπή σε κάποια κοινωνική υπηρεσία ή καταγγελία. Ακόμα, η λειτουργία μηχανισμών αναφοράς και παρέμβασης φαίνεται να είναι πολύ πιο αποτελεσματική

από ότι στο παρελθόν, ειδικά αν λάβουμε υπόψη τον σχετικά πρόσφατο νόμο του Υπουργείου Δικαιοσύνης για το ακαταδίωκτο των εκπαιδευτικών, ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών των σχολείων, για περιστατικά καταγγελίας ενδοοικογενειακής βίας (Άρθρο 130 του νόμου 5090/2024).

Ο πίνακας που ακολουθεί αποτυπώνει τους **λόγους παραπομπής** στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων. Η κατηγοριοποίηση γίνεται σε **λειτουργικούς στόχους** και **αποκαταστασιακούς**.

Πίνακας 19. Λόγος Παραπομπής

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αποκαταστασιακοί	22	26.2	26.2	26.2
Λειτουργικοί	62	73.8	73.8	100.0
Total	84	100.0	100.0	

Από το σύνολο των περιπτώσεων, η ευρεία πλειοψηφία φαίνεται να παραπέμπεται για λειτουργικούς στόχους (στόχοι που αναφέρονται σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις – π.χ. συμβουλευτική εφήβου – και όχι στο γενικό σκοπό των παρεμβάσεων – π.χ. σύναψη ισότιμων σχέσεων). Αυτοί ορίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα παρέμβουμε και αφορούν σε:

1. Ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής
2. Ενταξη σε εργαστήρια ΚΗ
3. Παρακολούθηση από παιδοψυχίατρο
4. Συναντήσεις συμβουλευτικής οικογένειας
5. Σχολική ένταξη
6. Έκδοση ή επίλυση ζητημάτων νομιμοποιητικών εγγράφων
7. Διερεύνηση υποστηρικτικών οικογενειακών-συγγενικών πόρων
8. Διερεύνηση επικινδυνότητας/καταλληλότητας οικογενειακού πλαισίου
9. Δράσεις αυτονόμησης κ.ά.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Στο πλαίσιο της επαγγελματικής μας προσέγγισης, προχωρούμε σε μια εννοιολογική διάκριση μεταξύ **λειτουργικών** και **αποκαταστασιακών** στόχων. Είναι ωστόσο κρίσιμο να επισημανθεί ότι αυτή η ταξινόμηση αποτελεί μια δική μας μεθοδολογική προσέγγιση και δεν συνιστά καθολικά αποδεκτή εννοιολόγηση που υιοθετείται από όλες τις κοινωνικές υπηρεσίες ή τους φορείς παραπομπής. Η συγκεκριμένη διάκριση λειτουργεί ως ένα χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο που μας επιτρέπει να κατηγοριοποιούμε, να αναλύουμε και να προτεραιοποιούμε τους στόχους στο εξατομικευμένο πλάνο με έναν πιο συστηματικό τρόπο. Οι λειτουργικοί στόχοι, λόγω της φύσης τους, τοποθετούνται σχεδόν πάντα στην κορυφή της προτεραιότητας κατά την παραπομπή. Αυτό συμβαίνει διότι καλύπτουν βασικές και άμεσες πτυχές της καθημερινής λειτουργικότητας του ατόμου και καθορίζουν το **πως θα παρέμβουμε**.

Από την άλλη πλευρά, οι αποκαταστασιακοί στόχοι έχουν μια πιο σύνθετη και δυναμική φύση. Όπως υποδηλώνει και ο όρος "αποκατάσταση", εστιάζουν σε βαθύτερα κοινωνικά και ψυχολογικά ζητήματα, που απαιτούν μια πιο ολιστική προσέγγιση, εν ολίγοις **γιατί θα παρέμβουμε**. Σε αυτούς περιλαμβάνονται:

1. Παρεμβάσεις για πρόληψη θυματοποίησης
2. Κοινωνικοποίηση
3. Διαχείριση κρίσεων θυμού
4. Αυτονόμηση / προετοιμασία για την ενηλικίωση
5. Βελτίωση επικοινωνίας - σχέσεων μελών οικογένειας
6. Αποδοχή κατάστασης - φάσης εφηβείας από την οικογένεια
7. Διαχείριση άγχους
8. Διαχείριση πένθους κ.ά.

Μια κρίσιμη παράμετρος, που καθιστά τους αποκαταστασιακούς στόχους ιδιαίτερα πολύπλοκους, αποτελεί το ότι δεν είναι πάντα εμφανείς ή προβλέψιμοι εξ αρχής. Ακόμη και όταν μια περίπτωση συνοδεύεται από ένα πλήρες και λεπτομερές κοινωνικό ιστορικό, υπάρχουν πτυχές που (α) παραμένουν κρυφές ή αόρατες, (β) δεν έχουν συμπεριληφθεί στην αρχική καταγραφή και (γ) αναδύονται σταδιακά κατά τη διάρκεια της παρακολούθησης και της συνεργασίας με τον/την εκάστοτε έφηβο/η. Αυτή η δυναμική φύση καθιστά εξαιρετικά δύσκολο για μια Κοινωνική Υπηρεσία να καθορίσει εκ των προτέρων σαφείς αποκαταστασιακούς στόχους. Στην πραγματικότητα, οι περισσότεροι αποκαταστασιακοί στόχοι προκύπτουν οργανικά, μέσα από τη βαθύτερη κατανόηση της εκάστοτε περίπτωσης, τη συστηματική παρακολούθηση, την εμπιστευτική και συνεχή επικοινωνία και την πολυεπίπεδη προσέγγιση που σέβεται την ιδιαιτερότητα της κάθε περίπτωσης.

Πιλοτικά-νέα προγράμματα και υπηρεσίες Κέντρου Ημέρας

Προγράμματα Αγωγής Κοινότητας και Υγείας σε σχολικές μονάδες

Το Κέντρο Ημέρας Εφήβων, στο πλαίσιο των δράσεων του αναπτύσσει προγράμματα που απευθύνονται σε κοινοτικές ομάδες, όπως είναι τα σχολεία, οι δήμοι και σύλλογοι - φορείς, με στόχο την ενίσχυση των σχέσεων και του συνεκτικού δεσμού της κοινότητας.

Την αναφερόμενη περίοδο (2023-2024), σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε **πρόγραμμα αγωγής κοινότητας** στο 4ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου, σε μαθητές-τριες, σε εκπαιδευτικούς και γονείς.

Στόχος του προγράμματος αγωγής και ενίσχυσης κοινότητας ήταν η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η ανάπτυξη δράσεων, ώστε η σχολική κοινότητα (μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς-κηδεμόνες) να απαντήσει σε ζητήματα που την αφορούν άμεσα, όπως η σχολική διαρροή, το bullying, κ.α. Με το πρόγραμμα αυτό οι συμμετέχοντες/ουσες είχαν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τα προβλήματα που απασχολούν την κοινότητα, να κατανοήσουν τις αιτίες τους και τις διαφορετικές διαστάσεις (κοινωνική, ψυχική, συναισθηματική) και τελικά να ενθαρρυνθούν να αναλάβουν δράση για την επίλυση τους. Σε αυτή τη διαδικασία, κομβικό ρόλο στην πρώιμη παρέμβαση, διαδραματίζει όχι μόνο η συμμετοχή των μαθητών, αλλά εξίσου των εκπαιδευτικών και των γονέων της κοινότητας

Στα πλαίσια του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν έξι (6) συναντήσεις στο σύνολο -δύο (2) ανά τάξη, όπου οι μαθητές/τριες κινητοποιήθηκαν να δουν τον εαυτό τους σαν μέλος της σχολικής κοινότητας. Τέθηκε σε διαπραγμάτευση ο ορισμός της κοινότητας, η συμμετοχή αλλά και η αποχώρηση από την κοινότητα και συζητήθηκαν οι ρόλοι και ο τρόπος για την ανάληψη δράσης και επίλυσης προβλημάτων που την αφορούν, τόσο στο επίπεδο της ολομέλειας (μαθητές/τριες, καθηγητές/τριες, γονείς-κηδεμόνες), όσο και στο επίπεδο μικρότερων ομάδων (τμήματος-τάξης).

Εξίσου στο πλαίσιο του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μία (1) συνάντηση με τους καθηγητές του σχολείου και μία (1) με τους γονείς και κηδεμόνες, οι οποίες αφορούσαν στην ενημέρωση τους για όσα συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Με βάση τον αρχικό σχεδιασμό η πρόθεσή μας ήταν οι τρεις υπό-ομάδες της σχολικής κοινότητας να συνομιλήσουν σε μια από κοινού συνάντηση, ως κλείσιμο του προγράμματος, η οποία όμως δεν κατέστη εφικτό να υλοποιηθεί. Κάποιοι/ες μαθητές/τριες είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον να συμμετάσχουν, οι γονείς και οι καθηγητές συμφώνησαν, αλλά εξέφρασαν κάποια δυσπιστία για το κατά πόσο μπορεί να πραγματοποιηθεί συνάντηση όλων των μελών της κοινότητας. Παράλληλα, οι επαγγελματίες του προγράμματος προβληματίστηκαν για το αν οι τρεις αυτές υπό-ομάδες ήταν έτοιμες να συνομιλήσουν σε επίπεδο ολομέλειας.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις έχουν ιδιαίτερη αξία, καθώς λαμβάνονται υπόψη στον επανασχεδιασμό του προγράμματος για την ερχόμενη σχολική χρονιά. Καθότι στόχος παραμένει μαθητές, καθηγήτριες και γονείς να καταφέρουν να συνομιλήσουν όλοι μαζί, κρίνεται αναγκαίο να γίνουν περισσότερες συναντήσεις προετοιμασίας με την κάθε υπό-ομάδα ξεχωριστά.

Παράλληλα, στο ίδιο σχολείο υλοποιήθηκε **πρόγραμμα αγωγής υγείας**, όπου στόχο είχε την προάσπιση, την προαγωγή της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/τριών, για την ενδυνάμωση της προσωπικότητας και για την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος του.

Συγκεκριμένα, έμφαση δόθηκε στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, καθώς αναγνωρίστηκε το κενό που υπάρχει σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αναφορικά με το παραπάνω ζήτημα. Σκοπός του προγράμματος ήταν βοηθήσει του εφήβους και εν δυνάμει ενήλικους, να διαμορφώσουν συνειδήσεις και να αναπτύξουν υγιείς κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις, υψηλή αυτοεκτίμηση και ενημερότητα για τις λειτουργίες του ανθρώπινου σώματος και την αυτοδιάθεση.

Στο πρόγραμμα αναπτύχθηκε πάνω σε τρεις θεματικές, (α) εφηβεία (αλλαγές σώματος, συναισθηματικές αλλαγές, αυτοεικόνα), (β) σεξουαλική αγωγή (αντισύλληψη, σεξουαλικός μεταδιδόμενες λοιμώξεις), (γ) συναίνεση.

Για την υλοποίηση του προγράμματος πραγματοποιήθηκαν δύο (2) συναντήσεις σε κάθε τάξη, μία (1) συνάντηση ενημέρωσης με το σύλλογο καθηγητών και μία (1) συνάντηση με τους γονείς/κηδεμόνες. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων γινόταν παρουσίαση κάποιων βασικών στοιχείων και ακολουθούσε συζήτηση, όπου οι έφηβοι/ες είχαν τη δυνατότητα να αναφερθούν σε ότι τους προβληματίζει.

Από την παρατήρηση και τον απολογισμό του προγράμματος, προέκυψε ότι οι μαθητές/τριες λάμβάνουν στρεβλές πληροφορίες από λάθος πηγές ή από συζητήσεις που κάνουν μεταξύ τους, ενώ παράλληλα εξακολουθούν ζητήματα σεξουαλικής αγωγής να είναι ταμπού. Συζητήσεις γύρω από αυτά φαίνεται να προκαλούν ντροπή και δυσκολία απεύθυνσης σε κάποιον ενήλικο, (γονείς ή καθηγητές). Ακόμα, αναφορικά με τη θεματική της ταυτότητας φύλου και του σεξουαλικού προσδιορισμού, οι έφηβοι/ες ήταν κάπως διχασμένοι/ες, καθώς παρουσίασαν από τη μία απόψεις αποδοχής και συμπερίληψης, ενώ από την άλλη έδειξαν δυσφορία και αναπαρήγαγαν στερεοτυπικά σχόλια. Στις συναντήσεις του προγράμματος φάνηκε ότι βοήθησε η παρουσία των επαγγελματιών και πρωτίστως το ότι έχουν έναν ρόλο εκτός σχολείου, καθώς επίσης το ότι στις συναντήσεις δεν βρισκόταν καθηγητές εντός της τάξης. Από την υλοποίηση του προγράμματος τονίστηκε η σημασία του, αλλά και η ανάγκη των παιδιών να ακούσουν και να ρωτήσουν.

Διερεύνηση αναγκών και παραγόντων ασφάλειας σε περιοχές στο κέντρο της Αθήνας που συγκεντρώνονται ανήλικοι και νέοι (streetwork)

Την περίοδο Ιούνιος- Ιούλιος 2024 σχεδιάστηκε πρόγραμμα streetwork με τη συμμετοχή νεαρών ενηλίκων και εφήβων με στόχο (α) την γνωριμία και την εξοικείωση με γειτονίες και χώρους που συγκεντρώνονται οι έφηβοι-ες στο κέντρο της Αθήνας, (β) τη διερεύνηση των αναγκών των συγκεκριμένων περιοχών, ώστε οι έφηβοι-ες να νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια και (γ) τα σημεία επικινδυνότητας αυτών των χώρων .

Προκειμένου να υλοποιηθεί το πρόγραμμα streetwork και λαμβάνοντας υπόψη την ανηλικότητα κάποιων συμμετεχόντων, σχεδιάστηκαν δύο διαφορετικές ομάδες, οι οποίες θα εργάζονταν παράλληλα:

1. Ομάδα εφήβων, με σκοπό να καταγράψουν τις αλλαγές που χρειάζονται οι χώροι προκειμένου να είναι πιο λειτουργικοί και να νιώθουν οι ίδιοι μεγαλύτερη ασφάλεια (φωτισμός χώρων, καθίσματα κτλ)
2. Ομάδα νεαρών ενηλίκων, με σκοπό να καταγράψουν τους παράγοντες επικινδυνότητας των περιοχών (παρουσία ενηλίκων, διακίνηση παράνομων ουσιών κτλ)

Στόχος του προγράμματος είναι η σύνταξη μιας έκθεσης σχετικά με τους χώρους που συγκεντρώνονται οι έφηβοι-ες και νέοι-ες στο κέντρο της Αθήνας, καθώς και οι προτάσεις τους για αλλαγές.

Πίνακας 20. Περιοχές-σημεία επικέντρωσης

Περιοχές - σημεία επικέντρωσης:	Σύνταγμα, Μοναστηράκι, Θησείο, Μέγαρο Μουσικής, Πεδίον Άρεως
Συμμετέχοντες στην ομάδα νεαρών ενηλίκων	1
Συμμετέχοντες στην ομάδα εφήβων	2
Αριθμός συναντήσεων κάθε ομάδας	2

Το πρόγραμμα παρέμεινε σε επίπεδο σχεδιασμού, καθώς οι συμμετέχοντες φάνηκε να δυσκολεύονται στη δέσμευσή τους για την υλοποίησή του. Στις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν, οι συμμετέχοντες υπέδειξαν τις περιοχές που θεωρούσαν σημαντικές για την υλοποίηση του προγράμματος και μετέφεραν στους επαγγελματίες τις δικές τους εμπειρίες και παρατηρήσεις σχετικά με τις αναφερόμενες περιοχές. Συμμετείχαν επίσης στον σχεδιασμό της δράσης, προτείνοντας ως εργαλεία για την υλοποίηση του προγράμματος, την επίσκεψη και παρατήρηση των περιοχών, καθώς και ερωτηματολόγια- συνεντεύξεις με εφήβους-ες και νέους-ες που συχνάζουν εκεί.

Λοιπά δεδομένα

Ομάδες επαγγελματιών

Την αναφερόμενη περίοδο πραγματοποιήθηκαν ομάδες προσωπικού, ομάδες εποπτείας, εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης και εκπαιδευτικές συναντήσεις. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται αναλυτικά ο αριθμός των ομάδων που υλοποιήθηκαν.

Η ομάδα προσωπικού απαρτίζεται από όλους τους επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, πραγματοποιείται εβδομαδιαία και επικεντρώνεται σε όλα τα ζητήματα (γενικά/διαχειριστικά και περιπτώσεων) που αφορούν την επιστημονική λειτουργία της δομής.

Στις ομάδες εποπτείας ο συντονισμός γίνεται από εξωτερικό επόπτη, ψυχίατρο παιδιών και εφήβων, ενώ η θεματολογία αφορά σε ζητήματα δυναμικών της ομάδας επαγγελματιών, σε δυσκολίες/προκλήσεις στη διαχείριση περιπτώσεων, αλλά και σε οτιδήποτε απασχολεί την ομάδα.

Οι εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης αποτελούνται από τα πρόσωπα αναφοράς και τους λοιπούς υπεύθυνους επαγγελματίες ανά έφηβο-η και έχουν ως αρμοδιότητες της κατάρτιση του πλάνου, τη συνεργασία και την ενημέρωση του εφήβου-ης και του υποστηρικτικού του δικτύου, την παρακολούθηση και τον απολογισμό του.

Πίνακας 21. Ομάδες Επαγγελματιών

ΑΑ	Περιγραφή Ομάδας	Συχνότητα	Συμμετοχή	Αριθμός
1	Ομάδες εποπτείας	Ανά 15 ημέρες	Ομάδα κέντρου ημέρας και επόπτης	21
2	Ομάδες προσωπικού	Κάθε εβδομάδα	Ομάδα κέντρου ημέρας	50
3	Εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης ανά έφηβο-η	Κατά περίπτωση	Οι εμπλεκόμενοι-ες στους στόχους επαγγελματίες ανά έφηβο-η	≈85
4	Ομάδες Συζήτησης Περιπτώσεων	Ανά 15 ημέρες	Οι εμπλεκόμενοι σε συναντήσεις συμβουλευτικής επαγγελματίες	13
5	Ειδικά σεμινάρια (πρώτες βοήθειες, ενημέρωση για τον καρκίνο του μαστού)	Κατά περίπτωση	Ομάδα κέντρου ημέρας	2

Συνεργασίες - Δικτύωση

Την περίοδο 2023 - 2024 πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις δικτύωσης με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, του συστήματος ψυχικής υγείας, της πρόνοιας, της δικαιοσύνης, καθώς και με φορείς που εντάσσονται στον τομέα μετανάστευσης και ασύλου και στον πολιτισμό. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται επιγραμματικά οι φορείς δικτύωσης και το αντικείμενο της συνάντησης.

Πίνακας 22. Φορείς Συνεργασίας / Δικτύωσης

ΑΑ	Φορέας	Αντικείμενο Συνάντησης
1	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
2	Κοινωνική Υπηρεσία Γυμνασίων Νέας Σμύρνης, Παλαιού Φαλήρου, Μοσχάτου	Ενημέρωση για το ΠΨΚΠΕ με σκοπό την παραπομπή εφήβων στο πρόγραμμα
3	1ο ΕΠΑΛ Αλίμου	Ενημέρωση για το ΠΨΚΠΕ και αίτημα χρήσης χώρων του σχολείου από το εργαστήριο Κινηματογράφου
4	Ξενώνας Εφήβων ΕΠΑΨΥ	Ενημέρωση για το ΠΨΚΠΕ, ανταλλαγή πρακτικών και προβληματισμών
5	Κέντρο Κοινότητας Θήβας	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
6	Κοινωνική Υπηρεσία Θήβας	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
7	4ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Προγράμματα Αγωγής Υγείας και Αγωγής Κοινότητας
8	Ψυχιατρικό Τμήμα- Γενικό Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών «Η ΣΩΤΗΡΙΑ»	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
9	Μονάδα Προστασίας Νεανίδων “Αγία Βαρβάρα”	Συνεργασία για περιπτώσεις εφήβων
10	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αγίου Δημητρίου	Συνάντηση για δικτύωση και συνεργασία για περίπτωση έφηβης
11	IASIS- AMKE	Συνάντηση για υποστήριξη νέου ενηλίκου και υποστήριξη μητέρας εφήβου

12	Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο Βουλιαγμένης	Συνάντηση για εφήβους που φιλοξενούνται στη δομή
13	Κοινωνική Υπηρεσία Παλαιού Φαλήρου	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
14	Κοινωνική Υπηρεσία Καραμανδάνειου Νοσοκομείου	Συνάντηση για ανταλλαγή πρακτικών και προβληματισμών
15	Κοινωνικό Κέντρο Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου Πάτρας	Συνάντηση για ανταλλαγή πρακτικών και προβληματισμών
16	Σύλλογος για την Ψυχική Υγείας- ΣΟΨΥ Πάτρας	Συνάντηση για ανταλλαγή πρακτικών και προβληματισμών
17	1ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
18	2ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
19	3ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
20	5ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
21	6ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
22	6ο Γυμνάσιο Γλυφάδας	Ενημέρωση για αίτημα του σχολείου και για τα προγράμματα που τρέχουν στο Κέντρο Ημέρας
23	Τμήμα Παθολογικής Παχυσαρκίας Λαϊκού Νοσοκομείου	Ενημέρωση για τη λειτουργία του τμήματος και εύρεση ραντεβού για έφηβη
24	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Κορυδαλλού	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης και δικτύωση
25	1ο ΕΠΑΛ Δάφνης	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
26	Κέντρο Ψυχικής Υγείας του Γ.Ν. Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών "Σωτηρία"	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης και δικτύωση
27	Κοινωνική Υπηρεσία Αγίου Δημητρίου	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης και δικτύωση
28	Κοινότητα Antares	Ανταλλαγή πρακτικών και ενημέρωση για το τρόπο λειτουργίας των προγραμμάτων

29	Κοινωνική Υπηρεσία Κέντρο Βρεφών "Η μητέρα"	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης και δικτύωση
30	Ίασις	Συνεργασία για παραπομπή εφήβου
31	Πρόγραμμα ΚΕΘΕΑ "ΣΤΡΟΦΗ"	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης, δύο ενηλίκων και δικτύωση
32	Τηλεφωνική γραμμή 15900- Βία κατά των γυναικών	Συνεργασία για ενημέρωση επαγγελματιών
33	Παιδόπολη Αγ. Ανδρέας	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
34	ΚΥ Δήμου Ν. Σμύρνης	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
35	Ε.Κ.Π.Ο.Σ.Π.Ο. ΝΟΣΤΟΣ	Συνάντηση δικτύωσης
36	Ειδικό Ιατρείο Πρώιμης Παρέμβασης στην Ψύχωση	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
37	Σωματείο Ίκελος - Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
38	6ο Γυμνάσιο Αγ. Δημητρίου	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Αγωγής Κοινότητας και Αγωγής Υγείας
39	Κ.Υ. ΕΝΕΕΓΥΛ Αιγάλεω	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
40	Κέντρο Κοινότητας Μάνδρας	Δικτύωση και συνεργασία για περίπτωση εφήβου
41	Κέντρο Ημέρας "Ανάσα"	Δικτύωση για υποστήριξη και παραπομπή έφηβης
42	Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών	Δικτύωση και συνεργασία για περιπτώσεις εφήβων
43	Ξενώνα Εφήβων Μίτος	Δικτύωση και συνεργασία για περίπτωση εφήβου
44	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αγίου Δημητρίου	Δικτύωση και συνεργασία για περίπτωση έφηβης
45	1ο ΕΠΑΛ Δάφνη	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
46	19ο Γυμνάσιο Αθηνών	Συνεργασία στα πλαίσια ψυχοκοινωνικής έρευνας
47	7ο Γυμνάσιο Παγκρατίου	Συνεργασία στα πλαίσια ψυχοκοινωνικής έρευνας

48	Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Αθηναίων	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
49	Κέντρο Ψυχικής Υγείας του Γ.Ν. Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών "Σωτηρία"	Συνεργασία για περίπτωση έφηβης
50	Υπηρεσία Ασύλου	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
51	Πρεσβεία Αιγύπτου	Συνεργασία για περίπτωση εφήβου
52	Παράρτημα Αποθεραπείας και Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρία Ηρακλείου Κρήτης	Συνεργασία για παραπομπή εφήβου
53	Ψυχιατρείο Κρατουμένων Κορυδαλλού	Συνεργασία για υποστήριξη νέου ενηλίκου

Εξωτερικές Συνεργασίες και Εθελοντές

Για την υλοποίηση του προγράμματος του Κέντρου Ημέρας Εφήβων είναι σημαντική η συμβολή επαγγελματιών από τους χώρους της εκπαίδευσης, του πολιτισμού, των τεχνών, της τεχνολογίας, είτε μέσα από εξωτερική συνεργασία, είτε μέσα από την πρακτική άσκηση και την ανάπτυξη δικτύου αλληλεγγύης και εθελοντισμού.

Τη περίοδο 2023-2024 συμμετείχαν στο Κέντρο Ημέρας **δέκα (10) εθελοντές και εξωτερικοί συνεργάτες** με σκοπό τη συνδρομή στην υλοποίηση εργαστηρίων (εργαστήριο χορωδίας, εργαστήριο θεάτρου, χορού, γεωπονίας, κ.α.) και στην παροχή διερμηνείας (Βουλγάρικα). Παράλληλα, ολοκλήρωσαν την **πρακτική** τους άσκηση στο πεδίο ψυχοκοινωνικής παρέμβασης στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων, **μία (1)** φοιτήτρια του **ΠΜΣ Εφαρμοσμένης Αναπτυξιακής Ψυχολογίας** του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και **τρεις (3)** φοιτητές/τριες του Τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το Κέντρο Ημέρας Εφήβων προσφέρει τη δυνατότητα για συνεργασία με ανθρώπους από ευάλωτες ομάδες (συνεργασία με Κοι.Σ.Π.Ε. και συνεργασία με εθελοντές ή εξωτερικούς συνεργάτες).

Οι Ξενώνες Εφήβων (A & B)

Οι Ξενώνες Εφήβων Α και Β αποτελούν μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, βραχείας παραμονής. Φιλοξενούν εφήβους και των δύο φύλων, ηλικίας 12-18 ετών. Πρόκειται για δύο κοινοτικά σπίτια στα οποία μπορούν να διαμείνουν έως 20 έφηβοι-ες (Ξενώνας Α, δυναμικότητας 10 εφήβων και Ξενώνας Β, 10 εφήβων), οι οποίοι δεν χρήζουν νοσηλευτικής φροντίδας, αλλά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην οικογένεια και την κοινότητα.

Σκοπός της λειτουργίας των Ξενώνων Εφήβων είναι η δημιουργία μιας ανοιχτής θεραπευτικής κοινότητας, που περιλαμβάνει ατομικό και κοινοτικό θεραπευτικό - αποκαταστασιακό πρόγραμμα (ατομική θεραπευτική υποστήριξη, ομάδες εφήβων, ομάδες γονέων, ατομικό μαθησιακό πρόγραμμα, ατομικό και ομαδικό πολιτισμικό/καλλιτεχνικό πρόγραμμα κ.α.). Στόχοι του Προγράμματος των Ξενώνων είναι η ανάπτυξη/ενίσχυση των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των εφήβων, η ενδυνάμωση των οικογενειακών και κοινοτικών σχέσεων (σχολείο, ομάδες συνομηλίκων κ.α.).

Η πρόταση για την ένταξη και συμμετοχή εφήβων στους Ξενώνες Εφήβων, προκύπτει από τη συνεργασία των επαγγελματιών με την οικογένεια ή το φορέα που ασκεί την επιμέλεια, τον/την έφηβο-η και το υποστηρικτικό τους δίκτυο (συγγενείς, Κοινωνικές Υπηρεσίες κ.α.), ενώ η ενημερωμένη συγκατάθεση της οικογένειας και των εφήβων για κάθε βήμα της συνεργασίας, αποτελεί αναγκαίο όρο για την ένταξη. Η απόφαση για την ένταξη ενός/μιας εφήβου-ης στους Ξενώνες Εφήβων λαμβάνεται από την Επιτροπή Διαχείρισης της Μετάβασης της 2ης Υγειονομικής Περιφέρειας, σύμφωνα με την με Αρ.Πρωτ. Γ3α,β/Γ.Π.οικ.131/4-1-2021 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, με τίτλο: «Διαδικασία Μετάβασης Ψυχικά Ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Οι Ξενώνες υποστηρίζονται από Διεπιστημονική Ψυχοκοινωνική Ομάδα και βρίσκονται στο Δήμο Αλίμου.

Ξεκίνησαν τη λειτουργία τους τον Ιανουάριο του 2020 και μέχρι σήμερα έχουν φιλοξενήσει **πενήντα έξι (56)** εφήβους-ες. Εξ αυτών οι **δεκαοκτώ (18)** υποστηρίζονται από τους Ξενώνες κατά την αναφερόμενη περίοδο, **πέντε (5)** στον Ξενώνα Α και **δεκατρείς (13)** στον Ξενώνα Β. Ακόμα, στον Ξενώνα Α έχουν πραγματοποιηθεί για το τρέχον έτος **δέκα (10)** μεταβάσεις, εκ των οποίων **έξι (6)** επέστρεψαν στο οικογενειακό περιβάλλον και οι **τέσσερις (4)** έχουν ενηλικιωθεί και είτε διαβιούν αυτόνομα, είτε υποστηρίζονται από το οικογενειακό περιβάλλον. Στον Ξενώνα Β αντιστοίχως πραγματοποιήθηκαν **δεκατρείς (13)** μεταβάσεις, οι οποίες αφορούν σε **επτά (7)** περιπτώσεις αποχώρησης από τον Ξενώνα και επαναφοράς στην οικογένεια, **τέσσερις (4)** περιπτώσεις επαναφοράς στο πλαίσιο προέλευσης και **τρεις (3)** που ενηλικιώθηκαν και αποχώρησαν από τον Ξενώνα.

Η απόφαση για την ένταξη ενός εφήβου ή έφηβης στους Ξενώνες Εφήβων λαμβάνεται από την **Επιτροπή Διαχείρισης της Μετάβασης** της αρμόδιας Υγειονομικής Περιφέρειας, σύμφωνα με την με Αρ.Πρωτ. Γ3α,β/Γ.Π.οικ.131/4-1-2021 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του

Υπουργείου Υγείας, με τίτλο: “Διαδικασία Μετάβασης Ψυχικά Ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης”, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Για την ένταξη ακολουθούνται οι απαραίτητες διαδικασίες, οι οποίες περιλαμβάνουν:

(α) Συνεργασία με την κοινωνική υπηρεσία του φορέα παραπομπής για τη λήψη INTAKE και κοινωνικού ιστορικού του εφήβου ή της έφηβης από τον αρμόδιο κοινωνικό λειτουργό και τη συμπλήρωση της φόρμας παραπομπής.

(β) Γνωριμία με τον έφηβο ή την έφηβη και παραπομπή του στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων, μέχρι και την έγκριση της απόφασης από την αρμόδια επιτροπή. Σε περιπτώσεις που το αίτημα δεν γίνει δεκτό, δύναται να συνεχιστεί η υποστήριξη του εφήβου στο Κέντρο Ημέρας Εφήβων.

(γ) Προετοιμασία των υπόλοιπων φιλοξενούμενων ατομικά, αλλά και ομαδικά μέσα από την κοινοτική ομάδα.

(δ) Προετοιμασία του εφήβου ή της έφηβης που πρόκειται να φιλοξενηθεί (κοινοποίηση Συμβολαίου Διαμονής και Συνεργασίας, γνωριμία με τους εφήβους και τη γειτονιά κλπ.).

(ε) Προετοιμασία της οικογένειας των εφήβων (κοινοποίηση Συμβολαίου Συνεργασίας με την Οικογένεια).

(στ) Προετοιμασία του εφήβου ή της έφηβης για σχολική ένταξη.

Προφίλ φιλοξενούμενων εφήβων

Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με το προφίλ των εφήβων που εντάχθηκαν στους Ξενώνες Εφήβων κατά την περίοδο **Σεπτέμβριος 2023-Αύγουστος 2024**.

Πίνακας 23. Προφίλ εφήβων Ξενώνας Α

Ξενώνας Α - Έφηβες					
ΑΑ	Ημ. Ένταξης	Ηλικία	Φορέας Παραπομπής	Καταγωγή	Κατάσταση
1	04/12/2023	17	Γενικό Νοσοκομείο Αττικής “Σισμανόγλειο”	Αλβανική	Φιλοξενείται - Προετοιμασία για ενηλικίωση
2	22/01/2024	17	Μονάδα Προστασίας Νεανίδων “Η Αγία Βαρβάρα”	Αλβανική	Αποχώρηση 21/06/2024-επιστροφή στην οικογένεια
3	04/04/2024	14	Γενικό Νοσοκομείο Παιδών “Πεντέλης”	Ρουμάνικη	Φιλοξενείται - Προετοιμασία για μετάβαση σε άλλο

					πλαίσιο
4	06/06/2024	13	Γενικό Νοσοκομείο Παιδών “Η Αγία Σοφία”	Ελληνική	Φιλοξενείται - Προετοιμασία επαναφοράς στην οικογένεια

Όπως φαίνεται κατά την περίοδο αναφοράς πραγματοποιήθηκαν τέσσερις (4) νέες εντάξεις στον Ξενώνα Α' εκ των οποίων οι τρεις φιλοξενούνται, ενώ μία έφηβη επέστρεψε στην οικογενειακή εστία και μία ενηλικιώθηκε και διαβιεί αυτόνομα με την οικονομική υποστήριξη της οικογένειας. Αμφότερες οι έφηβες που αποχώρησαν υποστηρίζονται στο επίπεδο της μεταπαρακολούθησης από το Πρόγραμμα.

Πίνακας 24. Προφίλ εφήβων Ξενώνας Β

Ξενώνας Β - Έφηβοι					
ΑΑ	Ημερομηνία Ένταξης	Ηλικία	Φορέας Παραπομπής	Καταγωγή	Κατάσταση
1	07/09/2023	14	Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά “Τζανειο”	Ελληνική	Αποχώρηση και επαναφορά στην οικογένεια - 05/07/2024
2	29/09/2023	16	Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Κρήτης - Παράρτημα Προστασίας Παιδιού Λασιθίου	Ελληνική	Αποχώρηση και επαναφορά στο πλαίσιο προέλευσης - 14/03/2024
3	21/12/2023	13	Γενικό Νοσοκομείο Παιδών “Πεντέλης”	Ελληνική	Αποχώρηση και επαναφορά στην οικογένεια - 28/03/2024
4	29/02/2024	13	Γενικό Νοσοκομείο Παιδών “Αγλαΐα Κυριακού”	Αφγανική	Φιλοξενείται - προετοιμασία για μετάβαση σε καταλληλότερο πλαίσιο
5	28/03/2024	16	Παράρτημα Προστασίας Παιδιού Θεσπρωτίας	Ελληνική	Φιλοξενείται - προετοιμασία για μετάβαση σε καταλληλότερο πλαίσιο

6	16/04/2024	16	Γενικό Νοσοκομείο Παιδων "Αγία Σοφία"	Γεωργιανή	Φιλοξενείται - προετοιμασία επαναφοράς στην οικογένεια
7	16/04/2024	14	Γενικό Νοσοκομείο Παιδων "Αγία Σοφία"	Γεωργιανή	Φιλοξενείται - προετοιμασία επαναφοράς στην οικογένεια

Κατά την περίοδο αναφοράς πραγματοποιήθηκαν επτά (7) νέες εντάξεις στον Ξενώνα Β', εκ των οποίων δύο (2) επέστρεψαν στην οικογενειακή εστία, μία (1) περίπτωση αποχώρησε και επέστρεψε στο πλαίσιο προέλευσης και τέσσερις (4) συνεχίζουν να φιλοξενούνται.

Παρεμβάσεις και Ενέργειες Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης των Ξενώνων Εφήβων ανά άξονα

Άξονας 1 | Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Ατομικές και Ομαδικές Συναντήσεις με εφήβους και το οικογενειακό - υποστηρικτικό περιβάλλον

Το αναφερόμενο διάστημα πραγματοποιήθηκαν καθημερινές παρεμβάσεις-συζητήσεις στους φιλοξενούμενους-ες έφηβους-ες από επαγγελματίες ψυχικής υγείας των Ξενώνων. Οι βασικοί στόχοι που τέθηκαν σε αυτές ήταν:

- Η προσαρμογή στο πλαίσιο λειτουργίας των Ξενώνων.
- Η συνεργασία με τους επαγγελματίες.
- Η κατάρτιση ατομικού καθημερινού προγράμματος των φιλοξενούμενων, η εποπτεία και τήρησή του.
- Η επικοινωνία με οικογένεια – συγγενείς στο πλαίσιο του συμβολαίου συνεργασίας με την οικογένεια και το υποστηρικτικό δίκτυο, αλλά και στο πλαίσιο των αποκαταστασιακών στόχων που τίθενται με τους εφήβους-ες με βάση το εξατομικευμένο πλάνο ψυχοκοινωνικής παρέμβασης.
- Οι σχέσεις με συνομηλίκους (εντός και εκτός των ξενώνων).
- Οι διαφυλικές σχέσεις.
- Η δυναμική της ομάδας συνομηλίκων και η διαμεσολάβηση για την επίλυση συγκρούσεων.
- Τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των φιλοξενούμενων.

- Η ενημερωμένη συγκατάθεση των εφήβων για τις ενέργειες των επαγγελματιών σχετικά με το αποκαταστασιακό τους πλάνο.
- Η διαχείριση του χρόνου.
- Η καλλιέργεια λειτουργικής αυτονομίας των εφήβων και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών.
- Θέματα εκπαίδευσης.
- Θέματα εφηβείας (ανάπτυξη, σεξουαλικότητα κτλ.)
- Ο επαγγελματικός προσανατολισμός

Ταυτόχρονα, πραγματοποιήθηκαν **πάνω από 200 συναντήσεις με γονείς ή το συγγενικό περιβάλλον των εφήβων** που διαμένουν στους Ξενώνες. Οι συναντήσεις αυτές είχαν είτε ενημερωτικό χαρακτήρα, σε σχέση με τη λειτουργία των Ξενώνων και την προσαρμογή των εφήβων σε αυτόν, είτε συμβουλευτικό χαρακτήρα με σκοπό την αποκατάσταση των σχέσεων των εφήβων με την ευρύτερη οικογένεια. Σε περιπτώσεις κρίσης ή ανάγκης πραγματοποιήθηκαν και έκτακτες, μη προγραμματισμένες συναντήσεις.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται ο αριθμός και το είδος των συναντήσεων, ανά Ξενώνα.

Πίνακας 25.1 Συνολικά δεδομένα Παρεμβάσεων

Ξενώνας Α Ατομικές - Ομαδικές Συναντήσεις			
ΑΑ	Είδος Συνάντησης	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	Ατομικές Συναντήσεις Συμβουλευτικής με έφηβες	0	0
2	Συναντήσεις Συμβουλευτικής Γονέων	33	2
3	Συναντήσεις Οικογενειακής Συμβουλευτικής	16	2
4	Υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων	33	5
5	Διερευνητικές συναντήσεις με υποστηρικτικό πλαίσιο	9	4
6	Καθημερινές παρεμβάσεις	793	11

Πίνακας 25.2 Συνολικά δεδομένα Παρεμβάσεων

Ξενώνας Β Ατομικές - Ομαδικές Συναντήσεις			
ΑΑ	Είδος Συνάντησης	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	Ατομικές Συναντήσεις Συμβουλευτικής με εφήβους	12	3
2	Συναντήσεις Συμβουλευτικής Γονέων	6	1
3	Συναντήσεις Οικογενειακής Συμβουλευτικής	0	0
4	Υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων	145	5
5	Διερευνητικές συναντήσεις με υποστηρικτικό πλαίσιο	6	4
6	Καθημερινές παρεμβάσεις	730	11

Σε όλη τη διάρκεια της αναφερόμενης περιόδου, πραγματοποιήθηκαν πολλές **έκτακτες ατομικές και ομαδικές παρεμβάσεις** σε εφήβους-ες με αντικείμενο τη διαχείριση κρίσης, την επείγουσα υποστήριξη σε θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας, την υποστήριξη στη σχολική συμμετοχή και αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής, την αντιμετώπιση εναντιωματικών - παραβατικών συμπεριφορών.

Παιδοψυχιατρική Παρακολούθηση

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης και ειδικότερα οι Ξενώνες Εφήβων υποστηρίζονται από ψυχίατρο παιδιών και εφήβων. Κατά το αναφερόμενο διάστημα υποστηρίχθηκαν ψυχιατρικά - στο πλαίσιο της αξιολόγησης, θεραπευτικής πλαισίωσης και συμβουλευτικής **δώδεκα (12) έφηβοι/ες**.

Πίνακας 26. Παιδοψυχιατρική παρακολούθηση

Ξενώνας Α και Β

ΑΑ	Είδος Συνάντησης	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	Ατομικές συναντήσεις παιδοψυχιατρικής παρακολούθησης	55	12 (5 κορίτσια, 7 αγόρια)

Απολογισμός Παρεμβάσεων και Ενεργειών | Άξονας 1: Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Το πρόγραμμα των Ξενώνων Εφήβων αναφορικά με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας παρέχει παρεμβάσεις ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης που περιλαμβάνουν:

1. Ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων
2. Συναντήσεις συμβουλευτικής γονέων
3. Συναντήσεις οικογενειακής συμβουλευτικής
4. Υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων
5. Καθημερινές παρεμβάσεις

Παρατηρήσεις

Προτείνεται η έναρξη της συμβουλευτικής να γίνεται παράλληλα με τη συμμετοχή των επαγγελματιών σε συνεποπτική ομάδα (Ομάδα Συζήτησης Περιπτώσεων), προκειμένου να γίνεται εξαρχής επεξεργασία ζητημάτων και προβληματισμών σε σχέση με ζητήματα δεοντολογίας που αφορούν στη σχέση επαγγελματιών - εφήβων, τη στοχοθεσία που τίθεται, το δικαίωμα των εφήβων στην ιδιωτικότητα κ.ο.κ.

Για τις ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής με έφηβο-η:

Αναφορικά με τις ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής εφήβων παρατηρούμε ότι στον Ξενώνα Α΄ **δεν καταγράφονται καθόλου**, ενώ για τον Ξενώνα Β΄ **δώδεκα (12)** συναντήσεις που αφορούν σε **τρεις (3)** έφηβους.

Αυτό δεν σημαίνει πως δεν παρέχονται υπηρεσίες συμβουλευτικής στους εφήβους που φιλοξενούνται στους Ξενώνες, αλλά ότι γίνονται από επαγγελματίες στο πλαίσιο του Κέντρου Ημέρας. Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω της σύγκρουσης ρόλων των επαγγελματιών, δηλαδή της δυσκολίας για ταυτόχρονη λειτουργία τους ως εισηγητών ενός κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας (στεγαστικό πλαίσιο) και την παράλληλη διατήρηση ενός πλαισίου συμβουλευτικής ή ψυχοθεραπείας (θεραπευτικό πλαίσιο). Από τη μία πλευρά, οι επαγγελματίες εντός των Ξενώνων καλούνται να διαχειρίζονται καθημερινά ζητήματα διαβίωσης εντός των δομών, να θέτουν κανόνες και όρια, ενώ συχνά για να διασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία του πλαισίου καλούνται να ασκήσουν “πειθαρχικούς” ρόλους. Από την άλλη, μέσα από τον θεραπευτικό τους ρόλο χρειάζεται να χτίσουν σχέσεις εμπιστοσύνης, να διατηρούν ουδέτερη στάση και να παρέχουν έναν χώρο για ελεύθερη συναισθηματική έκφραση.

Οι πολλαπλοί αυτοί ρόλοι επηρεάζουν σημαντικά και τους ίδιους τους-τις εφήβους-ες, καθώς είναι δύσκολο να ανοιχτούν σε κάποιον που έχει εξουσία στην καθημερινότητά τους, δημιουργώντας αμφιθυμία στην έκφραση των συναισθημάτων και ίσως φόβο για τις συνέπειες της ειλικρίνειας. Ακόμα, είναι αρκετά εμφανής η σύγχυση ως προς τα όρια της σχέσης, με αποτέλεσμα να παρατηρείται αντίσταση και ως προς τη διαδικασία της συμβουλευτικής.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω δυσκολίες, αναδεικνύεται η αναγκαιότητα ανάληψης της συμβουλευτικής των εφήβων που διαμένουν στους Ξενώνες από επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας. Συμπληρωματικά, πρακτική αυτή, εξυπηρετεί έναν ακόμα σκοπό που σχετίζεται με την ανάγκη σε ορισμένες περιπτώσεις, για συνέχιση της συμβουλευτικής μετά την αποχώρηση από τη στεγαστική δομή (πλάνο μεταπαρακολούθησης).

Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις το αίτημα για συμβουλευτική προέρχεται από την εστιασμένη ομάδα κάθε εφήβου-ης ή/και από επαγγελματίες που υποστηρίζουν την περίπτωση και εντάσσεται στους στόχους του ΠΨΚΠ.

Δεν τίθεται λοιπόν ζήτημα αν οι έφηβοι-ες έχουν πρόσβαση σε ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής, αλλά κατά πόσο το υφιστάμενο πλαίσιο των Ξενώνων και οι πολλαπλοί ρόλοι των επαγγελματιών μπορούν να καλύψουν αυτή την υπηρεσία, υπερκεράζοντας τις προβληματικές που ανακύπτουν.

Προτάσεις

Προτείνεται η έναρξη της συμβουλευτικής να γίνεται παράλληλα με τη συμμετοχή των επαγγελματιών σε συνεπιοπτική ομάδα (Ομάδα Συζήτησης Περιπτώσεων), προκειμένου να γίνεται εξαρχής επεξεργασία ζητημάτων και προβληματισμών σε σχέση με ζητήματα δεοντολογίας που αφορούν στη σχέση επαγγελματιών - εφήβων, τη στοχοθεσία που τίθεται, το δικαίωμα των εφήβων στην ιδιωτικότητα κ.ο.κ.

Για τις συναντήσεις συμβουλευτικής γονέων:

Παρατηρήσεις

Ο αριθμός συναντήσεων συμβουλευτικής γονέων είναι **τριάντα τρεις (33)** και αφορούν σε **δύο (2)** έφηβες για τον Ξενώνα Α' και **έξι (6)** για **μια (1)** περίπτωση εφήβου του Ξενώνα Β'. Αναφορικά με τον Ξενώνα Α' φαίνεται πως ο αυξημένος αριθμός των συναντήσεων δεν ακολουθείται και από ταυτόχρονη αύξηση των περιπτώσεων των γονέων που συμμετέχουν στις συναντήσεις. Η αύξηση του αριθμού των συναντήσεων συμβουλευτικής προκύπτει λόγω της εξατομικευμένης στοχοθεσίας που έθεσε η εστιασμένη ομάδα από κοινού με τα μέλη της οικογένειας, βάζοντας ως αναγκαιότητα την υποστήριξη των γονέων και την προετοιμασία τους για τη μετάβαση σε συναντήσεις οικογενειακής συμβουλευτικής. Αντιστοίχως, και στον Ξενώνα Β έχουμε μόλις μια περίπτωση μητέρας που συμμετέχει σε συμβουλευτική.

Το πλήθος των συναντήσεων λοιπόν, παραμένει περιορισμένο και φαίνεται να επιβεβαιώνονται οι προβληματικές που εκτέθηκαν παραπάνω, σχετικά με την πολλαπλότητα του ρόλου των επαγγελματιών των Ξενώνων. Η πλειοψηφία των συναντήσεων και σ' αυτή την περίπτωση

αναλαμβάνεται από επαγγελματίες του Κέντρου Ημέρας, καθώς και εδώ ανακύπτουν ζητήματα στην εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου των Ξενώνων σε συνάρτηση με το πλαίσιο της συμβουλευτικής.

Για τις οικογενειακές συναντήσεις συμβουλευτικής:

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα ο αριθμός των συναντήσεων οικογενειακής συμβουλευτικής είναι και πάλι περιορισμένος. Για τον Ξενώνα Α΄ έχουμε **δεκαέξι (16)** συναντήσεις για **δύο (2)** οικογένειες και στον Ξενώνα Β΄ καμία καταγεγραμμένη περίπτωση. Οι προβληματικές που εντοπίστηκαν επαναλαμβάνονται και ισχύουν για αυτού του είδους τις συναντήσεις εξίσου. Η διαπίστωση αυτή καταδεικνύει την αναγκαιότητα να επανεξετάσουμε το ρόλο των επαγγελματιών και το εργασιακό τους περίγραμμα, το σχήμα των επαγγελματιών έναντι των ωφελούμενων, όπως επίσης και τα ζητήματα που προκύπτουν από το συγχυτικό χαρακτήρα του πλαισίου των Ξενώνων.

Για τις υποστηρικτικές συναντήσεις εφήβων:

Ο αριθμός των καταγεγραμμένων υποστηρικτικών συναντήσεων των εφήβων εμφανίζει ενδιαφέρον, καθώς αναδεικνύει προβληματικές ως προς την κοινή εννοιολόγηση και ως προς τη μεθοδο καταγραφής μεταξύ των Ξενώνων.

Πιο συγκεκριμένα, για τον Ξενώνα Α΄ είναι **τριάντα τρεις (33)** για **πέντε (5)** έφηβες, ενώ οι αντίστοιχες για τον Ξενώνα Β΄ είναι **εκατόν σαράντα πέντε (145)** για **πέντε (5)** εφήβους.

Η τεράστια απόκλιση στους αριθμούς, δεν είναι αποτέλεσμα διαφορετικού τρόπου παρέμβασης ή/και υιοθέτησης άλλων πρακτικών, δηλαδή ένας από τους δύο Ξενώνες να πραγματοποιεί υποστηρικτικές συναντήσεις και ο άλλος όχι. Καθίσταται σαφές από την καθημερινή καταγραφή στο έντυπο Λογοδοσίας, ότι και στις δύο δομές πραγματοποιούνται καθημερινά υποστηρικτικές συναντήσεις-παρεμβάσεις, προγραμματισμένες ή μη, ανάλογα με τις ανάγκες των εφήβων. Οι έκτακτες υποστηρικτικές παρεμβάσεις συνήθως αφορούν σε θέματα συμβίωσης εντός της στεγαστικής δομής, τήρηση των κανόνων και του καθημερινό προγράμματος των εφήβων και ως τέτοιες (έκτακτες) ορίζονται όλες οι συζητήσεις τέτοιου τύπου που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του Ξενώνα, ενώ οι προγραμματισμένες είναι κυρίως συναντήσεις με τα πρόσωπα αναφοράς που σχετίζονται με το ΠΨΚΠ και τη στοχοθεσία, εστιασμένες ομάδες με τη συμμετοχή του-ης έφηβου-ης, δράσεις αυτομόνησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων κ.ά. Να διευκρινίσουμε εδώ ότι οι θεματικές των συναντήσεων δεν προσδιορίζονται με βάση τον προγραμματισμό ή μη της συνάντησης, αλλά από τις ανάγκες του-ης εφήβου-ης. Η διάκριση που έχει προκύψει λοιπόν δεν φαίνεται να εξυπηρετεί μεθοδολογικά κάποιον ιδιαίτερο σκοπό, πέραν της αριθμητικής ταξινόμησης, και για αυτό το λόγο κρίνεται σημαντική η εστίαση στην ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των συναντήσεων-παρεμβάσεων και όχι μια στείρα ποσοτική καταμέτρηση. Θα ήταν εύλογο λοιπόν, να υποστηρίξουμε ότι το σύνολο των υποστηρικτικών συναντήσεων που πραγματοποιούνται είναι αρκετά μεγαλύτερο, ειδικά αν

λάβουμε υπόψη μας ότι αρκετές από τις καθημερινές συζητήσεις που γίνονται στο πλαίσιο του Ξενώνα δεν καταγράφονται.

Ακόμα, βλέπουμε ότι μεταξύ των επαγγελματιών των Ξενώνων υπάρχουν διαφοροποιήσεις και ως προς την κοινή εννοιολόγηση των “υποστηρικτικών συναντήσεων”. Στον Ξενώνα Α΄ οι συναντήσεις που καταγράφηκαν ήταν στο σύνολό τους προγραμματισμένες και δεν έλαβαν υπόψη τις καθημερινές ad hoc συζητήσεις. Τα ποσοτικά δεδομένα προέκυψαν από τον προγραμματισμό των καθημερινών ενεργειών (TeamUp) και από τις καταγραφές των συναντήσεων. Αντιθέτως, οι επαγγελματίες του Ξενώνα Β΄ έλαβαν υπόψη τις καταγραφές που αναφέρονται ως “υποστηρικτική συνάντηση” -“παρέμβαση” από το έντυπο της Λογοδοσίας, με αποτέλεσμα το πλήθος των αναφερόμενων περιπτώσεων είναι μεγαλύτερο κατά πολύ, αφού προσμετρώνται και οι έκτακτες, καθημερινές συζητήσεις.

Γενικότερα οι υποστηρικτικές συναντήσεις φαίνεται ότι αφορούσαν σε διάφορα θέματα που προέκυπταν από τις έφηβες και τους εφήβους κατά τη διαμονή τους στον Ξενώνα, αλλά και από ζητήματα που ήθελαν να θίξουν οι επαγγελματίες, όπως οι σχέσεις συμβίωσης με την υπόλοιπη κοινότητα, το μέτρο συνοδείας κατά τις εξόδους των εφήβων, την εκπαίδευση και σχολική συμμετοχή, τις φυγές και τη μη τήρηση του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας, τις μεταβάσεις στην οικογένεια ή σε άλλο πλαίσιο, τις συναντήσεις με εστιασμένες ομάδες για τη λειτουργία του ΠΨΚΠ, τη χρήση ουσιών και παρεμβάσεις για τη μετάβαση και τη μεταπαρακολούθηση.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι θεματικές που ανακύπτουν είναι κυρίως ζητήματα που απασχολούν τις ίδιες τις έφηβες και τους εφήβους και σχετίζονται άμεσα τόσο με την καθημερινή ζωή εντός του Ξενώνα, όσο και με το συνολικότερο πλάνο τους. Οι τριβές εντός του Ξενώνα και ζητήματα που αφορούν στη διαβίωσή τους και τις μεταξύ τους σχέσεις φαίνεται να έρχονται πιο συχνά από εκείνες, ενώ θέματα που προκύπτουν σχετικά με το ΠΨΚΠ αναδύονται πιο έντονα όταν πλησιάζει μια πιθανή μετάβαση, είτε στην οικογένεια-συγγενικό δίκτυο, είτε σε άλλο πλαίσιο. Ακόμα, σχετικά με ότι αφορά στο ΠΨΚΠ έρχεται προς συζήτηση κυρίως με πρωτοβουλία των επαγγελματιών και όχι των ίδιων των εφήβων. Αυτές-οι που εμπλέκονται ή/και διεκδικούν πιο άμεση εμπλοκή στο ΠΨΚΠ είναι κυρίως έφηβες-οι που πλησιάζουν στην ενηλικίωση. Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι έχει εντοπιστεί σημαντική εμπλοκή των εφήβων στο πλάνο τους και ανάληψη πρωτοβουλιών από αυτές-ους, όταν συμμετέχουν ενεργά στις εστιασμένες ομάδες με και έχουν τη δυνατότητα να εκφέρουν λόγο και να συνδιαμορφώσουν πάνω σε αυτό. Ακόμα, από την πλευρά των επαγγελματιών τίθενται κυρίως και ζητήματα που σχετίζονται με το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας του Ξενώνα και πιθανές παρεκλίσεις από αυτό, όπως η χρήση ουσιών και οι φυγές.

Θεωρείται κάπως αναμενόμενο να υπάρχουν περισσότερες έκτακτες υποστηρικτικές συναντήσεις, εφόσον λάβουμε υπόψη ότι καθημερινά μπορεί να ανακύπτουν εξελίξεις και αλλαγές που αφορούν στο πλάνο των ωφελούμενων, όσο και προβληματικές στις μεταξύ τους σχέσεις εντός των Ξενώνων. Ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι οι έκτακτες συναντήσεις πραγματοποιούνται κυρίως με πρωτοβουλία των επαγγελματιών. Αυτό προκύπτει αφενός γιατί οι επαγγελματίες έχουν πρώτες την πληροφορία για ότι αφορά το ΠΨΚΠ και την άμεση

διασύνδεση με φορείς και θεσμούς, οπότε και καλούνται να ενημερώσουν τις έφηβες. Αφετέρου, οι επαγγελματίες κρίνουν πότε είναι αναγκαίο να γίνει κάποια συζήτηση-παρέμβαση που σχετίζεται με συμπεριφορές επιθετικότητας, εντάσεις, παραβιάσεις κανόνων, θέματα υγείας και αυτοφροντίδας. Ζητήματα που έχουν να κάνουν με τις προσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων και θέματα που προκύπτουν από την προσπάθεια αυτονόμησης/αυτοδιαχείρισης της κοινότητας φαίνεται να έρχονται σχεδόν εξίσου και από τις δύο ομάδες (έφηβες-οι και επαγγελματίες).

Διερευνητικές συναντήσεις με το ευρύτερο οικογενειακό - υποστηρικτικό πλαίσιο

Ως τέτοιες ορίζονται οι συναντήσεις που πραγματοποιούνται με το οικογενειακό δίκτυο των εφήβων προκειμένου να αναδυθούν οι πόροι προς μετάβαση και υποστήριξη τους. Ο αριθμός των **διερευνητικών συναντήσεων** είναι **εννέα (9)** για τον Ξενώνα Α' και αφορά σε τέσσερις (4) έφηβες και **έξι (6)** για τον Ξενώνα Β' που αφορά σε τέσσερις (4) έφηβους.

Στο πλαίσιο της κοινοτικής ολοκληρωμένης παρέμβασης και της διενέργειας ψυχοκοινωνικής έρευνας πριν την ένταξη των εφήβων (βλ. σελ. 51), έχουν πραγματοποιηθεί πολύ περισσότερες συναντήσεις διερεύνησης στις οποίες συμμετέχουν από κοινού επαγγελματίες των Ξενώνων και του Κέντρου Ημέρας Εφήβων. Η διενέργεια της ψυχοκοινωνικής έρευνας ως διαδικασίας που προηγείται της ένταξης, συστηματοποιήθηκε κατά το τρέχον έτος αναφοράς, επομένως στην ποσοτική αποτίμηση των συναντήσεων διερεύνησης δεν περιλαμβάνονται αυτές οι συναντήσεις.

Άξονας 2 | Πολιτισμική Ενίσχυση - Εκπαίδευση - Προεπαγγελματική Κατάρτιση

Μαθησιακό Πρόγραμμα

Οι Ξενώνες Εφήβων υποστηρίζονται από δύο ειδικούς παιδαγωγούς με προσανατολισμό σε θεωρητικά και θετικά μαθήματα αντίστοιχα. Στο πρόγραμμα μαθησιακής ενίσχυσης των Ξενώνων συνεισφέρει και εκπαιδευτικός από το Κέντρο Ημέρας Εφήβων. Ο ρόλος των παιδαγωγών δεν περιορίζεται μόνο στη μαθησιακή υποστήριξη, αλλά ταυτόχρονα έχουν την ευθύνη για τη **μαθησιακή αξιολόγηση των φιλοξενούμενων εφήβων**, την **εκπαιδευτική στοχοθεσία**, την προετοιμασία για την **σχολική ένταξη**, την επικοινωνία με τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς, καθώς και με την **κατάρτιση του συνολικού προγράμματος πολιτισμικής ενίσχυσης** των εφήβων.

Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνονται **οι συναντήσεις μαθησιακής υποστήριξης που έχουν πραγματοποιηθεί και ο αριθμός εφήβων** που συμμετείχαν, ανά ξενώνα.

Πίνακας 27.1 Μαθησιακό πρόγραμμα Ξενώνα Α

Ξενώνας Α Μαθησιακό Πρόγραμμα			
ΑΑ	Είδος Συνάντησης	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	Ατομικές Συναντήσεις Μαθησιακής Υποστήριξης - ενίσχυσης	110	5
2	Παρεμβάσεις σε σχολεία, φροντιστήρια και φορείς εθελοντισμού	158	9
3	Προγράμματα προεπαγγελματικής κατάρτισης	1	1

*Ο αριθμός περιλαμβάνει παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε σχολεία της περιοχής του Αλίμου από τον Σεπτέμβριο του 2023 μέχρι και τον Ιούλιο του 2024. Οι παρεμβάσεις πραγματοποιήθηκαν είτε δια ζώσης είτε τηλεφωνικά και αφορούσαν θέματα που προέκυπταν στα σχολεία αναφορικά με τις έφηβες (απουσίες, πρόοδος, ενημερώσεις, μη συνεργασία με το πλαίσιο του σχολείου, ανατροφοδοτήσεις, ενημερώσεις για τις έφηβες κ.α.).

Πίνακας 27.2. Μαθησιακό πρόγραμμα Ξενώνας Β

Ξενώνας Β Μαθησιακό Πρόγραμμα			
ΑΑ	Είδος Συνάντησης	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Συμμετεχόντων
1	Συναντήσεις μαθησιακής υποστήριξης - ενίσχυσης	45	6
2	Παρεμβάσεις σε σχολεία, φροντιστήρια και φορείς εθελοντισμού	66	12

3	Προγράμματα προεπαγγελματικής κατάρτισης	0	0
---	--	---	---

Σύνολο, τέσσερις (4) έφηβες εγγράφηκαν και παρακολούθησαν φροντιστήρια, είτε ξένων γλωσσών, είτε μαθησιακής ενίσχυσης, ενώ κανένας έφηβος δεν παρακολούθησε κάποιο μάθημα σε φροντιστήριο. Ακόμα, φαίνεται ότι δεν έγινε κάποιο στοχευμένο πρόγραμμα προεπαγγελματικής κατάρτισης, παρόλο που πραγματοποιήθηκαν ατομικές συναντήσεις με τους εφήβους που είναι κοντά στην ενηλικίωση, όπου συζητήθηκαν ζητήματα εργασίας, επαγγελματικού προσανατολισμού και προεπαγγελματικής κατάρτισης.

Παρακάτω, αποτυπώνεται ο αριθμός των εφήβων ανάλογα με τη σχολική βαθμίδα και τον τύπο της εκπαίδευσης, ανά ξενώνα.

Πίνακας 28.1 Σχολική βαθμίδα Ξενώνας Α

Ξενώνας Α			
ΑΑ	Σχολική Βαθμίδα	Τύπος Εκπαίδευσης	Αριθμός Εφήβων
1	ΕΠΑΛ Αλίμου “Ευπαλίνειο”	Γενική Εκπαίδευση	1
2	1ο ΕΠΑΛ Ελληνικού	Γενική Εκπαίδευση	1
3	4ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	1
4	3ο Γυμνάσιο Αλίμου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	3

Πίνακας 28.2 Σχολική βαθμίδα Ξενώνας Β

Ξενώνας Β			
ΑΑ	Σχολική Βαθμίδα	Τύπος Εκπαίδευσης	Αριθμός Εφήβων
1	ΕΝΕΕΓΥΛ Αγίου Δημητρίου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Ειδικό	1
2	5ο Γυμνάσιο Αλίμου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	1
3	1ο ΕΠΑΛ Αγίου Δημητρίου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	1
4	ΕΠΑΛ Αλίμου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	1
5	ΕΠΑΣ Μαθητείας ΟΑΕΔ Καλαμακίου	Γενική Εκπαίδευση	2
6	4ο Γυμνάσιο Αλίμου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	1
7	Εσπερινό Αγ. Δημητρίου (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	Γενική Εκπαίδευση	3

Πολιτισμικό Πρόγραμμα Ξενώνων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται **οι πολιτισμικές δράσεις και τα εργαστήρια** που πραγματοποιήθηκαν στους χώρους των ξενώνων.

Πίνακας 29.1 Πολιτισμικό πρόγραμμα Ξενώνας Α

Ξενώνας Α - Πολιτισμικό Πρόγραμμα			
ΑΑ	Περιγραφή	Αριθμός συναντήσεων	Αριθμός Εφήβων
1	Εργαστήριο καλλιτεχνικών κατασκευών "Το Τρίτο Μάτι"	25	3

2	Health Club	4	3
3	Εργαστήριο μαγειρικής	2	4
4	Εργαστήριο καλλιτεχνικών κατασκευών για τα Χριστούγεννα	1	5
5	Εργαστήριο χειροποίητων κατασκευών	1	4

Πίνακας 29.2 Πολιτισμικό πρόγραμμα Ξενώνας Β

Ξενώνας Β - Πολιτισμικό Πρόγραμμα			
ΑΑ	Περιγραφή	Αριθμός Συναντήσεων	Αριθμός Εφήβων
1	Καλλιτεχνικά εργαστήρια	2	3
2	Εργαστήριο ζαχαροπλαστικής	3	1
3	Εξωτερικό αθλητικό πρόγραμμα	Προπονήσεις σε εβδομαδιαία βάση	4

Εξωτερικές Δράσεις - Εκδρομές - Διακοπές

Το αναφερόμενο διάστημα πραγματοποιήθηκαν **βόλτες, εκδρομές και εξωτερικές δράσεις και από τους δύο Ξενώνες**. Επίσης, το μήνα Αύγουστο προγραμματίστηκαν οι διακοπές για τους εφήβους και τις έφηβες στη Αίγινα, ενώ παράλληλα έγιναν μονοήμερες εκδρομές στο Αγκίστρι και Σούνιο. Για τον Ξενώνα Α καθόλη την αναφερόμενη περίοδο πραγματοποιήθηκαν **87** εξωτερικές δράσεις και **25** για τον Ξενώνα Β. Η σημαντική διαφορά που προκύπτει οφείλεται κυρίως στο ότι

στον Ξενώνα Β παρατηρήθηκε πως οι ίδιοι οι έφηβοι δεν ανέλαβαν να οργανώσουν δράσεις και δεν είχαν ιδιαίτερη εμπλοκή σε όσες προγραμματιζόταν, ενώ καθοριστικό ήταν και το ότι αρκετές από τις δράσεις ακυρωνόταν λόγω ζητημάτων που προέκυπταν εντός της δομής και που αφορούσαν στην ομαλή λειτουργία της.

Οι δράσεις του Ξενώνα Α αφορούσαν βόλτες στην περιοχή του Αλίμου και την παραλία, παρακολούθηση κινηματογραφικών ταινιών, δείπνο σε ασιατικό εστιατόριο (η δράση οργανώθηκε από έφηβη με καταγωγή από τις Φιλιππίνες, η οποία ήθελε να μοιραστεί στοιχεία πολιτισμού από τη χώρα καταγωγής της με τις υπόλοιπες φιλοξενούμενες), δείπνο για τα γενέθλια εφήβων, επίσκεψη και συμμετοχή σε δράση που οργανώθηκε από κοινού με το Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο της Βουλιαγμένης, συμμετοχή στο Μαραθώνιο, πικ-νικ στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, παρακολούθηση συναυλίας και bowling.

Σχετικά με τον Ξενώνα Β φαίνεται ότι οι δράσεις ήταν παρόμοιες, καθώς έχουμε ομαδικές βόλτες στην περιοχή του Αλίμου, του Φλοίσβου και στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, βόλτα σε πισίνα και παρακολούθηση ταινιών στον κινηματογράφο.

Άξονας 3 | Κοινωνική Ολοκληρωμένη Παρέμβαση

Συμβουλευτική υγείας

Οι Ξενώνες Εφήβων υποστηρίζονται από Επισκέπτρια Υγείας, η οποία είναι υπεύθυνη για (α) την παρακολούθηση της λήψης και των αλλαγών στη φαρμακευτική αγωγή των εφήβων, (β) στην πρόσβαση των εφήβων σε υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας, (γ) στην υποστήριξη σε έκτακτες περιπτώσεις νοσηλείας, (δ) στην τήρηση και παρακολούθηση του ιατρικού αρχείου των εφήβων και (ε) σε συνεργασία με την Επισκέπτρια Υγείας του Κέντρου Ημέρας στη διοργάνωση προγραμμάτων και δράσεων αγωγής υγείας.

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και προαγωγής της υγείας των εφήβων κατά το διάστημα αναφοράς πραγματοποιήθηκαν τα εξής (ατομικά και ομαδικά) προγράμματα αγωγής υγείας:

Έφηβες: “Μεγαλώνοντας αλλάζω, τι μου συμβαίνει”;, “Love, Sex and Consent” (σεξουαλική αγωγή), “Προσέχω την υγιεινή μου”, “Η περίοδος μου”, “Αντισύλληψη”, “Διατροφή και ύπνος”.

Έφηβοι: “Μεγαλώνοντας αλλάζω, τι μου συμβαίνει”;, “Be a health champion” (Διατροφή), “Διατροφή και ύπνος”.

Συνολικά οι παρεμβάσεις που αφορούσαν σε ιατρικά ζητήματα καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 31. Ιατρικού χαρακτήρα παρεμβάσεις

ΑΑ	Κατηγορία	Ξενώνας Α	Ξενώνας Β
1	Προγραμματισμένα Ιατρικά Ραντεβού	124	92
2	Νοσηλείες	6	2
3	Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας	0	0
4	Ατομικές συναντήσεις συμβουλευτικής υγείας	καθημερινές παρεμβάσεις ad hoc	καθημερινές παρεμβάσεις ad hoc

Οι έφηβοι και οι έφηβες υποστηρίχθηκαν, εξωτερικά, από τις παρακάτω **ιατρικές ειδικότητες**:

Παθολόγος, Γυναικολόγος, ΩΡΛ, Παιδίατρος, Δερματολόγος, Ορθοπαιδικός, Χειρουργός, Οφθαλμίατρος, Ακτινολόγος, Παιδοψυχίατρος, Ενδοκρινολόγος, Πνευμονολόγος, Νευρολόγος, Καρδιολόγος.

Η τοποθεσία των ιατρικών ραντεβού αφορά στα παρακάτω ιατρεία (δημόσια και ιδιωτικά):

ΙΚΑ Αλίμου, ΙΚΑ Ν.Κόσμου, ΙΚΑ Δάφνης, ΙΚΑ Γλυφάδας, ΙΚΑ Καλλιθέας, ΙΚΑ Ν.Σμύρνης, Κερατσίνι, Παλαιό Φάληρο, Αμπελόκηποι.

Ατομικές συναντήσεις εφηβιατρικής συμβουλευτικής

Οι ατομικές συναντήσεις εφηβιατρικής συμβουλευτικής πραγματοποιούνται από τις επισκέπτριες υγείας και σχετίζονται με καθημερινά ζητήματα υγείας και αυτοφροντίδας που αφορούν τις έφηβες και τους εφήβους.

Παρότι δεν αποτυπώνονται ποσοτικά, το πλήθος των παρεμβάσεων προκύπτει από το αρχείο λογοδοσίας και αφορά στις παρακάτω θεματικές:

1. Διατήρηση υγείας στο σχολικό πλαίσιο
2. Σεξουαλική αγωγή-χρήση προφυλακτικού
3. Ιός Ηρν και εμβολιασμός
4. Ιός φυματίωσης και εξέταση Mantoux
5. Υγιεινή των δοντιών

6. Ατομική υγιεινή
7. Εφηβεία και ορμόνες
8. Γιατί πρέπει να πίνω νερό
9. Υγεία & ύπνος
10. Διατροφή
11. Σεβασμός στη διαφορετικότητα
12. Διαχείριση τραυμάτων
13. Πρώτες βοήθειες
14. Ιός COVID-19
15. Συμμόρφωση στη φαρμακευτική αγωγή
16. Υγεία & πρόληψη

Ιατρικά Ραντεβού

Τα ιατρικά ραντεβού αφορούν κυρίως τους/τις έφηβους/ες, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις και το οικογενειακό πλαίσιο. Αυτά δεν σχετίζονται μόνο με ασθένειες, αλλά και με προληπτικούς ελέγχους. Τα περισσότερα πραγματοποιούνται με συνοδεία της επισκέπτριας υγείας ή των επαγγελματιών βάρδιας, ενώ όταν κρίνεται αναγκαίο εμπλέκονται και άτομα του συγγενικού δικτύου των εφήβων.

Στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται προσπάθεια να εξυπηρετούνται τα ραντεβού από δημόσιες δομές του ΕΣΥ (ΙΚΑ, νοσοκομεία κ.λπ.), αλλά υπάρχουν και συνεργασίες με ιδιώτες ιατρούς (οδοντίατρος, ΩΡΛ). Στους πίνακες παραπάνω αποτυπώνονται αριθμητικά τα ιατρικά ραντεβού και για τους δύο Ξενώνες, οι πιο συχνές ιατρικές ειδικότητες και οι δομές υγείας.

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα, για τον Ξενώνα Α' η ειδικότητα με τα περισσότερα ραντεβού είναι ο ΩΡΛ. Ο οφθαλμίατρος, ο οδοντίατρος και ο παθολόγος αφορούσαν κυρίως στα πλαίσια προληπτικού ελέγχου, ενώ ο παιδίατρος της εμβολιαστικής κάλυψης των εφήβων. Για τον Ξενώνα Β' μπορούμε να δούμε ότι πιο συχνά πραγματοποιούνται ραντεβού με παιδίατρο και οδοντίατρο.

Ένα ζήτημα που ανακύπτει αναφορικά με τα ιατρικά ραντεβού και τις εξετάσεις είναι η συχνή ακύρωση τους από τους/τις έφηβες. Έχει παρατηρηθεί ότι οι έφηβοι εκφράζουν μια γενικευμένη άρνηση να πραγματοποιήσουν τα ραντεβού, ακόμα και όταν συντρέχει σημαντικός λόγος υγείας. Αυτή η άρνηση συχνά μπορεί να σχετίζεται με αισθήματα άγχους και φόβου. Μερικοί παράγοντες ακύρωσης ή αναβολής τους σχετίζονται με ασθένεια του έφηβου, με άρνησή του να μεταβεί στο ιατρείο με τα ΜΜΜ, με κάποια άλλη υποχρέωση του έφηβου που προτεραιοποιείται, με την απουσία του από τον Ξενώνα (περιπτώσεις φυγής) και σε λίγες περιπτώσεις λόγω ασθένειας του/τις επαγγελματία-συνοδού.

Νομική υποστήριξη

Στο πλαίσιο των διαδικασιών συνηγορίας οι έφηβες έχουν το δικαίωμα για νομική προστασία και υποστήριξη, όπου κρίνεται αναγκαίο. Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνονται αριθμητικά οι νομικές υποθέσεις και για τους δύο Ξενώνες στο υπό εξέταση έτος. Οι υποθέσεις για τον **Ξενώνα Α** αφορούν στην έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων, πορεία ποινικών εκκρεμοτήτων, ενημέρωση από εισαγγελικές αρχές για την πορεία των κοινωνικών φακέλων, συμβουλευτική σχετικά με το καθεστώς επιτρόπου και τις ποινικές του ευθύνες, την προετοιμασία για μαρτυρική κατάθεση στα πλαίσια προκαταρκτικής εξέτασης, καθώς και την έναρξη σταδίου μεταπαρακολούθησης. Στον **Ξενώνα Β**, συναντούμε ζητήματα που αφορούν στην προετοιμασία ποινικού δικαστηρίου, ενημέρωση από εισαγγελικές αρχές για πορεία κοινωνικών φακέλων, στην πορεία ποινικών εκκρεμοτήτων, στη μεταρρύθμιση δικαστικής απόφασης επιμέλειας, σε ζητήματα οικογενειακού δικαίου (επιτροπεία, αναδοχή), στη διερεύνηση της διαδικασίας περί συγγενικής αναδοχής, σε εξωδικαστική επίλυση αναγνώρισης οφειλής, στην υποβολή μηνυτήριας αναφοράς εφήβου σε βάρος άλλου εφήβου, και στην έναρξη σταδίου μεταπαρακολούθησης.

Παράλληλα, για το τρέχον έτος νομικά υποστηρίχθηκαν επαγγελματίες και των δύο Ξενώνων. Η φύση των υποθέσεων αφορά στη συμβουλευτική περί των καταθέσεων επαγγελματιών σε ΑΤ και εν γένει προανακριτικές αρχές-ζητήματα επαγγελματικού απορρήτου, γενικά ζητήματα περί προστασίας προσωπικών δεδομένων (GDPR), στην ενημέρωση από Εισαγγελικές αρχές για πορεία κοινωνικών φακέλων και συνεργασία στην ψυχοκοινωνική έρευνα για νέες εντάξεις, στο θεσμικό πλαίσιο κατανάλωσης αλκοόλ από ανήλικο σε κατάσταση υγειονομικού ενδιαφέροντος, στην ενημέρωση για το αδίκημα της εκδικητικής πορνογραφίας και τη δίωξή του. Επιπλέον, συζητήθηκαν θέματα που σχετίζονται με τη συμβουλευτική σε ζητήματα γενετήσιας ελευθερίας και τα σχετικά αδικήματα, συμβουλευτική για καταγγελία σε βάρος έφηβης περί φθοράς, ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας-θεσμοί αποκαταστατικής δικαιοσύνης, τη συναίνεση σε ιατρικές πράξεις ζητήματα οικογενειακού δικαίου (κακή άσκηση γονικής μέριμνας, θεσμός επιτροπείας- εποπτικό συμβούλιο, αναδοχή), συμβουλευτική για καταγγελία σε βάρος έφηβου και την πορεία ποινικών εκκρεμοτήτων (μηνυτής/μηνυόμενος –εργαζόμενος).

Πίνακας 32.1 Ενέργειες Νομικής Υποστήριξης Ξενώνας Α

Ξενώνας Α	
Ζητήματα που αφορούν τη νομική υποστήριξη	Αριθμός εφήβων που υποστηρίχθηκαν
Σεπτέμβριος 2023-Δεκέμβριος 2023	2
Ιανουάριος 2024-Αύγουστος 2024	4

Ξενώνας Α	
Αριθμός επαγγελματιών που υποστηρίχθηκαν (Σεπτέμβριος 2023-Αύγουστος 2024)	8

Πίνακας 32.2 Ενέργειες Νομικής Υποστήριξης Ξενώνας Β

Ξενώνας Β	
Ζητήματα που αφορούν τη νομική υποστήριξη	Αριθμός εφήβων που υποστηρίχθηκαν
Σεπτέμβριος 2023-Δεκέμβριος 2023	4
Ιανουάριος 2024-Αύγουστος 2024	5

Ξενώνας Β	
Αριθμός επαγγελματιών που υποστηρίχθηκαν (Αύγουστος 2022-Ιούνιος 2023)	5

Από τον απολογισμό του έτους προκύπτουν κάποιες σκέψεις αναφορικά με τη διαχείριση των νομικών υποθέσεων. Αρχικά, προτείνεται να υπάρχει καταγραφή των υποθέσεων, ώστε να αποτυπώνεται το πως αντιμετωπίζεται κάθε περίπτωση. Ακόμα, έχει παρατηρηθεί ότι πολλές φορές, δεν υπάρχει η συνολική πληροφορία (ή μπορεί να προκύπτει μετέπειτα) αναφορικά με τις περιπτώσεις, με συνέπεια να μην γνωρίζει η νομική συνεργάτιδα εγκαίρως κάποια σημαντικά σημεία της υπόθεσης. Παρατηρούνται επίσης, ζητήματα οργάνωσης πριν από προγραμματισμένα δικαστήρια που μπορεί να δημιουργούν καθυστερήσεις, χαρακτηριστικά αναφέρονται το πότε συναντάμε τον/την έφηβο/ο, πότε ενημερώνουμε την ομάδα και πότε συζητείται το θέμα στην πολυκλαδική ομάδα. Για την καλύτερη οργάνωση των διαδικασιών κρίνεται αναγκαία η εμπλοκή του προσώπου αναφοράς. Τέλος, φαίνεται να υπάρχει ανάγκη για καταγραφή αναφορικά με τις εισαγγελικές διατάξεις, προς άμεση ενημέρωση των επαγγελματιών.

Στοχοθεσία για τη μετάβαση των εφήβων σε πλαίσιο οικογενειακής ή εξω-οικογενειακής φροντίδας - Μεταπαρακολούθηση

Οι Ξενώνες Εφήβων αποτελούν μεταβατικές δομές βραχείας φιλοξενίας και για αυτό το λόγο κρίνεται πολύ σημαντική η άμεση στοχοθεσία, οι απαραίτητες ενέργειες και η προετοιμασία των

εφήβων για τα επόμενα στάδια φροντίδας. Συγκεκριμένα, η στοχοθεσία μετάβασης μπορεί να περιλαμβάνει (α) την επιστροφή των εφήβων στην οικογένεια, όταν αυτό κρίνεται εφικτό, (β) τη μετάβαση σε εναλλακτικά πλαίσια μη ιδρυματικής φροντίδας (όπως η αναδοχή), ή (γ) η μετάβαση σε άλλη στεγαστική δομή καταλληλότερης τυπολογίας. Σε κάθε περίπτωση, **προβλέπεται από το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης η μεταπαρακολούθηση και η συνέχεια στην υποστήριξη για τους εφήβους-ες και τις οικογένειές τους.**

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η στοχοθεσία μετάβασης για τους φιλοξενούμενους εφήβους-ες, για τα έτη αναφοράς, ανά ξενώνα.

Πίνακας 33. Στοχοθεσία Μετάβασης

Στοχοθεσία Μετάβασης 2023 - 2024			
ΑΑ	Κατηγορία	Ξενώνας Α	Ξενώνας Β
1	Επιστροφή στο οικογενειακό περιβάλλον	5	6
2	Ένταξη σε ανάδοχη οικογένεια	-	-
3	Ένταξη σε άλλη Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης	-	1
4	Ένταξη σε δομή προνοιακού τύπου	-	-
5	Ένταξη σε δομή Μονάδα Ασυνοδευτων Ανηλίκων	-	-
6	Προετοιμασία για ημιαυτόνομη ή αυτόνομη διαβίωση λόγω ενηλικίωσης	4	4

Από τον Ιανουάριο του 2020 έως σήμερα:

1. Στον Ξενώνα Α' έχουν ενταχθεί και υποστηριχθεί είκοσι (20) έφηβες 12 - 17 ετών εκ των οποίων οι οκτώ (8) έχουν επιστρέψει στο οικογενειακό τους περιβάλλον, οι τρεις (3) έχουν παραπεμφθεί σε άλλες στεγαστικές δομές καταλληλότερης τυπολογίας, οι τέσσερις (4) έχουν αποχωρήσει κατόπιν ενηλικίωσης, επιστρέφοντας επίσης σε πλαίσιο οικογενειακού ή ευρύτερου υποστηρικτικού περιβάλλοντος, οι πέντε (5) έφηβες φιλοξενούνται στον Ξενώνα Α' επί του παρόντος εκ των οποίων οι δύο (2) αναμένεται να επανέλθουν στο οικογενειακό περιβάλλον, ενώ για τις άλλες τρεις (3) διερευνάται το ευρύτερο οικογενειακό - υποστηρικτικό δίκτυο, αλλά και μονάδες φιλοξενίας ενηλίκων στην περίπτωση που δεν δύνανται να υποστηριχθούν από τους οικείους τους.
2. Στον Ξενώνα Β' έχουν ενταχθεί και υποστηριχθεί είκοσι οκτώ (28) έφηβοι 12-17 ετών εκ των οποίων οι δώδεκα (12) έχουν επιστρέψει στο οικογενειακό τους περιβάλλον, οι έξι (6) έχουν μεταβεί σε άλλες στεγαστικές δομές καταλληλότερης τυπολογίας, οι τέσσερις (4) έχουν αποχωρήσει κατόπιν ενηλικίωσης εκ των οποίων οι τρεις (3) υποστηρίζονται από το οικογενειακό - φιλικό περιβάλλον και ο ένας (1) έχει μεταβεί σε δομή ΑμεΑ ενηλίκων στην επαρχία για την κατάλληλη πλαισίωσή του, έξι (6) έφηβοι φιλοξενούνται στον Ξενώνα

Β' επί του παρόντος εκ των οποίων οι τέσσερις (4) αναμένεται άμεσα να επανέλθουν στο οικογενειακό περιβάλλον, ενώ για τους δύο (2) διερευνάται το ευρύτερο οικογενειακό - υποστηρικτικό δίκτυο.

Κατά το διάστημα αναφοράς έχουν πραγματοποιηθεί πέντε τεκμηριωμένες αντιρρήσεις στην αρμόδια Επιτροπή Διαχείρισης Μεταβάσεων ψυχικά ασθενών σε ΜΨΑ, για εφήβους-ες που αφενός κρίθηκε καταλληλότερη η κοινοτική υποστήριξη από την απομάκρυνση από το οικογενειακό περιβάλλον και αφετέρου κρίθηκε ότι μπορούν να υποστηριχθούν καταλληλότερα από άλλες στεγαστικές μονάδες (άλλες ΜΨΑ, μονάδες πρόνοιας). Στην τρέχουσα χρονική περίοδο αναμένεται να ενταχθούν στους Ξενώνες τρεις (3) έφηβοι-ες (μία έφηβη και δύο έφηβοι).

Κατά την τρέχουσα περίοδο βρίσκονται σε πορεία μεταπαρακολούθησης 6 περιπτώσεις του Ξενώνα Α' (έφηβες και νεαρές ενήλικες) και 8 περιπτώσεις του Ξενώνα Β' (έφηβοι και νεαροί ενήλικες).

Οι ενέργειες μεταπαρακολούθησης κοινοποιούνται στις αρμόδιες τοπικές υπηρεσίες (κοινωνική υπηρεσία, σχολείο κ.ο.κ.) για τη διασφάλιση της συνέχειας της φροντίδας και περιλαμβάνουν:

- Την υποστήριξη των εφήβων μέσω ατομικών συναντήσεων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.
- Την υποστήριξη των εφήβων σε σχολικό και μαθησιακό επίπεδο.
- Την υποστήριξη του συνόλου της οικογένειας των εφήβων σε πρακτικά ζητήματα (θέματα εργασίας, νομικά, υγείας).
- Την υποστήριξη της οικογένειας, μέσω συναντήσεων συμβουλευτικής.
- Κατ'οίκον επισκέψεις.
- Τη συμμετοχή των εφήβων στα πολιτισμικά εργαστήρια ψυχοκοινωνικής υποστήριξης του Κέντρου Ημέρας.
- Τακτικές ενημερώσεις προς τις αρμόδιες αρχές (Εισαγγελία Ανηλίκων, Κοινωνικές Υπηρεσίες ΟΤΑ).

Άξονας 4 | Αυτοδιαχείριση - Συνηγορία - Αυτοεκπροσώπηση

Δράσεις αυτονομίας εφήβων (ΔΑΕ)

Οι ΔΑΕ αφορούν σε ένα ειδικό πιλοτικό πρόγραμμα για την αυτονομία των εφήβων που φιλοξενούνται στους Ξενώνες του Προγράμματος, μέσα από δύο άξονες:

1. Την **καταγραφή της παρατήρησης**.
2. Την **καταγραφή της παρέμβασης** (καλών πρακτικών) για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και γνώσεων αυτονομίας.

Η καταγραφή της παρατήρησης πραγματοποιείται για κάθε έφηβο-η που φιλοξενείται στον Ξενώνα από το αρμόδιο πρόσωπο αναφοράς φροντίδας (επαγγελματίας βάρδιας), ενώ η καταγραφή της παρέμβασης από κάθε επαγγελματία που σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις. Το πρόγραμμα των δράσεων αυτονομίας υλοποιείται με μεγαλύτερη εντατικότητα σε εφήβους-ες που πλησιάζουν την ενηλικίωση.

Ο άξονας παρατήρησης περιλαμβάνει δεξιότητες και γνώσεις απαραίτητες για την αυτόνομη ζωή, οι οποίες κατανέμονται σε κατηγορίες, όπως: τεχνολογία, αυτοφροντίδα, μετακίνηση κλπ.

Παρακάτω παρουσιάζονται, ενδεικτικά, ορισμένες δεξιότητες και γνώσεις:

Πίνακας 33. Πίνακας Δεξιοτήτων Αυτονομίας

Αναλογική ώρα	Χρήση ΜΜΜ (εύρεση διαδρομής, έκδοση εισιτηρίου κλπ.)	Μαγείρεμα (απλές συνταγές) και συνδρομή στην προετοιμασία γευμάτων	Άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού
Ηλεκτρονικές αγορές	Φροντίδα φυτών (πότισμα, μεταφύτευση, βασικές γνώσεις)	Ανάληψη ευθύνης για οργάνωση συλλογικού προγράμματος (οργάνωση εξωτερικής δραστηριότητας)	Μηνιαίος προϋπολογισμός εσόδων/εξόδων
Αγορές από sm, λαϊκή κλπ. -καταγραφή αναγκών και λίστα αγορών με διαθέσιμο budget	Φροντίδα σώματος	Βασικές έννοιες και λειτουργίες ΑΦΜ + ΑΜΚΑ	Καταγραφή αναγκών και αποταμίευση για την κάλυψή τους
Δημιουργία λογαριασμού email	Αναζήτηση πληροφορίας από έγκυρες πηγές	Ιατρικά Ραντεβού Νοσοκομεία Κέντρα Υγείας ΕΚΑΒ	Αναζήτηση οικίας προς ενοικίαση
Χρήση κινητού τηλεφώνου	Επεξεργασία κειμένου, λογιστικών φύλλων	Οργάνωση και καθαριότητα χώρου καθημερινές εργασίες	Προγραμματισμός ιατρικών εξετάσεων

		σπιτιού	
Χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή	Οργάνωση χρόνου και διαμόρφωση καθημερινού και εβδομαδιαίου προγράμματος	Τρόποι εύρεσης εργασίας	Εξοπλισμός ενοικιαζόμενης οικίας
Χρήση πλοηγού για την αναζήτηση μιας διαδρομής	Χρήση πλυντηρίου	Φροντίδα προσωπικού χώρου	Εξόφληση πάγιων λογαριασμών

Στο πλαίσιο των Δράσεων Αυτονόμησης γίνεται προσπάθεια κάποιες από τις καθημερινές λειτουργίες των Ξενώνων να περνούν υπό τη διαχείριση των εφήβων (περιγράφεται αναλυτικά το πιλοτικό πρόγραμμα και το σκεπτικό του προγράμματος Μετασχηματισμού των Ξενώνων σε Κοινότητα Αυτοδιαχείρισης πιο κάτω). Έχουν προκύψει ομάδες όπως αυτή της καθαριότητας των κοινόχρηστων χώρων και εποπτείας των δωματίων, η ομάδα κουζίνας, όπου οι έφηβοι/ες προτρέπονται να βοηθούν στην προετοιμασία των γευμάτων και στην φροντίδα και καθαριότητας του χώρου και η ομάδα εξωτερικών δράσεων, που αναλαμβάνει να βρει και να προγραμματίσει εξωτερικές δράσεις με ψυχαγωγικό και πολιτισμικό χαρακτήρα. Στις ομάδες οι έφηβοι/οι συμμετέχουν με σχετική ευκολία, αλλά χρειάζονται συνεχώς παρότρυνση από τους επαγγελματίες για να είναι τυπικοί ως προς τις υποχρεώσεις.

Ταυτόχρονα, κάθε έφηβος/η καλείται να εκπαιδευτεί σε διάφορες δεξιότητες, κυρίως όπου εντοπίζονται κενά, ακολουθώντας το εξατομικευμένο πλάνο, που σχεδιάζεται από την εστιασμένη ομάδα με τη συνεργασία τόσο του εφήβου, όσο και άλλων επαγγελματιών (όταν κρίνεται αναγκαίο).

Με βάση τα παραπάνω φαίνεται πως η πλειοψηφία των εφήβων -ανεξαρτήτως φύλου- έχει ελλείμματα ως προς την καθαριότητα -φροντίδα προσωπικής υγιεινής και φροντίδα του χώρου τους. Ακόμα και στις περιπτώσεις που μπορεί να κατέχουν τη δεξιότητα δεν καταφέρνουν να είναι τυπικοί-ές και συνήθως χρειάζονται αρκετές προσπάθειες κινητοποίησης, όπως επίσης και τη βοήθεια των επαγγελματιών. Δυσκολίες εντοπίζονται και στην καθημερινή αφύπνιση για να το σχολείο, όπου χρειάζεται διαρκώς παρέμβαση επαγγελματία, στη συνέπεια της λήψης ΦΑ καθώς και στον προγραμματισμό ιατρικών ραντεβού. Γενικότερα εντοπίζεται έλλειμμα στη διατήρηση ενός προγράμματος, καθημερινού ή/και εβδομαδιαίου.

Η χρήση πλοηγού για την αναζήτηση διαδρομών, η χρήση των ΜΜΜ, η χρήση Υ/Η και η εξοικείωση με εφαρμογές φαίνεται να είναι από τις δεξιότητες που συνήθως οι έφηβοι-ες κατέχουν ήδη ή εξοικειώνονται με μεγαλύτερη ευκολία.

Ομάδα Κοινότητας Εφήβων

Η Ομάδα Κοινότητας Εφήβων αποτελεί την τακτική εβδομαδιαία συνάντηση των μελών της κοινότητας, στην οποία συμμετέχουν οι έφηβοι/ες και οι επαγγελματίες των Ξενώνων. Στόχος είναι να υπάρχει ένας κοινός τόπος, όπου ωφελοούμενοι/ες και επαγγελματίες μπορούν να

συζητήσουν ελεύθερα αναφορικά με ζητήματα της κοινότητας, να εκθέσουν προβληματισμούς, να σχεδιάσουν δράσεις και να επεξεργαστούν θέματα και προβλήματα που αφορούν σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, καθώς και ζητήματα που σχετίζονται με την καθημερινή συμβίωση στον Ξενώνα.

Μέσω της τακτικής αυτής ομάδας οι έφηβες/οι έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες, να μάθουν την αξία της κοινότητας και της συνεργασίας με γνώμονα το συλλογικό συμφέρον καθώς και να αναλάβουν οργανωτικούς ρόλους. Αναφορικά με αυτούς παροτρύνονται να συντονίζουν τις συζητήσεις και να αναλαμβάνουν την τήρηση των πρακτικών. Στόχος είναι να κατανοήσουν πως διεξάγεται μια συζήτηση με πολλά μέλη, να προσπαθήσουν να εκφράσουν τις απόψεις τους σε δημόσιο διάλογο με δημοκρατικές διαδικασίες και να εξασκήσουν δεξιότητες που σχετίζονται με την κριτική σκέψη.

Από την παρατήρηση φαίνεται ότι στον Ξενώνα Α οι έφηβες αναλαμβάνουν εκ περιτροπής τον συντονισμό των ομάδων με κάποια ευκολία, ενώ στην καταγραφή και τήρηση των πρακτικών εντοπίζεται μεγαλύτερη δυσκολία, τόσο από πλευράς ανάληψης του ρόλου, όσο και σε επίπεδο καταγραφής της συζήτησης (ανάπτυξη γραπτού λόγου). Αυτό έχει φέρει ως αποτέλεσμα μια συγκεκριμένη έφηβη να έχει αναλάβει ρόλο αυτό. Στον Ξενώνα Β αντιστοίχως ο ρόλος του συντονιστή μοιράζεται μεταξύ των εφήβων, μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις δύο έφηβοι κάνουν από κοινού συντονισμό. Αναφορικά με τα πρακτικά φαίνεται να υπάρχει εξίσου δυσκολία, καθώς παρατηρείται ότι οι έφηβοι συμπληρώνουν αποσπασματικά κάποιες πληροφορίες της συζήτησης και δεν καταφέρνουν να αποτυπώσουν το μεγαλύτερο μέρος της. Πολλές φορές οι επαγγελματίες επιμελούνται τα πρακτικά και να συμπληρώνουν ότι κρίνεται αναγκαίο για να μην χαθεί κάποια πληροφορία, διατηρώντας ενημερωμένο το αρχείο των πρακτικών.

Εύκολα κανείς συμπεραίνει ότι και στους δύο ξενώνες η τήρηση των πρακτικών δυσκολεύει τους/τις εφήβους/ες, κάτι το οποίο μπορεί να συσχετιστεί με τις μαθησιακές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι περισσότεροι/ες. Παρόλα αυτά, φαίνεται να αντιλαμβάνονται τη σημασία των πρακτικών και του ρόλου, καθώς ανατρέχουν σ' αυτά συχνά όταν θέλουν να επιβεβαιώσουν αποφάσεις της ομάδας και προβαίνουν στην ανανέωση του απαραίτητου υλικού για την τήρησή τους.

Παράλληλα, προβλέπεται η πρώτη γνωριμία των εφήβων που είναι νέες εντάξεις στους Ξενώνες να γίνεται μέσα από την Ομάδα Κοινότητας, δίνοντας τη δυνατότητα στο νέο μέλος να γνωριστεί με τα υπόλοιπα μέλη (ενοίκους και επαγγελματίες), να ενημερωθεί για τις καθημερινές λειτουργίες του Ξενώνα και να καλλιεργηθεί το αίσθημα του ανήκειν εντός της κοινότητας. Παράλληλα, οι έφηβοι/ες προτείνουν προπαρασκευαστικές δράσεις για να καλοσωρίσουν το νέο μέλος, όπως για παράδειγμα περιήγηση στη γειτονιά, ενημέρωση για τα ΜΜΜ, τα απαραίτητα καθημερινά καταστήματα (σούπερ μάρκετ, καφέ κλπ.).

Συνοπτικά τα θέματα που έρχονται προς συζήτηση στις ομάδες κοινότητας παρουσιάζουν διαφοροποίηση ανάλογα με το αν τίθενται από τους εφήβους ή τους επαγγελματίες.

Αυτά που φέρνουν οι έφηβοι αφορούν στα παρακάτω:

- Ζητήματα καθημερινής συμβίωσης εντός των Ξενώνων (βία και εντάσεις)
- Διαχειριστικά θέματα που αφορούν τις λειτουργίες των Ξενώνων (φθορές, επισκευή ή αντικατάσταση, ελλείψεις κλπ.)

- Αγορές (προσωπικά αντικείμενα και αντικείμενα που είναι για συλλογική χρήση)
- Προτάσεις για εξωτερικές δράσεις ψυχαγωγίας
- Κανόνες και όρια εντός της ομάδας (π.χ. αν δεν συμμετέχει κάποιος στην ομάδα κοινότητας, δεν μπορεί να συμμετάσχει στην εξωτερική δράση)
- Ρόλοι εντός της κοινότητας (ομάδες αυτοδιαχείρισης)
- Λοιποί προβληματισμοί, συλλογικές ή ατομικές διεκδικήσεις για πραγματοποίηση αλλαγών στο πρόγραμμα ή συζητήσεις περί των κανόνων λειτουργίας των στεγαστικών δομών

Οι επαγγελματίες αναφέρονται κυρίως σε ζητήματα που σχετίζονται με:

- Ζητήματα συνύπαρξης μεταξύ των δύο Ξενώνων
- Ζητήματα καθημερινής συμβίωσης μεταξύ των εφήβων (βία και εντάσεις)
- Τις λειτουργίες των ομάδων αυτοδιαχείρισης και κυρίως της καθαριότητας των χώρων
- Το κάπνισμα και τη χρήση ουσιών
- Ζητήματα ασφάλειας των εφήβων
- Ωράριο εξόδων βόλτας
- Αξιοποίηση των οικονομικών πόρων
- Διαχείριση rocket money
- Καθημερινό πρόγραμμα εντός των Ξενώνων
- Ζητήματα συμπεριφοράς και τήρησης των όρων του συμβολαίου διαμονής
- Εκπαίδευση/σχολική φοίτηση
- Ενθάρρυνση συμμετοχής στα πολιτισμικά εργαστήρια του Κέντρου Ημέρας και σε εξωτερικά προγράμματα δραστηριοτήτων
- Ενημέρωση για ιατρικά θέματα
- Ενημέρωση για υποχρεώσεις και δικαιώματα
- Συζητήσεις για εντάξεις και αποχωρήσεις
- Ζητήματα φθορών/επισκευών εντός των Ξενώνων
- Απολογισμός των ομάδων αυτοδιαχείρισης και ενημέρωση της κοινότητας
- Προγραμματισμός εξωτερικών δράσεων

Οι συμμετέχοντες/ουσες σε κάθε τακτική συνάντηση μπορεί να μην είναι πάντα τα ίδια μέλη, καθώς δεν συμμετέχουν πάντα όλες/οι οι έφηβες/οι. Για να πραγματοποιηθεί η συνάντηση και να μπορούν να ληφθούν αποφάσεις από το σώμα των συμμετεχόντων, θεωρείται σημαντικό να παρευρίσκεται τουλάχιστον το 50% των εφήβων, όρος που προέκυψε από την ίδια την ομάδα και θεωρήθηκε αναγκαίος για τη λειτουργία της. Σε περιπτώσεις που είτε μέλη της ομάδας δεν συμμετέχουν, είτε αποχωρούν κατά τη διάρκεια της συζήτησης (χωρίς να υπάρχει λόγος) οι ίδιοι οι έφηβοι οφείλουν να τους προσκαλέσουν να συμμετέχουν, το οποίο κάποιες φορές γίνεται κατόπιν παρότρυνσης των επαγγελματιών.

Επίσης, σε περιπτώσεις όπου η ομάδα το κρίνει αναγκαίο πραγματοποιούνται έκτακτες συναντήσεις της κοινοτικής ομάδας που συζητείται μόνο το ζήτημα που έχει προκύψει. Τέτοιες συνήθως συγκαλούνται μετά από περιστατικά βίας/επιθετικότητας ή σημαντικά διαχειριστικά θέματα. Έχει παρατηρηθεί ότι η πρακτική αυτή βοηθά τους εφήβους να κατανοήσουν καλύτερα

την προβληματική που έχει ανακύψει και να εκφραστούν επί αυτής, με αποτέλεσμα να αποκλιμακώνεται την ένταση.

Ακόμα, παρατηρείται ότι κάποιες φορές ο αριθμός των επαγγελματιών υπερβαίνει αυτόν των εφήβων, δημιουργώντας μια δυσαναλογία μέσα στην ομάδα και για αυτό γίνεται προσπάθεια η συμμετοχή των εφήβων να είναι συστηματική και ενεργή. Ταυτόχρονα, οι παρεμβάσεις των επαγγελματιών που συμμετέχουν στην ομάδα οφείλουν να έχουν έναν πιο εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό χαρακτήρα, ενώ παράλληλα είναι σημαντικό οι επαγγελματίες να αντιλαμβάνονται πότε χρειάζεται να αποστασιοποιούνται από τη διαδικασία, ώστε να αναλάβουν περισσότερες πρωτοβουλίες οι έφηβοι-ες.

Οι έφηβοι και των δύο Ξενώνων παρατηρείται ότι σταδιακά είναι πιο ενεργά μέλη της ομάδας, φέρνοντας ζητήματα προς επεξεργασία και αιτήματα για την καλύτερευση της καθημερινής διαβίωσης, ενώ παράλληλα η συμμετοχή και η εμπλοκή τους σε οργανωτικούς ρόλους είναι αυξημένη. Ακόμα, παρατηρήθηκε ότι οι εντάσεις κατά τη διάρκεια της ομάδας μειώνονται, όσο καλλιεργείται ο διάλογος και ο σεβασμός προς τους συνομιλητές/τριες και η αίσθηση της κοινότητας εδραιώνεται σε περισσότερους τομείς.

Πιλοτικά-νέα προγράμματα και υπηρεσίες Ξενώνων

Διαδικασία Μετασχηματισμού Ξενώνα σε Κοινότητα Αυτονόμησης

Περιγραφή του προβλήματος

Φαίνεται να αποτελεί κοινή θέση και συμπέρασμα των επαγγελματιών που εργάζονται στο πλαίσιο των ξενώνων, ότι η παραμονή των εφήβων σε στεγαστική δομή μεταβατικού τύπου (Μ.Ψ.Α.) δε συνάδει με την αποτελεσματική υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου και συντονισμένου πλάνου ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, θεραπείας ή αυτονόμησης. Για ένα μεγάλο ποσοστό των εφήβων που διαμένουν ή έχουν διαμείνει στους ξενώνες, διαπιστώνεται από τη διευρυμένη πολυκλαδική ομάδα πως δεν ωφελούνται ουσιαστικά από την παραμονή τους εκεί, ενώ πολλές φορές οι επαγγελματίες συμφωνούν πως εμφανίζουν ή εντείνονται συμπεριφορές που έχουν κριθεί ως ανεπιθύμητες και σχετίζονται με επιθετική ή προκλητική συμπεριφορά, φυγές, απόσυρση κ.λπ.

Η εικόνα της βραχείας ή της μακράς διαμονής των εφήβων στον ξενώνα --που θα μπορούσαμε να ανάγουμε στο καθεστώς της ιδρυματοποίησης -- είναι συνδεδεμένη με:

1. Απόσυρση από δράσεις που πραγματοποιούνται εκτός και εντός της δομής.
2. Προκλητικότητα απέναντι σε επαγγελματίες και άλλους εφήβους.
3. Επιθετικότητα απέναντι στους άλλους και στον εαυτό τους.
4. Εσωτερίκευση συναισθημάτων.
5. Απάθεια απέναντι σε συμβάντα που θα έπρεπε ή θα μπορούσαν να αντιδράσουν.
6. Εξατομίκευση (δεν διεκδικούν συλλογικές, παρά ατομικές λύσεις στα προβλήματά τους).
7. Ανάθεση ζητημάτων που αποτελούν ευθύνη των ίδιων σε επαγγελματίες (π.χ. αυτοφροντίδα, φροντίδα προσωπικού χώρου).
8. Απόσυρση από τη σχολική συμμετοχή.
9. Συγχωνευτικές σχέσεις.
10. Αφήγημα για πλαίσιο “φυλακή”.

Τα παραπάνω είτε αναγνωρίστηκαν ως στοιχεία συμπεριφοράς που εντείνονται από την παραμονή στους ξενώνες, είτε ως στοιχεία που εμφανίστηκαν (χωρίς να προϋπάρχουν) από την ένταξη και μετά.

Οι λόγοι που η διαμονή σε μία μεταβατική δομή είναι συνδεδεμένη με τα παραπάνω και ταυτόχρονα δεν επιτρέπει την υλοποίηση των στόχων που τίθενται από την ομάδα, φαίνεται -- σύμφωνα με τα συμπεράσματα των επαγγελματιών (τα οποία έχουν αποτυπωθεί σε ομάδες προσωπικού, εστιασμένες ομάδες και εκπαιδευτικά σεμινάρια) να είναι:

1. Η δυσκολία να αντιληφθούν οι έφηβοι-ες τους **λόγους που απομακρύνθηκαν από το προηγούμενο πλαίσιο** (είτε ήταν η οικογένεια, είτε άλλη δομή, είτε το καθεστώς αστεγίας). Είναι σημαντικό να σκεφτούμε ότι η απομάκρυνση ενός-μιας εφήβου/ης από την οικογενειακή εστία, αφορά σε μία απόφαση που πήραν άλλοι, χωρίς να ενημερώνονται για αυτή.

2. Η δυσκολία να αντιληφθούν τους τρόπους που μπορεί να είναι ωφέλιμο το πλαίσιο μιας στεγαστικής δομής στους ίδιους και το υποστηρικτικό τους δίκτυο.
3. Η **δυσκολία** να υπάρξει ένα **μακροπρόθεσμο σχέδιο ζωής**, δυσκολία που βασίζεται στο έλλειμμα συμβολικών και πραγματολογικών πόρων (δυσκολίες στο υποστηρικτικό δίκτυο και το θεσμικό πλαίσιο).
4. Η ανασφάλεια που δημιουργεί η **απώλεια ελέγχου** (βρέθηκαν σε ξενώνα χωρίς να το έχουν αποφασίσει και χωρίς να πάρουν τη ζωή στα χέρια τους) και η **απώλεια νοήματος** (δεν αντιλαμβάνονται τι μπορεί να είναι ωφέλιμο -- πχ σχολείο -- αφού δεν μπορούν να το εντάξουν σε ένα πλάνο ζωής).
5. Η αδράνεια που δημιουργείται από την ένταξη σε ένα πλαίσιο που φαίνεται να προσφέρει μια συλλογική πρόταση ζωής στο παρόν (καθημερινό πρόγραμμα).
6. Η **“προστασία”** από τις προκλήσεις της καθημερινής ζωής από το πλαίσιο μέσω της **επαγγελματικής μεσολάβησης** (μεσολάβηση του ξενώνα στο κατ’ ίδιαν, στο σχολείο εν γένει, στην επαφή με συγγενείς, στα νομιμοποιητικά έγγραφα, στη γκρίνια των γειτόνων κλπ.)
7. Η **αντίφαση** ανάμεσα σε ένα απόλυτα **προστατευτικό** - δοτικό και φροντιστικό περιβάλλον στο **παρόν** (ξενώνες) και σε ένα **αβέβαιο** και τρομακτικό πλάνο ζωής στο **μέλλον** (ζωή μετά τους ξενώνες).
8. Ανατροπή των ΠΨΚΠ (π.χ. απόσυρση συγγενικού-υποστηρικτικού δικτύου, παύση συνεργασίας οικογένειας με το πλαίσιο, ζητήματα με έκδοση απαραίτητων εγγράφων για εργασία).

Η αυτοδιαχειριζόμενη κοινότητα ως πεδίο ανάπτυξης και λειτουργίας ρόλων με νόημα

Η πρόταση να μετασχηματιστεί ο ξενώνας από ένα πλαίσιο που λειτουργεί **για τους εφήβους-ες (ο επαγγελματίας πάνω από τον έφηβο)** (φροντίζοντας για όλα πριν από αυτούς για αυτούς αλλά μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα), σ’ ένα πλαίσιο που λειτουργεί **μαζί με τους εφήβους-ες (ο επαγγελματίας δίπλα στον έφηβο)**, βασίζεται στη λογική της αυτοδιαχείρισης της συνολικής λειτουργίας της δομής από τους ίδιους τους εφήβους.

Η αυτοδιαχείριση πρακτικά σημαίνει ότι οι έφηβοι-ες καθίστανται από την πρώτη μέρα της ένταξής τους να αναλάβουν σημαντικούς, πραγματικούς και καίριους ρόλους της λειτουργίας της δομής, ρόλους που αυτή τη στιγμή διαχειρίζονται κατά κύριο λόγο οι επαγγελματίες. Με την αυτοδιαχείριση της δομής θα είναι υπεύθυνοι-ες για ότι έχει να κάνει με τη λειτουργία ενός σπιτιού (μαγείρεμα, καθαριότητες κοινόχρηστων χώρων κ.ά.), αλλά και με τη λειτουργία μιας δομής φιλοξενίας (ετοιμάζουμε το δωμάτιο για τον καινούργιο ένοικο)

Η αυτοδιαχείριση ενδέχεται να επιτρέψει στους εφήβους να ενισχύσουν **δεξιότητες** που σχετίζονται με την **αυτονόμησή τους** (σημαντικός παράγοντας της ψυχοκοινωνικής παρέμβασης που επιχειρεί το πρόγραμμα), ενώ ενισχύεται το “πέρασμα” από το ατομικό στο συλλογικό, από μία μη πραγματική συνθήκη σ’ ένα πλαίσιο ρόλων και αρμοδιοτήτων με νόημα.

Σημασία εμπειρείξης της ιδέας και συνδιαμόρφωσης από την κοινότητα

Η πρόταση για την αυτοδιαχείριση της δομής από τους εφήβους-ες αναμένεται να γίνει αποδεκτή από τους ίδιους για λόγους που σχετίζονται με πρακτικά-άμεσα συλλογικά οφέλη, αλλά και για λόγους που σχετίζονται με μακροπρόθεσμα ψυχοκοινωνικά οφέλη.

Οι “πρακτικοί” λόγοι για τους οποίους αναμένεται να αντιμετωπιστεί η αυτοδιαχείριση του ξενώνα θετικά από τους εφήβους-ες είναι:

1. Η **δυνατότητα** να διαχειρίζονται μόνοι τους και με τον τρόπο που θέλουν την καθημερινότητα στον ξενώνα (πεδίο δράσης).
2. Η **δυνατότητα** να διαχειρίζονται τα χρήματα για τις ανάγκες του ξενώνα, κάτι που θα τους δίνει την ευκαιρία διαχείρισης ενός μέρους του συλλογικού ταμείου με τρόπο που να διαμορφώνεται εβδομαδιαία το ύψος του χαρτζιλικιού (διατηρώντας ένα μίνιμουμ και ένα μάξιμουμ).
3. Η θετική επίδραση στην **ανάπτυξη της ταυτότητας** των εφήβων, με την ανάληψη σημαντικών ρόλων.

Τα ζητήματα που αναμένεται να “καταπολεμηθούν” μέσω της αυτοδιαχείρισης της δομής, αλλά και οι προοπτικές μιας τέτοιας προσπάθειας περιλαμβάνουν:

1. Την εμπέδωση μιας θετικής ατζέντας προς διαπραγμάτευση στη σχέση, τη συμβίωση και τη συνεργασία μεταξύ τους, αλλά και με τους επαγγελματίες.
2. Την εμπέδωση μιας “πραγματικής” ατζέντας, αφού τα θέματα προς διαχείριση δεν θα είναι “παιδικές προκλήσεις” παρά σημαντικά ζητήματα καθημερινότητας για την ορθή λειτουργία της δομής.
3. Τη μείωση των αρνητικών πεδίων διαπραγμάτευσης αφού θα υπάρχει πεδίο συνεργασίας για την καλύτερη διαχείριση της δομής (από την οποία θα ωφελούνται όλοι-ες).
4. Την ανάληψη σημαντικών ρόλων. Έχουν καταγραφεί τα οφέλη από αντίστοιχα εγχειρήματα (βλ. ρόλος ταμείου σε φεστιβάλ).
5. Την κινητοποίηση και την πρόληψη της απόσυρσης.
6. Την αυτονόμηση, μέσω της ανάπτυξης δεξιοτήτων διαχείρισης ενός νοικοκυριού, αλλά και της συνεργασίας (συγκατοίκηση, προγραμματισμός εξόδων).
7. Την έλλειψη ενός δομημένου καθημερινού προγράμματος που να νοηματοδοτεί την παρουσία τους εντός ξενώνα και να ρυθμίζει την καθημερινότητα εν γένει (ωράρια ύπνου, σχολική συμμετοχή, εξόδους).

Ο ρόλος των επαγγελματιών

Ένα τέτοιο εγχείρημα μετασχηματισμού των ξενώνων σε κοινότητα αυτονόμησης, είναι λογικό να επιφέρει αλλαγές στους ρόλους των επαγγελματιών των ξενώνων. Οι επαγγελματίες λοιπόν, καλούνται να λειτουργήσουν εντός ενός ρόλου που θα βασίζεται στο παρακάτω τρίπτυχο:

- Εγγυητής ασφάλειας
- Εκπαιδευτής

- Συνεργάτης

Το επαγγελματικό περίγραμμα όλων των επαγγελματιών μπορεί (ενδεικτικά) να περιλαμβάνει:

1. Καθημερινό έλεγχο υλοποίησης προγραμματισμένων εργασιών.
2. Συμμετοχή σε ομάδες εργασίας-δράσεων εφήβων για την εποπτεία και την υποστήριξη των ομάδων.
3. Καταγραφή των καλών πρακτικών ή δυσκολιών και διάχυση της πληροφορίας στις ομάδες προσωπικού.
4. Ανάπτυξη προγραμμάτων εκπαίδευσης, με στόχο τη δημιουργία και την υλοποίηση δράσεων για τη βελτίωση και την ενίσχυση των δεξιοτήτων.
5. Συνεργασία με άλλους επαγγελματίες και φορείς, με σκοπό την ανταλλαγή γνώσεων, ιδεών και εμπειριών από το πεδίο.

Συλλογικό όφελος

Η αντίληψη συλλογικού οφέλους μπορεί να συνδέεται με την ανοικτότητα της δομής και την ευκαιρία να δουν όλοι-ες το ρόλο τους μέσα από το εξωτερικό βλέμμα.

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η ομάδα επαγγελματιών είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε όλοι οι συνεργάτες να συμμετέχουν ενεργά και να κατανοούν τη σημασία του κοινού στόχου. Η ανοικτότητα της δομής σημαίνει ότι η επικοινωνία και η συνεργασία ενθαρρύνονται, ενώ οι ρόλοι και οι ευθύνες καθίστανται διαφανείς για όλους. Κάθε μέλος έχει την ευκαιρία να δει πώς συνδέεται ο δικός του ρόλος με το συνολικό στόχο και πώς η συνεισφορά του συμβάλλει στο κοινό καλό.

Ο ρόλος των επαγγελματιών στον τομέα της φροντίδας μετατοπίζεται ραγδαία, καθώς καλούνται πλέον να λειτουργήσουν ως εκπαιδευτές και όχι απλά ως εκτελεστές των διαφόρων εργασιών εντός του ξενώνα. Η αποστολή τους περιλαμβάνει τον εκπαιδευτικό ρόλο, με στόχο να διασφαλίσουν ότι όλες οι αναγκαίες εργασίες θα πραγματοποιούνται προς όφελος της κοινότητας.

Συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες στον χώρο αυτό έχουν το καθήκον να εξασφαλίσουν ότι οι έφηβοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες για την ενηλικίωσή τους. Εκτός από τον παραδοσιακό ρόλο της φροντίδας, έχουν τη δυνατότητα να ενσωματώσουν και να προωθήσουν καλές πρακτικές από την καθημερινή τους ζωή. Πέραν της καθημερινής φροντίδας, μπορούν να εμπλακούν ενεργά σε παιδαγωγικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος που προάγει την συν-εκπαίδευση και την ανάπτυξη των νέων. Το να έχουν τη δυνατότητα οι επαγγελματίες, να νοσηματοδοτούν την εργασία τους αποτελεί σημαντικό στοιχείο, καθώς η εμπειρία τους μπορεί να μετατραπεί σε διδακτικό εργαλείο και έμπνευση για τους νέους που υποστηρίζουν.

Η δυνατότητα να αντιληφθούν οι επαγγελματίες τον ρόλο τους μέσα από το εξωτερικό βλέμμα συνεπάγεται ότι αναγνωρίζουν τη σημασία της καθολικής συνεισφοράς και ότι η επιτυχία τους συνδέεται με τη συνολική απόδοση της ομάδας. Αυτή η συνειδητοποίηση ενισχύει τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα του συλλογικού έργου, επιτρέποντας στην κοινότητα να επιτυγχάνει τους στόχους της με βιώσιμο και ενοποιημένο τρόπο.

Προβληματισμοί

Οι δυσκολίες που μπορεί να υπάρχουν κατά το μετασχηματισμό από τον ξενώνα σε αυτοδιαχειριζόμενη δομή ενδέχεται να είναι:

1. Η προβληματική διαχείριση χρημάτων (κακοδιαχείριση, κατασπατάληση πόρων).
2. Η μη συνολική ανάληψη ρόλων σε ζητήματα που αφορούν στην ασφαλή λειτουργία της δομής (π.χ. μη ύπαρξη φαγητού).
3. Η απόσυρση από πεδία που δικαιούνται να απολαμβάνουν (σχολείο, ξεκούραση κλπ.).
4. Τα διαφορετικά επίπεδα δεξιοτήτων που έχουν κατακτηθεί, ανάλογα με την ηλικία και το βαθμό παραμέλησης.
5. Η αναγκαιότητα για θεσμική κατοχύρωση του προγράμματος αυτονόμησης
6. Ζητήματα επικινδυνότητας (πχ κουζίνα) και σημασία της παρουσίας ενηλίκων.
7. Η δέσμευση και η εμπλοκή των επαγγελματιών.
8. Η ουσιαστική δέσμευση και η εμπλοκή των εφήβων.
9. Αντιμετώπιση της “ανταλλακτικής λογικής”.

Συνεργασίες - Δικτύωση

Κατά το διάστημα λειτουργίας των Ξενώνων έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις συνεργασίας με φορείς της τοπικής κοινότητας με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των εφήβων σε δομές της γειτονιάς (σχολείο, δημοτικά προγράμματα άτυπης εκπαίδευσης, αθλητισμού και ψυχαγωγίας), ενώ παράλληλα έχει αναπτυχθεί επαφή με την άμεση γειτονιά και τους περίοικους των Ξενώνων, με σκοπό την επίλυση προβλημάτων που απορρέουν από τη συνύπαρξη και τη χωροταξική εγγύτητα των Ξενώνων με κατοικίες (ζητήματα όχλησης και διατάραξης κοινής ησυχίας).

Ακόμη, έχει πραγματοποιηθεί συνάντηση αλλά και συνεργασία (παραχώρηση σχολικών αιθουσών) με τα σχολεία της γειτονιάς, με τη δομή κοινωνικής πρόνοιας που βρίσκεται πλησίον των Ξενώνων και με το τοπικό Αστυνομικό Τμήμα και το Τμήμα Ασφάλειας της ΕΛ.ΑΣ. Το προσωπικό των Ξενώνων διατηρεί συστηματική επικοινωνία και καθημερινή συνεργασία με το ΠΕΔΥ Αλίμου, καθώς στεγάζονται σε κοινές κτιριακές εγκαταστάσεις.

Τέλος, καθημερινά, το προσωπικό και οι έφηβοι από τους Ξενώνες ενισχύουν οικονομικά την τοπική αγορά, υποστηρίζοντας τις υπηρεσίες και τα καταστήματα που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται ενδεικτικά οι φορείς και οι υπηρεσίες με τους οποίους υπήρξε διατομεακή συνεργασία το διάστημα μεταξύ του Σεπτεμβρίου 2023 και του Αυγούστου 2024.

Πίνακας 30. Φορείς Δικτύωσης

Ξενώνας Α και Β		
ΑΑ	Φορείς δικτύωσης-Συνεργασίας	Είδος Συνεργασίας-Λόγος δικτύωσης
1	Ελληνική Εταιρεία Ιατρικής Ψυχολογίας	Παραπομπή έφηβης στον Ξενώνα Α
2	Κιβωτός του Κόσμου (Αττική - Κερασίσι)	Παραπομπή έφηβης στον Ξενώνα Α Κιβωτός του Κόσμου (Αττική - Κερασίσι)
3	Παιδόπολη "η Αγία Βαρβάρα"	Παραπομπή έφηβης
4	Στέγη Θηλέων "ο Άγιος Αλέξανδρος"	Παραπομπή έφηβης
5	Ίδρυμα Χατζηκώστα	Διερεύνηση για φιλοξενία εφήβων
6	Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά	Διερεύνηση για παραπομπή έφηβης στον Ξενώνα Α
7	Κοινωνική Υπηρεσία Δ. Αθηναίων	Συνεργασία για επαναφορά εφήβων στην οικογενειακή εστία
8	Κοινωνική Υπηρεσία Δ. Καματερού	Διερεύνηση πληροφοριών για έφηβη

9	Κοινωνική Υπηρεσία Γ.Ν.Π. "η Αγία Σοφία"	Παραπομπή εφήβων στους Ξενώνες
10	Κοινωνική Υπηρεσία Γ.Ν. Πειραιά "Τζάνειο"	Συνεργασία για υποστήριξη έφηβης - παραπομπή έφηβης στον Ξενώνα Α
11	Κοινωνική Υπηρεσία Γ.Ν.Π. Πεντέλης	Παραπομπή έφηβης στον Ξενώνα Α
12	Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού	Συνεργασία για εθελοντισμό έφηβης
13	ΜΚΟ "Ιασις"	Διερεύνηση πληροφοριών για τη λειτουργία του φορέα
14	ΜΚΟ "Ελιξ"	Συνεργασία για εθελοντισμό έφηβης
15	Συμβουλευτικό Κέντρο της Γενικής Γραμματείας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των φύλων	Διερεύνηση για φιλοξενία νεαρής ενήλικης σε Ξενώνα Γυναικών
16	"Σπίτι του Παιδιού" (Υπουργείο Δικαιοσύνης)	Συνεργασία για έφηβες
17	Γ.Α.Δ.Α.	Συνεργασία για έφηβες/ους
18	Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών	Συνεργασία για έφηβες/ους
19	Εισαγγελία Πρωτοδικών Πειραιά	Συνεργασία για έφηβες/ους

20	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής Πειραιά	Συνεργασία για εφήβους
21	Πρεσβεία της Βουλγαρίας	Έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων
22	1ο ΕΠΑΛ Ηλιούπολης	Εγγραφή έφηβης
23	ΕΠΑΛ Αλίμου	Εγγραφή εφήβου
24	4ο Λύκειο Αλίμου	Εγγραφή έφηβης
25	Καλλιτεχνικό Λύκειο Πειραιά	Επικοινωνία με σκοπό τη δικτύωση
26	3ο Γυμνάσιο Αλίμου	Εγγραφή έφηβης
27	ΕΠΑΣ Μαθητείας ΟΑΕΔ Καλαμακίου	Εγγραφή εφήβων
28	4ο Γυμνάσιο Αλίμου	Εγγραφή εφήβων
29	ΕΠΑΨΥ Ξενώνας Εφήβων	Παραπομπή εφήβου
30	Χαμόγελο του Παιδιού	Παραπομπή εφήβου
31	Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών	Συνεργασία για έφηβο

32	ΚΕΠ Αλίμου	Έκδοση Πιστοποιητικών
33	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθήνας	Συνεργασία για έφηβο
34	Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Ιωαννίνων	Συνεργασία για έφηβο
35	Τ.Α.Αλίμου	Συνεργασία για έφηβο/η
36	Διεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων	Συνεργασία για έφηβο
37	Εσπερινό Αγ. Δημητρίου	Εγγραφή εφήβου
38	2ο ΚΕΔΑΣΥ Δ' Αθήνας	Αξιολόγηση εφήβων
39	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.)	Συνεργασία για μητρώο ανηλίκων
40	Μονάδα Θεραπειών Ψυχοσεξουαλικών Διαταραχών της Α΄ Πανεπιστημιακής Ψυχιατρικής Κλινικής Αιγινήτειου Νοσοκομείου	Παραπομπή εφήβου
41	ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΙΑΣ – ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ- Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών "Ο Ευαγγελισμός"	Παραπομπή εφήβου
42	Πρεσβεία της Αιγύπτου	Έκδοση νομιμοποιητικών εγγράφων
43	Δευτεροβάθμια Β' Αθήνα	Μετεγγραφή εφήβου

44	Δευτεροβάθμια Δ' Αθήνας	Μετεγγραφή εφήβου
45	Δευτεροβάθμια Ανατολικής Αττικής	Μετεγγραφή εφήβου
46	Καλλιτεχνικό εργαστήρι Michelangelo	Παραπομπή εφήβου για λογοθεραπεία
47	Κέντρο Ημέρας "Ανάσα"	Υποστήριξη σε θέματα διατροφής και ψυχοσυναισθηματικής υποστήριξης
48	Κέντρο Υγείας Δάφνης	Ιατρική περίθαλψη
49	Κέντρο Ένταξης Μεταναστών Θήβας	Συνεργασία για υποστήριξη οικογένειας
50	Μονάδα Έγκαιρης Παρέμβασης στην Ψύχωση	Ψυχιατρική παρακολούθηση έφηβης και ψυχοεκπαίδευση μητέρας έφηβης
51	Ε.Κ.Πο.Σ.Π.Ο "Νόστος"	Διερεύνηση δυνατότητας φιλοξενίας έφηβης μετά την ενηλικίωση
52	Κέντρο Κοινότητας Λιβαδειάς	Λήψη πληροφοριών για οικογένεια, συνεργασία για υποστήριξη οικογένειας
53	2η Παιδιατρική Κλινική Παίδων "Αγία Σοφία"	Υποστήριξη έφηβης σε ιατρικά ζητήματα
54	Κέντρο Υγείας Νέου Κόσμου	Υποστήριξη έφηβης σε ιατρικά ζητήματα
55	Επιθεώρηση εργασίας	Συνεργασία για έφηβο

56	ΕΠΑΣ ΟΑΕΔ Αγίου Δημητρίου	Συνεργασία για έφηβο
----	---------------------------	----------------------

Λοιπά Δεδομένα

Ομάδες επαγγελματιών

Την αναφερόμενη περίοδο πραγματοποιήθηκαν ομάδες προσωπικού, ομάδες εποπτείας, και εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης. Στον παρακάτω πίνακα αναφέρονται αναλυτικά ο αριθμός των ομάδων που υλοποιήθηκαν.

Πίνακας 34. Ομάδες επαγγελματιών

ΑΑ	Περιγραφή Ομάδας	Συχνότητα	Συμμετοχή
1	Ομάδες εποπτείας	Ανά 15 ημέρες	Ομάδα επαγγελματιών Ξενώνα και επόπτης
2	Ομάδα προσωπικού Ξενώνα	Κάθε εβδομάδα	Όλη η ομάδα των Ξενώνων
3	Μικτή Πολυκλαδική Ομάδα Ξενώνων	Κάθε εβδομάδα	Επαγγελματίες ψυχικής υγείας των δύο Ξενώνων
3	Εστιασμένες ομάδες ψυχοκοινωνικής παρέμβασης ανά έφηβο-η	Κάθε μήνα/ ad hoc	Οι εμπλεκόμενοι στους στόχους επαγγελματίες ανά έφηβο-η
4	Εκπαιδευτικές Συναντήσεις	Κάθε μήνα	Όλοι-ες οι επαγγελματίες των Ξενώνων
5	Ομάδες Συνεποπτείας επαγγελματιών - Συζήτηση περιπτώσεων	Κάθε 2 μήνες	Όλοι-ες οι επαγγελματίες του Προγράμματος και προσκεκλημένοι-ες από άλλες Μονάδες Ψυχικής Υγείας και Δομές Παιδικής Προστασίας.
6	Ειδικά σεμινάρια (πρώτες βοήθειες)	Κατά περίπτωση	Ομάδα κέντρου ημέρας

Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων

Το Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων αποτελεί μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης, με **στόχο την ισότιμη συμμετοχή των νεαρών ενηλίκων στην κοινότητα και την προετοιμασία για την αυτονόμησή τους**, η οποία δεν μπόρεσε να επιτευχθεί κατά την ύστερη εφηβεία, λόγω της παραμονής τους σε ιδρυματικά πλαίσια και της έλλειψης σταθερού υποστηρικτικού - οικογενειακού δικτύου.

Οι Άξονες Υποστήριξης αφορούν:

1. Στην υποστήριξη στη στέγαση.
2. Στην υποστήριξη στην εκπαίδευση.
3. Στην υποστήριξη στην εργασία.
4. Στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη

Βασικό κριτήριο για την ένταξη νεαρού-ης ενηλίκου-ης στο Προστατευόμενο Διαμέρισμα είναι το ιδρυματικό παρελθόν (φιλοξενία σε στεγαστική δομή της πρόνοιας ή του προσφυγικού, μονάδα ψυχικής υγείας), ενώ δεν απαιτείται πρότερη νοσηλεία σε ψυχιατρικό τμήμα νοσοκομείου.

Η απόφαση για την ένταξη στο Προστατευόμενο Διαμέρισμα Νέων Ενηλίκων λαμβάνεται από την **Επιτροπή Διαχείρισης της Μετάβασης** της 2ης Υγειονομικής Περιφέρειας, σύμφωνα με την με Αρ.Πρωτ. Γ3α,β/Γ.Π.οικ.131/4-1-2021 εγκύκλιο της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, με τίτλο: “Διαδικασία Μετάβασης Ψυχικά Ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης”, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Προϋποθέσεις ένταξης είναι (α) το ηλικιακό τους εύρος να είναι 18-22, (β) να έχουν διαμείνει σε ιδρυματικά περιβάλλοντα, (γ) η απουσία οικογενειακού-υποστηρικτικού δικτύου και (δ) να είναι νέοι-ες ενήλικοι με ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Το Προστατευόμενο Διαμέρισμα στελεχώνεται από κοινωνικό φροντιστή - εκπαιδευτή αυτονόμησης, ενώ υποστηρίζεται συνολικά από την πολυκλαδική ομάδα του Κέντρου Ημέρας Εφήβων, ως δορυφόρος του. Την επιστημονική ευθύνη έχει αναλάβει ψυχολόγος από το Κέντρο Ημέρας Εφήβων.

Την αναφερόμενη περίοδο στο Προστατευόμενο Διαμέρισμα φιλοξενήθηκε **μία (1)** νεαρή ενήλικη (υποστηριζόταν από την εφηβεία της από το Κέντρο Ημέρας και τους Ξενώνες Εφήβων). Το αίτημά της για ένταξη αφορούσε σε ζητήματα κυρίως αυτονόμησης και καθημερινής φροντίδας του σπιτιού, υποστήριξη σχετικά με εκπαιδευτικά αιτήματα (ολοκλήρωση της σχολικής φοίτησης) και στην εύρεση εργασίας.

Παράλληλα, την αναφερόμενη περίοδο έγιναν **έξι (6)** αιτήματα από νέους-νέες ενηλίκους για συμμετοχή στο Πρόγραμμα και φιλοξενία στο Προστατευόμενο Διαμέρισμα. Το σύνολο των περιπτώσεων που αιτήθηκαν δεν έχουν επαρκές οικογενειακό/υποστηρικτικό δίκτυο που να

μπορεί να εξασφαλίσει ασφαλή στέγαση και κατά την εφηβεία του φιλοξενούνταν σε στεγαστικές δομές. Αξιοσημείωτο είναι ότι από το σύνολο των επτά περιπτώσεων που εξετάστηκαν, οι τέσσερις αφορούσαν άτομα με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο, αναδεικνύοντας τη σημαντική διάσταση της διαπολιτισμικής υποστήριξης στη λειτουργία του προγράμματος.

Εκπαίδευση - Διαρκής Συνεκπαίδευση - Έρευνα Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων

Η ομάδα επαγγελματιών του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης (ΠΨΚΠΕ) συμμετέχει (α) σε εκπαιδευτικά προγράμματα, (β) σε συναντήσεις συνεκπαίδευσης και αναστοχασμού της Ομάδας Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού (ΟΨΚ - www.omikronpsikappa.gr) και (γ) σε ερευνητικά εγχειρήματα της ΟΨΚ.

Εκπαιδευτικά Προγράμματα του ΠΨΚΠΕ

Το Πρόγραμμα Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης έχει καταρτίσει ειδικό εισαγωγικό σεμινάριο για όλους-ες τους-τις επαγγελματίες, τους-τις εκπαιδευόμενους-ες φοιτητές-τριες που διεξάγουν την πρακτικής τους άσκηση, καθώς και για τους-τις εθελοντές-τριες που συνεργάζονται με το πρόγραμμα.

Εισαγωγικό Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα του ΠΨΚΠΕ

Το εισαγωγικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα διεξάγεται, περίπου, ανά τρεις μήνες και απευθύνεται σε κάθε νέο-α επαγγελματία που συνεργάζεται με το ΠΨΚΠΕ. Το εισαγωγικό εκπαιδευτικό σεμινάριο κατανέμεται σε οκτώ ενότητες, συνολικής διάρκειας εννέα ωρών. Συγκεκριμένα:

Ενότητα 1: Θεσμικό Πλαίσιο Ψυχικής Υγείας: μονάδες ψυχικής υγείας, τομεοποίηση, επιτροπές και νομοθεσία ψυχικής υγείας κα.

Ενότητα 2: Άξονες ΠΨΚΠΕ: πολιτισμική ψυχοκοινωνική παρέμβαση, αποϊδρυματοποίηση, αυτονόμηση, ένταξη, εξατομικευμένη στοχοθεσία, κοινοτικός προσανατολισμός, διασφάλιση δικαιωμάτων, λειτουργική διασύνδεση μονάδων προγράμματος κα.

Ενότητα 3: Δεοντολογία επαγγελματιών ΠΨΚΠΕ

Ενότητα 4: Μεθοδολογία παρέμβασης επαγγελματιών ΠΨΚΠΕ: ρόλος προσώπου αναφοράς, κοινοτικές παρεμβάσεις, συνοδείες, έκτακτες παρεμβάσεις, παρεμβάσεις σε εφήβους-ες με ψυχοκοινωνικά προβλήματα (διαταραχές διαγωγής, προκλητικότητα, παραβατικότητα) ομάδες επαγγελματιών (προσωπικού, εποπτείας, εστιασμένες) κα.

Ενότητα 5: **Τήρηση αρχείου και διοικητικές πράξεις: τήρηση λογοδοσίας και αρχείων καταγραφών, πρόσβαση σε πλατφόρμες, διαδικασίες αλλαγής βάρδιας και λήψης άδειας, πρόσβαση σε πρόγραμμα κα.**

Ενότητα 6: **Οδηγός Νομικής Ενημερότητας Επαγγελματιών** (Συνεργασία με τομέα δικαιοσύνης και αστυνομία: δηλώσεις φυγών, επικοινωνία με εισαγγελία και επιμελητές κα.)

Ενότητα 7: **Ζητήματα αγωγής υγείας, υγιεινής και φροντίδας: διερεύνηση ανησυχητικών ενδείξεων, διασφάλιση φροντίδας κα.**

Ενότητα 8 (για επαγγελματίες βάρδιας): **Ζητήματα επαγγελματικού περιγράμματος επαγγελματία βάρδιας**

Σεμινάριο Διαρκούς Εκπαίδευσης Επαγγελματιών του ΠΨΚΠΕ

Το Σεμινάριο Διαρκούς Εκπαίδευσης στοχεύει συνεκπαίδευση, μέσω της ενεργής εμπλοκής των επαγγελματιών που εργάζονται στο πεδίο και αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων. Στο σεμινάριο αυτό **οι επαγγελματίες θέτουν, προετοιμάζουν και εισηγούνται από κοινού τα θέματα που τους απασχολούν**, ενεργοποιώντας μία σειρά από εκπαιδευτικά εργαλεία, όπως η βιβλιογραφική, η βιωματική προσέγγιση ή η συζήτηση περιπτώσεων.

Ζητήματα που έχουν τεθεί σε επεξεργασία (με αναφορά στους προβληματισμούς που έθεσαν αντίστοιχες ομάδες επαγγελματιών):

Εμπιστοσύνη: Μεταξύ φιλοξενούμενων, φιλοξενούμενων και επαγγελματιών, μεταξύ επαγγελματιών - Διαχείριση της πληροφορίας και εμπιστοσύνη - Ειλικρίνεια στην πληροφορία - Συγκρούσεις - Εκχώρηση ελέγχου - Τήρηση των κανόνων και των συμφωνιών της ομάδας - Κατανόηση σε σχέση με την διαφοροποίηση από την ομάδα - Επικοινωνία - Διαφάνεια - Εξατομικευμένες παρεμβάσεις - Αντισυνεκτικότητα- Προσδοκία / Προκατάληψη / Στερεότυπα - Διακρίσεις μεταξύ επαγγελματιών - κατακερματισμένη ομάδα - Κρυφή ατζέντα - Υπο-ομάδες με βάση τη χρήση/πρόσβαση των πληροφοριών.

Κρίση (Βία): Ρεπερτόρια βίας - Φάσεις βίας: Πρόληψη / Παρέμβαση / Αποκατάσταση - Που απευθύνεται η κρίση - Υπάρχει κάποιο "νόημα" στην κρίση; - Απειλή - Κρίση ως διαδικασία συγκρότησης ταυτότητας - Μοναξιά - Ακύρωση πράξης / συναισθήματος / αιτήματος - Αναγνώριση / κοινοποίηση συναισθήματος απέναντι στην κρίση / Ενημερότητα συναισθήματος - Εξουσία - Έλεγχος - Ασφάλεια - Στιβαρότητα απέναντι στην κρίση.

Μεταβατικότητα: Προβλήματα / Ζητήματα στην ολοκλήρωση της μετάβασης - Τι σημαίνει ότι δεν υπάρχει προοπτική μετάβασης; - Οι επαγγελματίες απέναντι στη μετάβαση - Ανοικτές συζητήσεις - Εσωτερική / Εξωτερική μεταβατικότητα - Πότε ανακοινώνουμε τη μετάβαση; - Διαφάνεια / Ειλικρίνεια σε σχέση με την προοπτική μετάβασης προς τους φιλοξενούμενους - Μεταβατικότητα στο ρόλο των επαγγελματιών - Μεταβατικότητα και μετάβαση προς την ενηλικίωση των φιλοξενούμενων.

Ρόλος: Θέση / ρόλος / αρμοδιότητες - Φίλος - Σημαντικός Άλλος - Γέφυρα για τους Σημαντικούς Άλλους - Υποστηρικτικό Δίκτυο - Προώθηση αυτονομησης - Ψυχοκοινωνική υποστήριξη - Διαχείριση κρίσης - Εμφύχωση

Όρια: Πεδίο συγκρούσεων ή πεδίο διαπραγμάτευσης - Τι είναι αυτό που δεν μου "επιτρέπει" να διατηρήσω τα όρια; - Εξατομικευμένη διαχείριση - Πράγματα αδιαπραγμάτευτα - Δευτερογενής διαδικασία αποκατάστασης - Συμφωνία εντός της ομάδας - Κοινή στάση όλων των μελών της ομάδας - Το όριο είναι πάντα όρος ομαδικού συμβολαίου; - Τήρηση ορίου ως τήρηση των ομαδικών διαδικασιών; - Δεοντολογία ως όροι συμβολαίου που δεν είναι διαπραγματεύσιμοι; - Η διαπραγμάτευση των ορίων μπορούν και πρέπει να γίνονται μέσα από συλλογικές διαδικασίες.

Οι επαγγελματίες που εργάζονται σε μονάδες ψυχικής υγείας και ειδικότερα σε στεγαστικές δομές βρίσκονται σε διαρκή κίνδυνο αντιμετώπισης συμπτωμάτων εργασιακής εξουθένωσης, φαινόμενο, το οποίο, κατά βάση, σχετίζεται με (α) την εσωστρέφεια του πλαισίου, (β) τα ωράρια λειτουργίας, (γ) αισθήματα "εγκατάλειψης" από το πλαίσιο, (δ) τις φυσικές και οργανογραμματικές αποστάσεις μεταξύ των επαγγελματιών και των διοικητικών κέντρων λήψης αποφάσεων, (ε) τις συνθήκες επείγοντος και επικινδυνότητας που δημιουργούνται από τις αντικειμενικές δυσκολίες της δουλειάς σε ένα στεγαστικό πλαίσιο. Η εξουθένωση αυτή φαίνεται να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται από στοιχεία **απονομηματοδότησης** των επαγγελματιών, απονομηματοδότηση της φύσης και της ουσίας της δουλειάς τους, αλλά και του ρόλου τους ως επαγγελματίες ή ακόμη και ως πρόσωπα.

Η υποστήριξη και η ενίσχυση του ρόλου των επαγγελματιών δεν είναι ανεξάρτητη από την ενίσχυση των μεταξύ τους σχέσεων, των σχέσεών τους με το πλαίσιο, με την ενίσχυση της ίδιας της ομάδας, ως **κοινότητα επαγγελματιών του πλαισίου**. Η λειτουργία της ομάδας ως κοινότητα προϋποθέτει την θεσμοθετημένη λειτουργία διαδικασιών (ομάδων) που επιτρέπουν αφενός την ισότιμη έκφραση και επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας - κοινότητας και αφετέρου τη δυνατότητα για τη συλλογική επεξεργασία ζητημάτων (αναστοχασμός, αντιμετώπιση προβλημάτων, προτεινόμενες λύσεις για ζητήματα που τους αφορούν). Οι ομάδες εποπτείας μπορούν να προσφέρουν το χώρο και το χρόνο για την από κοινού επεξεργασία ζητημάτων που απασχολούν τους επαγγελματίες, με σκοπό την αναγνώριση της αξίας του κάθε μέλους της ομάδας διακριτά, αλλά και της αξίας του ρόλου και της θέσης που κατέχει στην ομάδα.

Διαρκής συνεκπαίδευση - Ομάδα Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού (ΟΨΚ)

Οι επαγγελματίες του Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις συναντήσεις συνεκπαίδευσης και αναστοχασμού της **Ομάδας Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού (ΟΨΚ - www.omikronpsikappa.gr)**, η οποία αποτελεί ένα ανοικτό δίκτυο επαγγελματιών, το οποίο δεν περιορίζεται σε εργαζόμενους-ες του φορέα, αλλά περιλαμβάνει επαγγελματίες από άλλους φορείς του τομέα εκπαίδευσης, πρόνοιας, δικαιοσύνης, προσφυγικού-μεταναστευτικού και υγείας.

Οι συναντήσεις, επικεντρώνονται σε ζητήματα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης, αποκλεισμού - περιθωριοποίησης, ένταξης, καθώς και στη σημασία της πολιτισμικής διάστασης (γλώσσα-εκπαίδευση-τέχνη-τεχνολογία-πολιτισμός) και οργανώνονται σε 3 κύκλους:

1. **Κύκλος Επιστημολογικού Προβληματισμού:** Αφορά σε συναντήσεις με σκοπό τη μελέτη και την εισήγηση κειμένων, βιβλίων και επιστημονικών άρθρων με αντικείμενο θεωρητικά και μεθοδολογικά δεδομένα για την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση, τις κοινοτικές παρεμβάσεις σε παιδιά και εφήβους, την κοινωνική ταυτότητα κλπ.
2. **Κύκλος Συμμετοχικού Προβληματισμού:** Αφορά σε συναντήσεις αναστοχασμού με αντικείμενο κοινωνικές θεματικές (σχολική διαρροή, ιδρυματική φροντίδα κλπ.), οι οποίες οργανώνονται σε κύκλο ομοτίμων.
3. **Συζήτησης περιπτώσεων - συνεπτοπτείας μέσω της χρήσης οπτικοποιημένων ψυχοκοινωνικών αξόνων:** Αφορά σε συναντήσεις συνεπτοπτείας περιπτώσεων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, αξιοποιώντας οπτικά εργαλεία και αναπαραστάσεις (πρόγραμμα miro).

ΟΜΙΚΡΟΝ ΨΙ ΚΑΠΠΑ

Ομάδα
Ψυχοκοινωνικού
Προβληματισμού

Θεωρία | Έρευνα | Πρακτική | Εποπτεία | Εκπαίδευση

www.omikronpsikappa.gr omadapsikappa@gmail.com

Παρακάτω παρουσιάζονται οι θεματικές των κύκλων αναστοχασμού της Ομάδας Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού από τη δημιουργία της (2/9/2020):

Πίνακας 35. Θεματικές που αναπτύχθηκαν

ΑΑ	Τίτλος συνάντησης	Κύκλος Συνάντησης	Ημερομηνία
1	Η «διαγωγή» ως διαταραχή: Διερεύνηση μεθοδολογίας της παρέμβασης σε παιδιά και εφήβους με προβλήματα συμπεριφοράς.	Επιστημολογικού Προβληματισμού	9/12/2021
2	Σύμπλεγμα Ψ: Το επαγγελματικό περίγραμμα των ψυχολόγων στην Ελλάδα Παρουσίαση αποτελεσμάτων προέρευνας.	Επιστημολογικού Προβληματισμού	25/2/2022
3	Πρόληψη και αντιμετώπιση σχολικής διαρροής: Πρακτικές και προτεινόμενη μεθοδολογία παρέμβασης.	Συμμετοχικού Προβληματισμού	1/4/2022
4	Συζήτηση περίπτωσης Α.	Συνεπτοπτεία (miro)	13/5/2022
5	Ο ρόλος των επαγγελματιών βάρδιας στις μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και στις μονάδες παιδικής προστασίας.	Συμμετοχικού Προβληματισμού	27/5/2022
6	Συζήτηση περίπτωσης Ε.	Συνεπτοπτεία (miro)	8/6/2022
7	Συζήτηση περίπτωσης Κ.	Συνεπτοπτεία (miro)	20/7/2022
8	Το ψέμα στην παιδική, εφηβική και ενήλικη ζωή: Εμπειρικά και θεωρητικά δεδομένα.	Επιστημολογικού Προβληματισμού	30/7/2022
9	Κρίση στην ψυχοκοινωνική παρέμβαση: Διαχείριση ή νοηματοδότηση;	Συμμετοχικού Προβληματισμού	25/11/2022
10	Συζήτηση περίπτωσης Φ.	Συνεπτοπτεία (miro)	30/11/2022
11	"Κατανόησε με ή σε καταβροχθίζω" Ο λόγος των παιδιών ως χάρτης για την κατανόηση της παιδικής παραμέλησης	Επιστημολογικού Προβληματισμού	9/12/2022
12	Συζήτηση περίπτωσης Ε.	Συνεπτοπτεία (miro)	25/1/2023
13	Ατομικές και ομαδικές αποφάσεις σε θεραπευτικά και ψυχοκοινωνικά πλαίσια. Το πλαίσιο, η ομάδα και το άτομο, το επείγον, η ευθύνη και η θεραπευτική σχέση.	Συμμετοχικού Προβληματισμού	10/2/2023

14	"Η αλητεία ως θέση άρνησης του πολιτισμού και της ταυτότητας"	Επιστημολογικού Προβληματισμού	7/4/2023
15	Απολογισμός των κύκλων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων της ΟΨΚ για την περίοδο 2022-2023	Συμμετοχικού Προβληματισμού	9/6/2023
16	"Η εφηβεία ως εναντίωση, σύγκρουση και ρήξη με την ιστορία"	Επιστημολογικού Προβληματισμού	21/7/2023
17	"Το ίδρυμα: η αναπαράσταση, το βίωμα και η λειτουργία του. Απόπειρες κατανόησης ενός αμφιλεγόμενου θεσμού"	Συμμετοχικού Προβληματισμού	17/10/2023
18	"Το πρωτόκολλο και η ασέβειά του στα ψυχοκοινωνικά πλαίσια"	Συμμετοχικού Προβληματισμού	04/12/2023
19	"Πέραν του ασύλου: Μια συζήτηση για την αποϊδρυματοποίηση στην Ελλάδα"	Επιστημολογικού Προβληματισμού	19/12/2023
20	"Ανήλικοι και βία: Ανάγκη κατανόησης ενός φαινομένου σε έξαρση"	Συμμετοχικού Προβληματισμού	09/02/2024
21	"Η φροντίδα ως κοινωνική διεκδίκηση και συλλογικό διακύβευμα. μια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο "Το μανιφέστο της φροντίδας" (Συλλογικό, Εκδόσεις Ροπή, 2022)"	Επιστημολογικού Προβληματισμού	23/02/2024
22	"Στεγαστικές δομές: Κλειστές ή ανοιχτές; Αναζητώντας την ταυτότητα"	Συμμετοχικού Προβληματισμού	12/04/2024
23	"Ίδεολογία και πρακτική στην ψυχική υγεία, μια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο "Οι θεσμοί της βίας" του Franco Basaglia (Συλλογικό, Εκδόσεις Βιβλιοτεχνία, 2008) και το Σχέδιο Νόμου για την ψυχική υγεία και τις εξαρτήσεις"	Επιστημολογικού Προβληματισμού	26/04/2024
24	Η κοινότητα ως καταφύγιο ασφάλειας και αλληλεγγύης, μια συζήτηση με αφορμή το βιβλίο "Κοινοτική Εργασία και Τοπικές Κοινωνίες", του Γιάννη Ζαϊμάκη (Εκδόσεις Πλέθρον, 2011)	Επιστημολογικού Προβληματισμού	28/06/2024
25	Συνάντηση απολογισμού της Ομάδας Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού για την περίοδο 2023-2024, και στην παρουσίαση		12/07/2024

	του προγράμματος του 2ου Σεμιναρίου Πολιτισμικής Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης		
--	--	--	--

Έρευνα - Ομάδα Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού

Τα τελευταία τρία χρόνια η Ομάδα Ψυχοκοινωνικού Προβληματισμού έχει διεξάγει δύο έρευνες, σχετικά με την τυπολογία των στεγαστικών δομών και το επαγγελματικό περίγραμμα των ψυχολόγων στην Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή, οι επαγγελματίες, μέσω του ερευνητικού τομέα της ΟΨΚ, οργανωμένοι σε ανοιχτές ομάδες, εργάζονται πάνω σε έξι διαφορετικά ερευνητικά εγχειρήματα, όπως περιγράφονται παρακάτω.

1. Διερεύνηση πλαισίου αρχών και λειτουργίας στεγαστικών δομών εφήβων (δεύτερη φάση).
2. Έρευνα για το επαγγελματικό περίγραμμα του/της ψυχολόγου (δεύτερη φάση).
3. Χαρτογράφηση και διερεύνηση επικινδυνότητας σημείων συγκέντρωσης (στέκια) παιδιών και εφήβων.
4. Διερεύνηση του εννοιολογικού περιβάλλοντος της οριακής νοημοσύνης.
5. Ο ρόλος της οικογένειας ως στοιχείο ανάλυσης της παραμέλησης και ως προβλεπτικός παράγοντας για την παραβατικότητα των εφήβων.
6. Η συμπεριφορά ως διαταραχή. ΔΕΠΥ - διαταραχές διαγωγής/συμπεριφοράς και διαταραχές ταυτότητας. Διερεύνηση των εννοιολογικών και εμπειρικών δεδομένων γύρω από την ανάπτυξη και την εκδήλωση των “εναντιωματικών συμπεριφορών” σε παιδιά, εφήβους-ες και ενήλικες.

1ο Ετήσιο Εκπαιδευτικό Σεμινάριο Πολιτισμικής Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης στη Λέρο

Η Λέρος ως τόπος, χώρος και υπόδειγμα:

Η αποϊδρυματοποίηση ως διαρκής στόχος για την ανάπτυξη κοινοτικών και πολιτισμικών προσεγγίσεων στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και ένταξη

Η Λέρος ως τόπος είναι συνδεδεμένη με την εμπειρία της εξορίας, του εγκλεισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ως χώρος, συνδέθηκε με την ανάπτυξη των δομών που θα υποδεχόταν στρατιώτες, παιδιά και εφήβους, πολιτικούς εξόριστους, ψυχικά ασθενείς, πρόσφυγες. Ως υπόδειγμα, η Λέρος ταυτίζεται με την εμπειρία της εφαρμογής της ολοκληρωμένης κοινοτικής προσέγγισης ενάντια στην ιδρυματοποίηση.

Η αποϊδρυματοποίηση δεν περιορίζεται στον προσδιορισμό μιας χρονικής περιόδου, στην εφαρμογή ενός θεσμικού προγράμματος ή στον μετασχηματισμό μιας δομής, παρά συνιστά ένα συνολικό θεωρητικό - μεθοδολογικό - πρακτικό προσανατολισμό, ένα διακύβευμα.

Αυτός ο προσανατολισμός προϋποθέτει τη διαρκή επικέντρωση και την ενημερότητα σε ζητήματα που αφορούν στα δικαιώματα, στην κοινωνική και πολιτισμική ένταξη, στην αυτονομία, στην ενεργοποίηση και εμπλοκή της κοινότητας.

Ο στόχος του σεμιναρίου είναι διπλός.

Αφενός, αφορά στη θεωρητική και εμπειρική επαφή των επαγγελματιών καθώς και φοιτητών-τριων με την κοινοτική πολιτισμική προσέγγιση στην ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και αφετέρου στην ανάδειξη της Λέρου ως ένα εκπαιδευτικό τοπόσημο για την ανάπτυξη κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας και πρόνοιας που θα στοχεύουν στην αυτόνομη και την ένταξη του πληθυσμού υποστήριξης.

Το σεμινάριο απευθύνεται σε επαγγελματίες από τα πεδία της παιδικής προστασίας, της ψυχικής υγείας, της αναπηρίας, της υποστήριξης προσφύγων και σε φοιτητές-τριες από τους αντίστοιχους τομείς, ενώ παράλληλα είναι ανοιχτό στην τοπική κοινότητα της Λέρου.

Στο σεμινάριο συμμετείχαν εκπρόσωποι και επιστημονικοί συνεργάτες της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγεία, διδάσκοντες του τμήματος ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και ο Κοι.Σ.Π.Ε. Δωδεκανήσου.

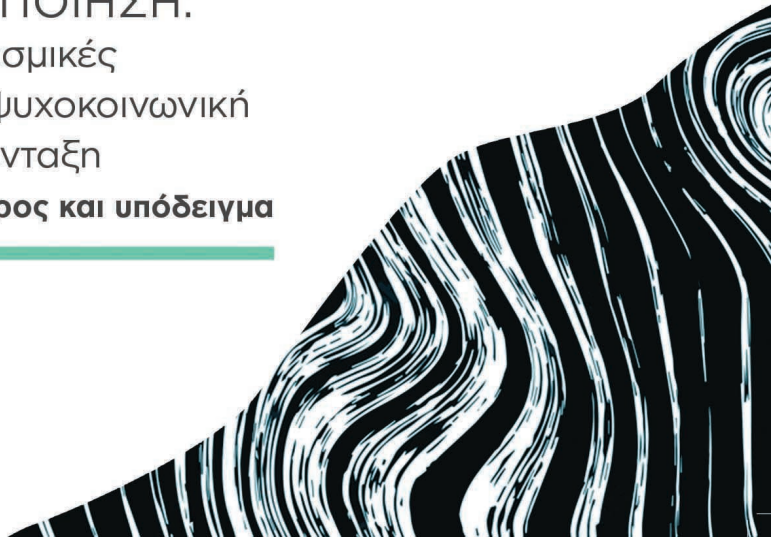
1^ο Σεμινάριο Πολιτισμικής Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης **3 - 7 Σεπτεμβρίου 2023, Λέρος**

ΑΠΟΪΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ:
Κοινοτικές και πολιτισμικές
προσεγγίσεις στην ψυχοκοινωνική
αποκατάσταση και ένταξη
Η ΛΕΡΟΣ ως τόπος, χώρος και υπόδειγμα

Για το πρόγραμμα του σεμιναρίου:

https://www.koinonikoiniki.gr/leros_23/

Διασφάλιση δικαιωμάτων των εφήβων και των επαγγελματιών

Θεραπευτικό Πρωτόκολλο

Αναφορικά με τους Ξενώνες Εφήβων, μετά την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής Διαχείρισης Μεταβάσεων Ψυχικά Ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης για την ένταξη εφήβου-ης στους Ξενώνες, ενεργοποιείται το θεραπευτικό πρωτόκολλο. Μέσα από τις διαδικασίες φιλικές για τους εφήβους-ες για την πρώτη επαφή των επαγγελματιών με τους/τις εφήβους-ες καλλιεργείται σταδιακά σχέση εμπιστοσύνης, διαμέσου συστηματικής και ειλικρινούς ενημέρωσης των εφήβων, αλλά και των προσώπων που τους υποστηρίζουν για ζητήματα που αφορούν τη μετάβαση τους στους Ξενώνες, λαμβάνοντας υπόψη συνοδές δυσκολίες, άγχη και φόβους που είναι λογικό να αναπτύσσουν οι έφηβοι-ες πριν την ένταξή τους στο νέο και αρχικά ανοίκειο περιβάλλον των Ξενώνων. Πριν την ένταξη των εφήβων, δίνεται η δυνατότητα ολιγόωρων επισκέψεων στο χώρο, δοκιμαστικής διανυκτέρευσης, αλλά και προγραμματισμένων εξωτερικών προγραμμάτων στη γειτονιά αναφοράς, προκειμένου να εξοικειώνονται τόσο με τις εγκαταστάσεις, όσο και με την περιοχή που βρίσκονται οι Ξενώνες, αλλά και να γνωριστούν σταδιακά με τους/τις άλλους-ες φιλοξενούμενους-ες. Παράλληλα, στο πλαίσιο της σταδιακής υποδοχής των εφήβων στις εξωτερικές βόλτες γνωριμίας με την γειτονιά, δύνανται να συμμετέχουν πρόσωπα από το οικογενειακό ή/και φιλικό τους περιβάλλον.

Κατά την επίσκεψη του εφήβου ή έφηβης στον Ξενώνα πραγματοποιείται ατομική συνάντηση με επαγγελματία ψυχικής υγείας, όπου και γίνεται ενημέρωση για τον κανονισμό λειτουργίας του Ξενώνα, αλλά και για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των φιλοξενούμενων. Το έντυπο του Συμβολαίου Συνεργασίας συνυπογράφεται από τον επαγγελματία και τον έφηβο-η. Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το δικαίωμα των εφήβων και των οικογενειών του για την ενημέρωση και τη συμμετοχή στις παρεμβάσεις υποστήριξης που τους αφορούν διασφαλίζεται μέσα από την **κοινοποίηση του Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης, το οποίο συνδιαμορφώνεται με τη συνδρομή των εφήβων και κοινοποιείται στους ίδιους-ες και στις οικογένειές τους μετά το πέρας του πρώτου μήνα φιλοξενίας.**

Κώδικας Δεοντολογίας Προγράμματος Ψυχοκοινωνικής Παρέμβασης Εφήβων και Νέων

Για τη συνολική διασφάλιση και τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των επαγγελματιών και μεταξύ των επαγγελματιών και των εφήβων έχει συνταχθεί **Κώδικας Δεοντολογίας** του Προγράμματος, από αντιπροσωπευτική ομάδα επαγγελματιών, ο οποίος αποσκοπεί στη δέσμευση όλων των δρώντων και συμμετεχόντων-ουσών στο Πρόγραμμα από γενικές αρχές και κατευθύνσεις.

Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις θεμελιώδεις αρχές, τους κανόνες και τις αξίες που διαμορφώνουν το πλαίσιο των δραστηριοτήτων των επαγγελματιών και απασχολούμενων εθελοντών και

καθορίζουν την καθημερινή τους συμπεριφορά και πρακτική. Πρακτικός σκοπός του κώδικα είναι η καθοδήγηση στη λήψη αποφάσεων, σε περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να δημιουργηθούν διλήμματα σχετικά με το σωστό τρόπο συμπεριφοράς και διαχείρισης θεμάτων που άπτονται των αρχών και των κανόνων ηθικής και δικαιωμάτων.

Ο κώδικας αποβλέπει πρωτίστως, στο να καταστήσει τις αρχές και τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται σε αυτόν, κατευθυντήριες γραμμές που θα διέπουν τις επαγγελματικές σχέσεις, θα καθοδηγούν τη συμπεριφορά του προσωπικού του Προγράμματος και θα αποτελούν στέρεα βάση για τη λήψη ορθών αποφάσεων. Είναι αυτονόητο ότι λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τα συναφή με το αντικείμενο του προγράμματος νομοθετήματα αλλά και τους κώδικες δεοντολογίας των επιμέρους ομάδων επαγγελματιών (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, δικηγόροι κ.τ.λ), οι διατάξεις των οποίων, οφείλουν να τηρούνται από τους επαγγελματίες που απασχολούνται στο Πρόγραμμα.

Προβλήματα - Δυσκολίες - Ελλείψεις του Δικτύου Υπηρεσιών Εφήβων

Ζητήματα Τυπολογίας Ξενώνων (Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης) Εφήβων¹⁰

Περιγραφή προβλήματος

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει αύξηση ζητημάτων που σχετίζονται με τη συμπεριφορά (εναντιωματικότητα, βία, παραβατικότητα), ιδιαίτερα στους νέους-ες και πολύ περισσότερο στους εφήβους-ες. Μέχρι τώρα, η βασική μεθοδολογία για την υποστήριξή τους περιορίζεται στην παραπομπή τους σε “ειδικά πλαίσια” διαμονής και στέγασης, τα οποία δεν εντάσσονται αποτελεσματικά σε δίκτυα συνεργασίας και υποστήριξης, ενώ η ένταξη των εφήβων σε αυτά δεν αποτελεί ένα στάδιο σε ένα συνεχές φροντίδας και υποστήριξης των ίδιων και των οικογενειών τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι αυτές οι δομές τείνουν να λειτουργούν ως ένα “θεσμικό περιθώριο”, καθώς, η παραπομπή σε αυτά βιώνεται από τους εφήβους (και πολλές φορές και από το πλαίσιο) ως εγκατάλειψη.

Οι έφηβοι και οι έφηβες που διαμένουν εκεί, αντιλαμβάνονται την ένταξη τους ως τιμωρία - είτε των ίδιων, είτε των οικογενειών τους - λαμβάνοντας υπόψη το έλλειμμα επικοινωνίας και ενημέρωσης, καθώς και τα ελλείμματα στην ύπαρξη υπηρεσιών που λειτουργούν πριν την απομάκρυνση από την οικογένεια και την ένταξη σε στεγαστική δομή. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι έφηβοι και οι έφηβες δεν μπορούν να αντιληφθούν αν βρέθηκαν εκεί λόγω της απουσίας ή των δυσκολιών του υποστηρικτικού περιβάλλοντος ή επειδή ευθύνονται οι ίδιοι-ες και η συμπεριφορά τους, ενώ οι αποφάσεις για την απομάκρυνση και την ένταξη σε δομή, έχουν ληφθεί και συνεχίζουν να λαμβάνονται χωρίς να μπορεί να ακουστεί η γνώμη τους. Η απουσία ενεργειών που προηγούνται της απομάκρυνσης και προσπαθειών συνεργασίας με τον/την έφηβο-η και την οικογένεια, αποτελεί βασικό παράγοντα απόγνωσης και αισθήματος αδιεξόδου από τους ίδιους-ες, κάτι που συνδέεται άμεσα με την έκλυση βίας και την εναντίωση των εφήβων απέναντι στους ίδιους και στους άλλους.

Η παρούσα πρόταση προτείνει μία προσέγγιση όχι “ειδικού πλαισίου”, αλλά ενός “ειδικού δικτύου” για την αντιμετώπιση της βίας και της εναντιωματικότητας των εφήβων και νέων, εξασφαλίζοντας στην πράξη τη συνεργασία μεταξύ μιας κοινότητας εφήβων (ξενώνες εφήβων) και των πλαισίων φροντίδας (στεγαστική δομή ή οικογένεια). Σημασία της συνεργασίας και διακριτότητας μεταξύ των συστημάτων.

¹⁰ Το κεφάλαιο αυτό αφορά σε έγγραφο που εστάλει στη Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας (7/8/2024) με σκοπό τη δικτύωση και τον αποτελεσματικό συντονισμό των ενεργειών των στεγαστικών δομών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης εφήβων.

Στο χρονικό εύρος λειτουργίας των Ξενώνων Εφήβων του φορέα “Πλόες” ΕΨΥΜΕ έχουν υπάρξει πολλές παραπομπές από προνοιακές δομές. Το ενδιαφέρον είναι ότι οι παραπομπές αυτές -- παρότι οι ξενώνες εφήβων αποτελούν δομές βραχείας διαμονής -- δεν έχουν προληπτικό και αποκαταστασιακό χαρακτήρα, αλλά λειτουργούν μεταβατικά για την οριστική απομάκρυνση των εφήβων (πολλές φορές και εφήβων που έχουν ζήσει όλη την παιδική και εφηβική τους ηλικία εκεί).

Είναι ενδεικτικό, ότι μετά από την εισαγωγή στους Ξενώνες, σε αρκετές περιπτώσεις, οι προνοιακές δομές διακόπτουν τη συνεργασία, με όποιο αποτέλεσμα και αδιέξοδο αυτό επιφέρει στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη και στη συνέχεια της φροντίδας των εφήβων. Η διεθνής πρακτική δείχνει ότι αποτελεσματικότητα στην παρέμβαση σε εφήβους-ες με εναντιωματική συμπεριφορά υπάρχει μόνο μέσα από τη συνεργασία διαφορετικών πλαισίων (κοινωνική υπηρεσία, φροντιστικό πλαίσιο, μονάδα ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης) και κυρίως όταν κανένα πλαίσιο δεν νιώθει ότι λειτουργεί μόνο του εγκαταλειμμένο, με κίνδυνο την ανάπτυξη ιδρυματικών πρακτικών, ενώ η συνεργασία μεταξύ των πλαισίων δίνει τη δυνατότητα για τη διαρκή ενημέρωση και τη συγκατάθεση του εφήβου-ης.

Ελλείμματα στον τρόπο λειτουργίας του υφιστάμενου μοντέλου

Οι μονάδες ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης ανηλίκων (κυρίως εφήβων) που φιλοξενούν εφήβους και έφηβες με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα, όταν δεν εντάσσονται σε ένα δίκτυο δομών και υπηρεσιών υποστήριξης, ενέχουν τον κίνδυνο να λειτουργήσουν είτε κατασταλτικά (ακούσιες νοσηλείες, παρέμβαση της αστυνομίας κα.), είτε ιδρυματικά (μετατροπή σε δομές μακράς φιλοξενίας, αποκοπή από το οικογενειακό περιβάλλον κα.).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί το ιστορικό λειτουργίας δομών που προσπάθησαν να υποστηρίξουν εφήβους και έφηβες με ψυχοκοινωνικά προβλήματα κοινοτικά, χωρίς να εφαρμόζουν κατασταλτικές ή ιδρυματικές πρακτικές είτε διακόπτουν τη λειτουργία τους, είτε δυσλειτουργούν, ενώ διαρκώς αντιμετωπίζουν φαινόμενα μαζικών αποχωρήσεων προσωπικού μετά από εξουθένωση.

Εγκύκλιος Μετάβασης, Συγκατάθεση για τη διαμονή και Ανηλικότητα

Οι Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης αποτελούν ανοικτές κοινοτικές δομές, στις οποίες διαμένουν ασθενείς εκουσίως, μετά από τη συγκατάθεσή τους. Η εγκύκλιος μετάβασης με θέμα “Διαδικασία μετάβασης ψυχικά ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης (ΜΨΑ)” από 04/01/2021 και με Αρ. Πρωτ.: Γ3α,β/Γ.Π.οικ.131, δημιουργήθηκε για τη διοικητική ρύθμιση των μεταβάσεων ενηλίκων που συναινούν να μεταβούν σε ΜΨΑ, εξασφαλίζοντας ότι θα εφαρμόζονται από τους φορείς υποδοχής (ξενώνες, οικοτροφεία) οι προϋποθέσεις ένταξης και η προτεραιότητα με βάση το χρόνο αιτήματος όπως ορίζονται από το Θεραπευτικό Πρωτόκολλο. Για να διασφαλιστεί η συναίνεση κατά τη διαδικασία ένταξης προβλέπεται η εφαρμογή Θεραπευτικού Πρωτοκόλλου, με το οποίο οι υποψήφιοι φιλοξενούμενοι προετοιμάζονται για την

εισαγωγή. Αν αρνηθούν δεν προχωράει η ένταξη, ενώ στην περίπτωση που έχουν ήδη ενταχθεί, μπορούν να αποχωρήσουν.

Οι ανήλικοι-ες λόγω του ότι παραπέμπονται, στο σύνολο των περιπτώσεων, μετά από εισαγγελική εντολή ή δικαστική απόφαση, βρίσκονται στις ΜΨΑ - οι οποίες οφείλουν να λειτουργούν κοινοτικά και μεταβατικά - πολλές φορές χωρίς τη συγκατάθεσή τους, κάτι που σχετίζεται με τις γρήγορες διαδικασίες να βρεθεί δομή, την ελλιπή ενημέρωση και προετοιμασία κλπ. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, ελλείπει οικογενειακών πόρων ή όπου το οικογενειακό - υποστηρικτικό περιβάλλον έχει κριθεί οριστικά ακατάλληλο, οι ΜΨΑ καλούνται να λειτουργήσουν ως μονάδες φιλοξενίας του συστήματος πρόνοιας, υποκαθιστώντας την οικογένεια. Σε αυτές τις περιπτώσεις η ΜΨΑ υποδοχής δεν αποτελεί θεραπευτικό - αποκαταστασιακό Πρόγραμμα, αλλά πλαίσιο προστασίας και φροντίδας που απαιτείται για τη διαβίωσή τους.

Πρόταση για τη λειτουργία των Ξενώνων Εφήβων “Πλόες” – Ε.ΨΥ.ΜΕ.

Πληθυσμός απεύθυνσης

Έφηβοι-ες - 12-18 ετών - που εκδηλώνουν εναντιωματικές ή/και παραβατικές συμπεριφορές, οι οποίοι διαμένουν στην Αττική και για τους οποίους υπάρχει είτε (α) κίνδυνος απομάκρυνσης από την οικογένεια, είτε (β) εφαρμογής κατασταλτικών μέτρων (ακούσια νοσηλεία ή κράτηση).

Κρίνεται σημαντική η υποστήριξη εφήβων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής στην οικογένεια ή/και σε προνοιακά πλαίσια βρισκόμενοι-ες σε κίνδυνο είτε για απομάκρυνση από την οικογένεια πρωτογενώς, είτε για απομάκρυνση από το πλαίσιο φιλοξενίας δευτερογενώς (ακούσια νοσηλεία, προστατευτική φύλαξη, μετάβαση σε άλλη δομή φιλοξενίας κ.α.). Για αυτό το σκοπό δεν αποτελούν κριτήρια αντένδειξης η ψυχιατρική νόσος, οι ΔΑΦ υψηλής λειτουργικότητας και η εμπλοκή με το νόμο, παρά μόνο το νοητικό επίπεδο (όπως περιγράφεται στο σχετικό έγγραφο της Δ/σης Ψυχικής Υγείας προς νοσοκομεία από 07/12/2021 με Αριθμ. Πρωτ.: Γ3β/Γ.Π.οικ.76273, όπου αναγράφονται οι αντενδείξεις ως προς τις εισαγωγές).

Είναι σημαντική η συμπερίληψη εφήβων με Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος υψηλής λειτουργικότητας και συνοδά σοβαρά προβλήματα, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει ένα κενό στην υποστήριξή τους.

Η παραπομπή γίνεται από τις κατά τόπους κοινωνικές υπηρεσίες (Δήμων ή σχολικών μονάδων) της Αττικής και από τους γονείς ή τις μονάδες φιλοξενίας εφήβων στην Αττική, που ασκούν την επιμέλεια ή/και τη γονική μέριμνα των ανηλίκων. Η απόφαση για την ένταξη (εκτός από τη θεσμική εποπτεία της αρμόδιας ΥΠΕ, η οποία διασφαλίζει το δικαίωμα στη λήψη υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης) γίνεται στο πλαίσιο της συνολικής υποστήριξης της οικογένειας και μέσα από τη συμμετοχή στο δίκτυο υπηρεσιών, ενώ λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των ίδιων των εφήβων και της οικογένειάς του.

Το δίκτυο δομών ψυχοκοινωνικής παρέμβασης εφήβων και νέων του φορέα “Πλόες” – Ε.ΨΥ.ΜΕ. παρεμβαίνει σε περιπτώσεις πριν την απομάκρυνση (συνεργασία με οικογένεια) και με περιπτώσεις μετά την απομάκρυνση και την ένταξη σε δομή (συνεργασία με πλαίσιο φιλοξενίας).

Προϋπόθεση για την ένταξη των εφήβων αποτελεί η ύπαρξη πλαισίου επιμέλειας και φροντίδας, ενώ αν δεν υπάρχει πρέπει να βρεθεί, όπως προβλέπεται από τις διαδικασίες που έχει ορίσει η πολιτεία για την προστασία της ζωής και της ευημερίας των ανηλίκων. Η ένταξη στον Ξενώνα γίνεται με υπεύθυνη δήλωση του ασκούντα την επιμέλεια ή/και γονική μέριμνα και συμφωνητικό συνεργασίας που περιλαμβάνει έντυπο ενημερωμένης συγκατάθεσης των εφήβων και των γονέων/κηδεμόνων και καθορίζει τη διάρκεια και λοιπά ζητήματα που σχετίζονται με την παραμονή (κανόνες πλαισίου, δικαιώματα και υποχρεώσεις φιλοξενούμενων κοκ), ενώ δεν απαιτείται εισαγγελική εντολή φιλοξενίας ή απόφαση της Επιτροπής Διαχείρισης της Μετάβασης ασθενών σε Μονάδες Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης. Για την ένταξη προηγούνται ενέργειες που αφορούν στην πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση, αλλά και τη συνεργασία με τον έφηβο-η για την συγκατάθεση. Για τον αριθμό θέσεων, αποστέλλεται από τον/την κοινωνικό λειτουργό της κάθε μονάδας, μηνιαίο ενημερωτικό σημείωμα προς τη Δ/ση Ψυχικής Υγείας.

Διαμορφώνεται, έτσι, **ένα σχέδιο για δύο ομάδες παρέμβασης:**

A ομάδα: Έφηβοι-ες που διαμένουν με τις οικογένειές τους, υπάρχει δυσκολία στις σχέσεις και βρίσκονται σε κίνδυνο απομάκρυνσης με δυνατότητα φιλοξενίας ορισμένου χρόνου στο πλαίσιο της υλοποίησης του Ατομικού Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης.

B ομάδα: Έφηβοι-ες που διαβιούν σε στεγαστικές δομές και εκδηλώνουν δυσκολία προσαρμογής με τον κίνδυνο να απομακρυνθούν εκ νέου σε άλλη στεγαστική δομή, ή με κίνδυνο συσσώρευσης ποινικών δικογραφιών από αδικήματα που σχετίζονται με τη σύγκρουση των εφήβων με το πλαίσιο φιλοξενίας τους ή με κίνδυνο να πραγματοποιηθεί ακούσια νοσηλεία ή βρίσκονται σε ηλικία προ της ενηλικίωσης χωρίς να διαθέτουν κανένα υποστηρικτικό δίκτυο, με δυνατότητα διημερεύσεων ή/και διανυκτερεύσεων στους Ξενώνες και συμμετοχής σε πολυήμερα εξωτερικά προγράμματα αποκατάστασης που περιλαμβάνουν διανυκτέρευση (εκδρομές, πολιτισμικές, εκπαιδευτικές και ψυχοκοινωνικές δράσεις), προγράμματα προετοιμασίας για ένταξη στην εργασία ή μαθησιακής ενίσχυσης για ένταξη σε Γ'βάθμια, μεταλυκειακή εκπαίδευση ή φοίτηση σε επαγγελματικά λύκεια ή σχολές, στο πλαίσιο της υλοποίησης του Ατομικού Πλάνου Ψυχοκοινωνικής Αποκατάστασης.